

Հաստատում եմ՝

Գրախոսի/ճշմարտագրի

Նկատի առնելով Ս. Խ. Սարխիբեկյան

«28» 08 2015 թ.

ԱՎԱՆԴԱԿԱՆ ԲԺՇԿՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ
ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՄԱՍՆԱԳԻՐ

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆԸ՝

091201.00.7-«ԲՈՒԺԱԿԱՆ ԳՈՐԾ»

ՈՐԱԿԱՎՈՐՈՒՄԸ՝

ԲԺՇԿ

Երևան 2015թ.

Մասնագիտական կրթական ծրագրի մասնագիրը /ՄԿԾ/, նախատեսված է դիմորդների, ուսանողների, ակադեմիական անձնակազմի, շահակիցների և գործատուների համար:

Այն ներկայացնում է ծրագրի հիմնական հատկանիշների համառոտ ամփոփումը՝ իր մեջ ներառելով ուսումնառության նախատեսվող արդյունքները, մանրամասն տեղեկություններ ուսուցման, դասավանդման և գնահատման մեթոդների, ուսումնառության արդյունքների և յուրաքանչյուր մոդուլի բովանդակության մասին, որն ակնկալում է ուսանողը և որին կարող է հասնել, եթե նա լիարժեքորեն օգտվում է իրեն առաջարկվող և տրամադրվող ուսումնական հնարավորություններից:

1. Ընդհանուր դրույթներ

- Կրթական ծրագրի անվանումը և մասնագիտության թվանիշը՝ **091201.00.7- «Բուժական գործ»**
- Որակավորումների ազգային շրջանակի մակարդակ՝ **Որակավորումների ազգային շրջանակի 6-րդ, 7-րդ մակարդակ**
- ՄԿԾ-ի յուրացման ժամկետը՝ **6 տարի**
- Կրեդիտների քանակը՝ **360 /երեք հարյուր վաթսույն/**
- Շնորհվող որակավորումը՝ **Բժիշկ**
- Բարձրագույն ուսումնական հաստատություն՝ **Ավանդական բժշկության համալսարան /ԱԲՀ/**
- Կրթական ծրագիրը իրականացնող ֆակուլտետ՝ **Բուժական**
- Կրթական ծրագրի ուսուցման ձևը՝ **Առկա**
- Կրթական գործունեությունն իրականացվում է՝ **ՀՀ պետական լեզվով**
Օտարերկրացիների համար՝ անգլերեն լեզվով
- Կրթական ծրագիրը լիցենզավորված և հավատարմագրված է՝ **Լիցենզիա - N 0002**
Հավատարմագիր - N 127

1.1. Ներածություն

ԱԲՀ-ի կողմից իրականացվող նոր դասիչով /ԱԲՀ ռեկտորի 28.08.2018թ-ի թիվ 158 հրաման/ 091201.00.7-«Բուժական գործ» մասնագիտության կրթական ծրագիրը /ՄԿԾ/ իրենից ներկայացնում է փաստաթղթերի համակարգ, որոնք մշակվել և հաստատվել են համալսարանի գիտական խորհրդի կողմից 14.05.2015թ-ին /արձանագրություն N 7/ աշխատաշուկայի պահանջներին և ՀՀ պետական կրթական նորմերի, ՈԱՇ-ի կրթական չափորոշիչներին համապատասխան, ինչպես նաև հաշվի են առնվել արտասահմանյան համանման բուհերի օրինակելի կրթական ծրագրերը:

ՄԿԾ-ն կարգավորում է՝ կրթական ծրագրի գործընթացի նպատակները, ակնկալվող արդյունքները, բովանդակությունը և դրա իրականացման պայմաններն ու տեխնոլոգիաները, շրջանավարտի պատրաստվածության որակի գնահատումը և իր մեջ ներառում է. ուսումնական պլանը, դասընթացների, դասախոսությունների և առարկաների (մոդուլներ) աշխատանքային ծրագրերը և այլ նյութեր, ինչպես նաև

ուսումնական և արտադրական պրակտիկաների անցկացման օրացուցային ուսումնական ժամկետները և համապատասխան կրթական տեխնոլոգիաների իրականացումն ապահովող մեթոդական նյութերը:

1.2. 091201.00.7-«Բուժական գործ» մասնագիտության ՄԿԾ մշակման նորմատիվային փաստաթղթեր

ՄԿԾ մշակման նորմատիվային իրավական հիմքը կազմում են .

- «Կրթության մասին» ՀՀ օրենքը
- «Բարձրագույն և հետբուհական մասնագիտական կրթության մասին» ՀՀ օրենքը
- Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման /ՈԱՇ/-ի կրթական չափորոշիչի պահանջները
- ՀՀ բարձրագույն մասնագիտական կրթության պետական կրթական չափորոշիչը:

1.3. Մասնագիտական կրթական ծրագրի ընդհանուր բնութագիրը

1.3.1. Մասնագիտական կրթական ծրագրի նպատակը /առաքելություն/

ՄԿԾ-ի նպատակն է՝

- պատրաստել բժշկական կրթության, բժշկագիտության և առողջապահության ոլորտի աշխատաշուկայի պահանջներին համապատասխան, բանիմաց, բարձր բարոյականությամբ օժտված, բժիշկ-հիվանդ հարաբերության մեջ իրենց դերը գիտակցող բժիշկներ, ուժեր.
  - ✓ կունենան հիմնարար և համակարգված ժամանակակից գիտելիք բուժ-ախտորոշիչ և կանխարգելիչ գործունեության վերաբերյալ,
  - ✓ ցուցաբերելով կլինիկական ճկուն մտածելակերպ, ուսումնառության ընթացքում ձեռք բերած տեսական ու գործնական գիտելիքները կկարողանան կիրառել պրակտիկ գործունեության ընթացքում,
- ստեղծել ֆունդամենտալ և պրակտիկ պայմաններ մասնագետների պատրաստման համար, հիմնվելով բժշկական կրթության միջազգային ստանդարտների, հայրենական ավանդույթների վրա, որն էլ կապահովի համալսարանի ուսանողների մրցակցելիությունը հայրենական և արտասահմանյան աշխատաշուկաներում:

ՄԿԾ-ի խնդիրն է՝

- պատրաստել այնպիսի բժիշկներ, որոնք պահանջված և մրցունակ կլինեն հայրենական և միջազգային աշխատաշուկայում, կունենան գիտելիքներ և կարողություններ՝ ապահովելու շարունակական կրթություն և զարգացնելու սեփական ներուժը՝ գիտակցելով մասնագիտական գործունեության ամբողջ պատասխանատվությունը և խորությունը:

- ստացած հիմնարար գիտելիքները և հմտությունները հիմք կհանդիսանան կլինիկական օրդինատուրայում կամ ասպիրանտուրայում հետագա կրթություն ստանալու համար:

1.3.2. ՄԿԾ-ի կառուցվածքը և նկարագիրը

ՄԿԾ-ի պաշտոնական տևողությունը 6 տարի է, 302 շաբաթ, այդ թվում՝ տեսական ուսուցումը, գործնական և լաբորատոր պարապմունքները, քննաշրջանները, ուսումնասիրտադրական պրակտիկաները, արձակուրդները:

Կրթական ծրագրի ծավալը 1 ուսումնական տարում կազմում է 60 կրեդիտ:

Ուսանողի ուսումնական ծանրաբեռնվածության ծավալը սահմանված է շաբաթական 45 ժամ՝ ներառյալ լսարանային /30 ժամ/ և արտալսարանային /հիքնուրույն՝ 15 ժամ/ աշխատանքները:

Ծրագիրն ավարտվում է ամփոփիչ ատեստավորման քննությունների հանձնումով: Ամփոփիչ ատեստավորմանը թույլատրվում են մասնակցել ուսումնական պլանները լիովին կատարած ուսանողները: Ամփոփիչ ատեստավորման քննությունները բարեհաջող հանձնման դեպքում շրջանավարտին շնորհվում է բժշկի որակավորում:

ԱԲՀ-ի 091201.00.7-«Բուժական գործ» մասնագիտության ՄԿԾ-ը բաղկացած է հետևյալ մոդուլներից և կրթամասերից՝

ա/ Տեսական դասընթացների մոդուլ

1. Հումանիտար, սոցիալ-բնագիտական դասընթացների կրթամաս – 26,5 կրեդիտ աշխատաժամավալով
2. Կենսաբանական դասընթացների կրթամաս-109,5 կրեդիտ աշխատաժամավալով

բ/ Կլինիկական դասընթացների մոդուլ

3. Թերապևտիկ հիվանդությունների դասընթացների կրթամաս - 82 կրեդիտ աշխատաժամավալով
4. Ավանդական բժշկության դասընթացների կրթամաս - 38 կրեդիտ աշխատաժամավալով
5. Վիրաբուժական դասընթացների կրթամաս - 43 կրեդիտ աշխատաժամավալով
6. Մանկաբուժություն, մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա դասընթացների կրթամաս- 26 կրեդիտ աշխատաժամավալով
7. Կանխարգելիչ բժշկության դասընթացների կրթամաս - 14 կրեդիտ աշխատաժամավալով

գ/ Կրթական այլ մոդուլ /կրեդիտ/

8. Ուսումնասիրտադրական պրակտիկա - 21 կրեդիտ աշխատաժամավալով
9. Լրացուցիչ դասընթացներ -9 կրեդիտ աշխատաժամավալով

- Ամփոփիչ ավարտական որակավորման քննություն, որը կրթական ծրագրի եզրափակիչ փուլն է, որի նպատակն է տեսական և գործնական մասնագիտական գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ստուգում՝ ըստ կրթական ծրագրի վերջնարդյունքների:

1.3.3. Դիմորդին ներկայացվող պահանջներ

- Դիմորդը պետք է ունենա պետական մուշի վկայական՝ միջնակարգ, միջին մասնագիտական կամ նախնական մասնագիտական կրթության մասին:
- Դիմորդներին իրավունք է վերապահվում իրենց ընտրությամբ հանձնելու նշված երեք՝ «Կենսաբանություն», «Ֆիզիկա», «Բիմիա» մրցութային քննություններից երկուսը և «Հայոց լեզու»՝ որպես ոչ մրցութային առարկա:
- Ընդունելությունը կատարվում է ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված ՀՀ բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ընդունելության կարգի:

2. 091201.00.7-«Բուժական գործ» մասնագիտության ՄԿԾ-ն յուրացրած շրջանավարտի մասնագիտական գործունեության բնութագիրը

2.1. ՄԿԾ-ն յուրացրած շրջանավարտի մասնագիտական գործունեության շրջանակը ներառում է.

քաղաքացիների առողջությունն ապահովող բժշկական օգնության ցուցաբերումը՝ առողջապահության ոլորտի ստանդարտներին և սահմանված պահանջներին համապատասխան:

2.2. ՄԿԾ-ն յուրացրած շրջանավարտի մասնագիտական գործունեության օբյեկտներն են՝

- ֆիզիկական անձիք /այսուհետ՝ հիվանդներ/
- ազգաբնակչությունը,
- քաղաքացիների առողջության պահպանման պայմանների ստեղծման համար անհրաժեշտ միջոցների և տեխնոլոգիաների ամբողջությունը:

2.3. ՄԿԾ-ն յուրացրած շրջանավարտի մասնագիտական գործունեության տեսակները հանդիսանում են.

- բժշկական,
- կազմակերպչական-կառավարման,
- գիտահետազոտական

2.4. Շրջանավարտի մասնագիտական գործունեության խնդիրները

ՄԿԾ-ն յուրացրած շրջանավարտը, պետք է լուծի մասնագիտական գործունեության հետ կապված հետևյալ խնդիրները:

▪ բժշկական գործունեություն

- Ազգաբնակչության շրջանում հիվանդությունների առաջացման կանխում՝ կանխարգելիչ և հակահամաճարակային միջոցառումների անցկացմամբ:

- Կանխարգելիչ բժշկական հետազոտությունների դիսպանսերիզացիայի, դիսպանսեր հսկողության անցկացում:
  - Ազգաբնակչության տարբեր տարիքային, սեռային խմբերի առողջության ցուցանիշների բժշկավիճակագրական տեղեկատվության վերլուծության անցկացում:
  - Հիվանդությունների և ախտաբանական վիճակների ախտորոշում:
  - Անհապաղ վիճակների ախտորոշում:
  - Հղիության ախտորոշում:
  - Ժամանակավոր անաշխատունակության և այլ տեսակի բժշկական փորձաքննությունների անցկացում:
  - Առաջին բժշկական /բուժսանիտարական/ օգնության ցուցաբերում ամբուլատոր և ստացիոնար պայմաններում:
  - Առաջնային բուժսանիտարական բժշկական օգնության ցուցաբերում հանկարծակի սուր հիվանդությունների և վիճակների դեպքում, որոնք հիվանդի կյանքին չեն սպառնում և չեն պահանջում անհապաղ բժշկական օգնություն:
  - Մասնակցություն՝ անհետաձգելի բժշկական միջամտություն պահանջող վիճակներում:
  - Բժշկական օգնության ցուցաբերում՝ արտակարգ իրավիճակներում և մասնակցություն բժշկական տարհանմանը:
  - Մասնակցություն բժշկական վերականգնողական և առողջարանային բուժման անցկացմանը:
  - Ազգաբնակչության մոտ ձևավորել սեփական և այլոց առողջության պահպանմանը և ամրապնդմանն ուղղված շարժառիթներ:
  - Սովորեցնել հիվանդներին առողջացման բնույթի հիմնական հիգիենիկ միջոցառումներ, որոնք նպաստում են հիվանդությունների առաջացման կանխարգելմանն ու առողջության ամրապնդմանը:
- **կազմակերպչական-կառավարման գործունեություն**
- Բժշկական օգնության ցուցաբերում բժշկական կազմակերպություններում և դրանց կառուցվածքային ստորաբաժանումներում՝ օգտագործելով կազմակերպության հիմնական սկզբունքները:
  - Բժշկական կազմակերպություններում բուժանձնակազմի աշխատանքային գործունեության և հիվանդների մնալու բարենպաստ պայմանների ստեղծում:
  - Բժշկական կազմակերպություններում բժշկական փաստաթղթերի վարում:
  - Բժշկական փորձաքննության անցկացման կազմակերպում:
  - Մասնակցություն հիվանդներին ցուցաբերած բժշկական օգնության որակի գնահատմանը:

- Տեղեկատվական անվտանգության հիմնական պահանջների պահպանում:

▪ **գիտահետազոտական գործունեություն**

- Գիտական գրականության և պաշտոնական վիճակագրական ակնարկների վերլուծություն, վիճակագրական վերլուծության անցկացման արդյունքների ներկայացում հանրությանը:
- Մասնակցություն առողջապահության շրջանում գիտահետազոտական և գիտակիրառական խնդիրների լուծմանը՝ ըստ ախտորոշման, բուժման, բժշկական վերականգնման և կանխարգելման:

3. 091201.00.7-«Բուժական գործ» ՄԿԾ-ի յուրացման արդյունքում ձևավորվող մասնագիտական գործունեության բնութագիրը

ՄԿԾ-ի յուրացման արդյունքները որոշվում են շրջանավարտի կողմից ձեռք բերված որակներով, այն է՝ նրա՝ գիտելիքները, կարողությունները և անձնական որակները կիրառելու ընդունակությամբ՝ ըստ մասնագիտական գործունեության խնդիրների:

ՄԿԾ յուրացման արդյունքում շրջանավարտի մոտ պետք է ձևավորվեն ընդհանրական, ընդհանուր մասնագիտական և մասնագիտական վերջնարդյունքներ:

Շրջանավարտը, որը յուրացրել է «Բուժական գործ» ՄԿԾ-ն, պետք է տիրապետի հետևյալ ընդհանրական վերջնարդյունքների՝

ԸՎ	Ընդհանրական վերջնարդյունքներ
ԸՎ-1	Ունենա վերացական մտածողություն, համադրելու և վերլուծելու ունակություն հումանիտար, բնագիտական, բժշկակենսաբանական և կլինիկական գիտությունների մեթոդները մասնագիտական և սոցիալական գործունեության ընթացքում:
ԸՎ-2	Կարողանա փիլիսոփայական գիտելիքները կիրառել աշխարհայացքի ձևավորման մեջ:
ԸՎ-3	Կարողանա վերծանել հասարակության պատմական զարգացման հիմնական էտապները և օրինաչափությունները քաղաքացիական դիրքորոշման ձևավորման համար:
ԸՎ-4	Կարողանա գործել ոչ ստանդարտ իրավիճակներում, կրի սոցիալ-բարոյական պատասխանատվություն ընդունած որոշումների համար:
ԸՎ-5	Պատրաստ լինի ինքնագարգացման, ինքնակրթման, ստեղծագործական կարողության կիրառմանը, հրապարակային խոսքին, քննարկումներ և բանավեճ վարելու մասնագիտական բովանդակության տեքստեր խմբագրելու:
ԸՎ-6	Կարողանա օգտագործել ֆիզիկական դաստիարակության մեթոդներն ու միջոցները՝ սոցիալական և մասնագիտական լիարժեք գործունեություն ապահովելու համար:
ԸՎ-7	Կարողանա ցուցաբերել I օգնության և պաշտպանության մեթոդներ արտակարգ իրավիճակների պայմաններում:

ԸՎ-8	Կարողանա ցուցաբերել կոլեկտիվում աշխատելու պատրաստակամություն, հանդուրժել սոցիալական, էթնիկ, դավանական և մշակութային տարբերությունները:
------	--

ՄԿԾ-ն յուրացրած շրջանավարտը պետք է տիրապետի հետևյալ ընդհանուր մասնագիտական վերջնարդյունքների՝

ԸՄՎ	Ընդհանուր մասնագիտական վերջնարդյունքներ
ԸՄՎ-1	Տեղեկատվական անվտանգության հիմնական պահանջներից ելնելով՝ կարողանա լուծել մասնագիտական գործունեության հիմնական խնդիրները՝ օգտագործելով տեղեկատվական, մատենագիտական ռեսուրսները, բժշկական սաքսանական տերմինաբանությունը, տեղեկատվական-հաղորդակցական տեխնոլոգիաները:
ԸՄՎ-2	Կարողանա մասնագիտական գործունեություն ծավալելիս հաղորդակցվել մայրենի և օտար լեզուներով՝ բանավոր և գրավոր:
ԸՄՎ-3	Կարողանա մասնագիտական գործունեության մեջ կիրառել բարոյա-հոգեբանական, դեոնտոլոգիական սկզբունքները և իրավական գիտելիքների հիմունքները:
ԸՄՎ-4	Կարողանա և պատրաստակամ լինի վերլուծել սեփական գործունեության արդյունքները՝ մասնագիտական սխալները կանխելու նպատակով:
ԸՄՎ-5	Բժշկական հիմնարկներում աշխատանքի կազմակերպում և բժշկական փաստաթղթերի վարում:
ԸՄՎ-6	Մասնագիտական խնդիրները լուծելիս կարողանա կիրառել ֆիզիկոքիմիական, մաթեմատիկական և այլ բնագիտական հիմնական հասկացություններն ու գիտելիքները:
ԸՄՎ-7	Մասնագիտական խնդիրները լուծելիս, բժշկական օգնության ժամանակ, կարողանա կիրառել դեղորայքային, ավանդական բժշկության և ոչ դեղորայքային բուժման այլ միջոցներ և համադրել դրանք:
ԸՄՎ-8	Մասնագիտական խնդիրները լուծելիս կարողանա գնահատել մարդու օրգանիզմում մորֆոֆունկցիոնալ վիճակները, ֆիզիոլոգիական և ախտաբանական պրոցեսները:
ԸՄՎ-9	Կարողանա ցուցաբերել առաջնային նախաբժշկական օգնություն /բժշկասանիտարական/ և կազմակերպել հիվանդների խնամքը:
ԸՄՎ-10	Կարողանա կիրառել բժշկական օգնության համար նախատեսված բժշկական գործիքներ և սարքավորումներ:

ՄԿԾ-ն յուրացրած շրջանավարտը պետք է տիրապետի հետևյալ մասնագիտական վերջնարդյունքների՝

Բժշկական գործունեություն

ՄՎ	Մասնագիտական վերջնարդյունքներ
ՄՎ-1	Կարողանա և պատրաստական լինի իրականացնել առողջության պահպանմանն ու ամրապնդմանն ուղղված միջոցառումների համալիր՝ ներառելով առողջ ապրելակերպի ձևավորումը, հիվանդությունների առաջացման և տարածման կանխարգելումը, վաղ ախտորոշումը, դրանց ծագման և զարգացման պայմանների և պատճառների հայտնաբերումը, ինչպես նաև հասուն մարդու և դեռահասի առողջության վրա ազդող շրջակա միջավայրի վնասակար ազդակների վերացումը:
ՄՎ -2	Կարողանա և պատրաստական լինի անցկացնել բժշկական կանխարգելիչ հետազոտություններ, դիսպանսերացում և դիսպանսեր հսկողության իրականացում:
ՄՎ -3	Կարողանա և պատրաստական լինի անցկացնել հակահամաճարակաբանական միջոցառումներ, բնակչության պաշտպանության կազմակերպում, հատկապես վտանգավոր վարակների օջախներում, ռադիացիոն իրավիճակի վատացման դեպքում, բնական աղետների և այլ արտակարգ իրավիճակների դեպքում:
ՄՎ -4	Կարողանա վերլուծել ազգաբնակչության առողջության ցուցանիշների մասին վիճակագրական տեղեկատվությունը սոցիալ-հիգիենիկ տեսանկյունից:
ՄՎ-5	Կարողանա լսել և վերլուծել հիվանդի գանգատները, անամնեզի տվյալները, զննման, լաբորատոր, գործիքային, ախտաբանաանատոմիական, ավանդական և այլ հետազոտությունների արդյունքները՝ հիվանդության հայտնաբերման կամ ժխտման նպատակով:
ՄՎ-6	Կարողանա հիվանդությունների և առողջության հետ կապված խնդիրների միջազգային վիճակագրական դասակարգմանը համապատասխան հիվանդների մոտ ախտորոշել հիմնական ախտաբանական վիճակները, հիվանդությունների ախտանիշներն ու համախտանիշները: Կատարել տարբերակիչ ախտորոշում:
ՄՎ-7	Կարողանա անցկացնել ժամանակավոր անաշխատունակության փորձաքննություն, մասնակցի բժշկասոցիալական և դատաբժշկական փորձաքննությունների անցկացմանը և արձանագրի մարդու կենսաբանական մահվան փաստը:
ՄՎ-8	Կարողանա որոշել տարբեր նոզոլոգիաներով հիվանդների վարման տակտիկան, որոշել բուժման դեղորայքային, ավանդական բժշկության՝ ռեֆլեքտոթերապիայի, ֆիտոթերապիայի, հոմեոպաթիայի և այլ ոչ դեղորայքային միջոցների ցուցումներն ու հակացուցումները:
ՄՎ-9	Կարողանա վարել տարբեր նոզոլոգիաներով հիվանդների բուժումն ամբուլատոր պայմաններում և ստացիոնարում, ինտեգրելով ժամանակակից և ավանդական բժշկության բուժման մեթոդները:
ՄՎ-10	Կարողանա ցուցաբերել բժշկական օգնություն հանկարծակի սուր հիվանդությունների, սուր վիճակների, խրոնիկ հիվանդությունների սրացման ժամանակ, որոնք կյանքին վտանգ չեն սպառնում և չեն պահանջում անհետաձգելի բժշկական օգնություն:

ՄՎ-11	Կարողանա ցուցաբերել պահանջվող անհասպաղ բժշկական միջամտություն:
ՄՎ-12	Կարողանա վարել ֆիզիոլոգիական հղիությունը և ընդունել ծննդաբերությունը:
ՄՎ-13	Կարողանա ցուցաբերել բժշկական օգնություն արտակարգ իրավիճակներում և մասնակցել բժշկական տարհանմանը:
ՄՎ-14	Կարողանա որոշել բնական բուժիչ ազդակների, դեղանյութերի, ոչ դեղորայքային թերապիայի, ավանդական բժշկության և բուժման այլ մեթոդների կիրառումը բժշկական վերականգնողական և առողջարանային բուժման կարիք ունեցող հիվանդների մոտ:
ՄՎ-15	Կարողանա ուսուցանել միջին և կրտսեր բուժանձնակազմին, հիվանդներին և նրանց բարեկամներին առողջացման բնույթի հիմնական սանիտարա-հիգիենիկ միջոցառումները, հիմնական ֆիզիոլոգիական ցուցանիշների ինքնահսկողության հմտությունները, որոնք նպաստում են առողջության պահպանմանն ու ամրապնդմանը և հիվանդությունների կանխարգելմանը:
ՄՎ-16	Կարողանա ծավալել լուսավորչական գործունեություն՝ առողջ կենսակերպ վարելու և ռիսկի ազդակները վերացնելու նպատակով:

Կազմակերպչա-կառավարչական գործունեություն

ՄՎ-17	Կարողանա կիրառել ազգաբնակչության առողջության պահպանման կազմակերպման և կառավարման հիմնական սկզբունքները բժշկական կազմակերպություններում և նրանց կառուցվածքային ստորաբաժանումներում:
ՄՎ-18	Կարողանա հիմնական բժշկավիճակագրական ցուցանիշներից ելնելով մասնակցել բժշկական օգնության ցուցաբերման որակի գնահատմանը:

Գիտահետազոտական գործունեություն

ՄՎ-19	Կարողանա ապացուցողական բժշկության հիման վրա վերլուծել և հանրությանը ներկայացնել բժշկական տեղեկատվություն:
ՄՎ-20	Կարողանա մասնակցել գիտա-բժշկական հետազոտությունների՝ կիրառելով թեմային վերաբերող հայրենական և արտասահմանյան փորձը:
ՄՎ-21	Կարողանա մասնակցել ազգաբնակչության առողջության պահպանմանն ուղղված նոր մեթոդների ներդրմանը:

4. 191201-«Բուժական գործ» մասնագիտության ՄԿԾ-ի իրականացման ժամանակ ուսումնական գործընթացի բովանդակությունը և կազմակերպումը կանոնավորող փաստաթղթեր

ՄԿԾ-ն իրենից ներկայացնում է փաստաթղթերի համակարգ, որը թարմացվում է՝ հաշվի առնելով առողջապահության, գիտության, մշակույթի, տնտեսական, տեխնիկայի, տեխնոլոգիաների և սոցիալական ոլորտները:

Մասնագիտական կրթական ծրագրի բովանդակությունը, կրթական գործընթացի կազմակերպումը և իրականացումը ներկայացնող փաստաթղթեր.

- 4.1. Ըստ առարկաների ձևավորվող վերջնարդյունքներ
- 4.2. Ուսումնական պլան
- 4.3. Տարեկան օրացուցային ուսումնական գրաֆիկ
- 4.4. Առարկաների աշխատանքային ծրագրեր
- 4.5. Ուսումնաարտադրական պրակտիկաների ծրագրեր:

ՄԿԾ-ի իրականացման ժամանակ նախատեսվում են ուսումնաարտադրական պրակտիկաների հետևյալ տեսակները՝

▪ Բուժքրոջ օգնական	3 կրեդիտ	2 շաբաթ	II կուրս	4-րդ կիսամյակ
▪ Մանիպուլյացիոն բուժքրոջ օգնական	4,5 կրեդիտ	3 շաբաթ	III կուրս	6-րդ կիսամյակ
▪ Բժշկի օգնական /թերապիա/	3 կրեդիտ	2 շաբաթ	IV կուրս	8-րդ կիսամյակ
▪ Բժշկի օգնական /վիրաբուժություն/	3 կրեդիտ	2 շաբաթ	IV կուրս	8-րդ կիսամյակ
▪ Բժշկի օգնական /մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա/	3 կրեդիտ	2 շաբաթ	V կուրս	10-րդ կիսամյակ
▪ Շտապ օգնության բժշկի օգնական	4,5 կրեդիտ	3 շաբաթ	V կուրս	10-րդ կիսամյակ

Ուսումնաարտադրական պրակտիկան անցկացվում է համապատասխան կլինիկաներում՝ հերթապահությունների ձևով կամ ցիկլերով, ինչպես նաև համալսարանի կառուցվածքային ստորաբաժանումներում:

4.6. Պետական ամփոփիչ ատեստավորում:

Սա իր մեջ ներառում է պետական քննությունների նախապատրաստումը և հանձնումը:

Ամփոփիչ ատեստավորման պետական քննություններ՝

1. Մանկաբուժություն /10-րդ կիսամյակ/
2. Ներքին հիվանդություններ /ինֆեկցիոն հիվանդություններ, համաճարակաբանություն/
3. Վիրաբուժական հիվանդություններ
4. Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա
5. Ինտեգրատիվ բժշկություն /ֆարմակոթերապիա, ֆիտոթերապիա, ասեղ-այրում թերապիա/

5. Ուսուցման և դասավանդման մոտեցումներ

Դասավանդումը և ուսուցումն իրականացվում է խմբային ձևաչափով, իսկ սեմինար, գործնական աշխատանքները և պրակտիկան ներառում են ձևավորված փոքրաթիվ խմբեր: Դասավանդման մեթոդները խրախուսում են ուսանողակենտրոն մոտեցում ուսուցման բոլոր փուլերում՝ խրախուսելով ուսանողի անհատական զարգացումը, մասնագիտական կարողությունների համաչափ աճը, մասնագիտական տեղեկատվության ձեռքբերման հարցում վերջինիս ինքնուրույնությունը, ինչպես նաև անհատական վերլուծական ունակությունները և քննադատական մտածողությունը: Ուսուցման և դասավանդման մոտեցումներն ապահովում են գիտելիքների աստիճանական ավանդում՝ ըստ բարդության, ինչպես նաև հմտությունների և կարողությունների անընդմեջ զարգացում՝ ըստ մասնագիտական կայացման հիմնական պահանջների:

Դասավանդումն իր մեջ ներառում է դասախոսություններ, սեմինարներ, գործնական /անհատ/ պարապմունքներ, խորհրդատվություն և գործնական դասընթացներ:

Դասախոսություններ – ընդլայնված և համահունչ փաստերի հաջորդականության ներկայացման հնարավորություն,

Սեմինարներ – խմբային և անհատական ստեղծագործականի, քննարկումների և անդրադարձի թողարկում, քննադատական մտածողության զարգացում,

Գործնական պարապմունքներ - փորձարարության և թեմայի, փաստաթղթերի և նյութերի վերլուծության և քննարկման հնարավորություն,

Աջակցվող ինքնուրույն ուսում՝ ընթացիկ նյութերի օգտագործմամբ- անհատական հետազոտության և զարգացման աջակցում,

Անհատական խորհրդատվություն- Ինքնուրույն ուսման ավելի ընդլայնված, խոր վերլուծության և աջակցության հնարավորության տրամադրում:

6. ՄԿԾ-ի յուրացման որակի գնահատման չափանիշները և մեթոդները:

«Բուժական գործ» մասնագիտության ՄԿԾ-ի շրջանակներում կիրառվող գնահատման մեթոդաբանությունը հիմնվում է ուսանողների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների օբյեկտիվության և չափելիության վրա՝ փաստող, ուղղորդող և խրախուսող գործառնություններով: Գնահատվում են ուսանողի՝ գիտելիքը, ունակությունները, կարողությունները, ինքնուրույնությունը և ակտիվությունը: Ուսանողի անհատական մասնագիտական աճը օբյեկտիվ դիտարկելու նպատակով գնահատման կարգը դիտարկում է նախնական /սկզբնական/ վիճակը և վերջնական /ելքային/ արդյունքը:

Դասընթացների գնահատման մեթոդներից են՝

- գրավոր թեստային, միջանկյալ գրավոր և/կամ բանավոր քննություն, ինքնուրույն նախագծեր, բանավոր հարցումներ և հարցազրույցներ,
- գնահատման ընթացքում կիրառվում է տառային և վարկանիշային գնահատում /100 միավոր/, համաձայն յուրաքանչյուր առարկայի գնահատման համար ընտրված բաղադրիչների:

Գնահատման մանրամասները տես՝ «ԱԲՀ ուսանողների գիտելիքների գնահատման» կարգում:

Սովորողների յուրացման որակի գնահատումը ներառում է առաջադիմության միջանկյալ և պետական ամփոփիչ ատեստավորման ընթացիկ հսկողություն:

Գնահատման համակարգերի միջոցներն ու տեխնոլոգիաները տրվում է յուրաքանչյուր առարկայի աշխատանքային ծրագրերում՝ ստուգարքների և քննությունների ձևով:

Գնահատման համակարգի հիմնական միջոցները ներառում են ստուգողական հարցեր, թեստային հարցեր, իրավիճակային խնդիրներ, ռեֆերատների թեմաներ և հսկողության այլ միջոցներ, որոնք թույլ են տալիս գնահատել սովորողի ձևավորված կարողության աստիճանը: Ուսման ընթացքում օգտագործվում են հսկողության հետևյալ տեսակները՝

- Բանավոր հարցում
- Գրավոր աշխատանքներ

Առաջադիմության ընթացիկ հսկողության տեսակներից յուրաքանչյուրն առանձնանում է ըստ կարողությունների հայտնաբերման եղանակի՝

- Դասախոսի և ուսանողի զրույցի ընթացքում
- Գրավոր նյութերի ստեղծման և ստուգման ընթացքում

Բանավոր հարցումը թույլ է տալիս գնահատել ուսանողի մտահորիզոնն ու գիտելիքները, պատասխանը տրամաբանորեն կառուցելու ունակությունը, բանավոր խոսքի տիրապետմանը և այլ հմտություններ: Գրավոր պատասխանները թույլ են տալիս դասախոսին տնտեսել ժամանակը, ստուգել գնահատման հիմնավորումը և փոքրացնել սուբյեկտիվ մոտեցման աստիճանը՝ հիմնվելով ուսանողի անհատական ընդունակությունների վրա:

Հսկողության ամեն տեսակն իրականացվում է որոշակի ձևերի օգնությամբ, որոնք կարող են նույնը լինել մի քանի տեսակ հսկողության համար, օրինակ՝ բանավոր և գրավոր քննություն, ինչպես նաև սպեցիֆիկ: Համապատասխանաբար, հսկողության որոշ ձևերի շրջանակներում կարող են համադրվել դրա մի քանի տեսակները (օր.՝ առարկայից քննությունը կարող է ներառել ինչպես բանավոր, այնպես էլ գրավոր փորձություն): Հսկողության ձևերն են՝ ռեֆերատ, թեստ, ստուգողական աշխատանք, հարցում, ստուգարք, քննություն:

- Սովորողները պետական ամփոփիչ ատեստավորման թույլատրվում են ուսումնական պլանով նախատեսված մասնագիտական ծրագրի առարկաների ծավալային ուսումնասիրությունից հետո:
- Պետական ատեստավորման միջառարկայական ամփոփիչ քննությունը իրականացվում է փուլերով և ներառում է հետևյալ պարտադիր ատեստավորման քննությունները.
  - գործնական հմտությունների յուրացման մակարդակի ստուգում,
  - տեսական պատրաստվածության մակարդակի ստուգում՝ թեստային քննության միջոցով,
  - բանավոր քննություն՝ կոնկրետ մասնագիտական խնդիրներ լուծելու հմտությունների գնահատում:

Ավարտական ամփոփիչ ատեստավորումը հաջող հանձնած սովորողներին տրվում է դիպլոմ՝ մասնագիտացումն ավարտելու մասին: Այն ուսանողները, որոնք անբավարար են ստացել ատեստավորումից կամ թերի են թողել ծրագիրը, ստանում են տեղեկանք՝ համալսարանի կողմից սահմանված նմուշով:

7. ՄԿԾ-ի իրականացման պայմանները

7.1. Մասնագետի պատրաստման կադրային ապահովում

Մասնագետի պատրաստման ՄԿԾ իրականացումը ապահովվում է գիտամանկավարժական կադրերի կողմից, որոնք, որպես կանոն, ունեն հիմնական կրթություն, որն համապատասխանում է դասավանդվող առարկայի պրոֆիլին, և համակարգված զբաղվում են գիտական և (կամ) գիտամեթոդական գործունեությամբ:

Գիտական կոչում և (կամ) գիտական աստիճան ունեցող դասախոսների մասնաբաժինը կազմում է տվյալ ՄԿԾ ծրագրով ուսումնական գործընթացն ապահովող դասավանդողների ընդհանուր թվի ոչ պակաս, քան 50 տոկոսը:

Մասնագիտական ցիկլի դասախոսներն ունեն հիմնական կրթություն և (կամ) դասավանդվող առարկայի պրոֆիլին համապատասխանող գիտական աստիճան:

Մասնագիտական ցիկլի ուսումնական գործընթացն ապահովող դասախոսների առնվազն 57 տոկոսը ունեն գիտական աստիճաններ կամ գիտական կոչումներ:

Մասնագիտական տեսական և գործնական ուսուցման բովանդակության ընդհանուր կառավարման մեջ կարող է ներգրավվել համապատասխան մասնագիտական ոլորտի բարձր որակավորում ունեցող մասնագետը:

7.2. Ուսումնական գործընթացի ուսումնամեթոդական և տեղեկատվական ապահովում

Մասնագետի պատրաստման ՄԿԾ-ն ապահովվում է ԸԿԾ բոլոր ուսումնական դասընթացների առարկաների (մոդուլների) համար նախատեսված ուսումնամեթոդական փաստաթղթերով և նյութերով:

Ուսանողների արտալսարանային աշխատանքներն ունեն մեթոդական աջակցություն և դրանց կատարման համար անհրաժեշտ ժամանակի հիմնավորում:

Յուրաքանչյուր ուսանող ունի հասանելիություն էլեկտրոնային գրադարանային համակարգին, որը պարունակում է ուսումնասիրվող հիմնական առարկաների հետ կապված հրապարակումները:

7.3. Ուսումնական գործընթացի նյութատեխնիկական ապահովում

Մասնագետի պատրաստման ՄԿԾ իրականացնող ԱԲՀ-ն ունի նյութատեխնիկական անհրաժեշտ հենք, որը ապահովում է ուսանողների բոլոր տեսակի՝ առարկայական և միջառարկայական ուսուցման, լաբորատոր, գործնական և գիտահետազոտական աշխատանքների իրականացումը, որոնք նախատեսված են բուհի ուսումնական պլանով և համապատասխանում են գործող սանիտարական և հակահրդեհային կանոնակարգերին ու նորմերին:

Մասնագետի պատրաստման ՄԿԾ իրականացման համար Համալսարանն ունի հետևյալ նյութատեխնիկական ապահովումը.

Բուհում օգտագործվում են էլեկտրոնային նյութեր և ուսումնական պրոցեսի համար ունի համացանցին միացված առնվազն 18 համակարգիչ: Ուսանողներն ուսուցման ընթացքում ապահովված են համակարգչային լսարաններով:

8. Համալսարանի ուսանողների ընդհանուր կրթական կարողությունների զարգացումն ապահովող սոցիալ-մշակութային միջավայրի բնութագիրը:

Դաստիարակչական աշխատանքի կազմակերպումը արտացոլված են Համալսարանի կանոնակարգերում և կարգերում, համալսարանի դաստիարակչական աշխատանքի պլաններում, ամբիոնների և դասախոսների տարեկան աշխատանքային պլաններում:

Դաստիարակչական աշխատանքի ներբուհական ներքին ակտեր են հանդիսանում հրամանները, կանոնակարգերը, ծրագրերը, հրահանգները, ծառայողական գրությունները և այլ փաստաթղթերը, որոնք կարգավորում են դաստիարակչական գործունեությունը:

Դաստիարակչական աշխատանքի պլանը ներառում է ավանդական միջոցառումներ՝ հաշվի առնելով ուսանողների տարիքային և հոգեբանական առանձնահատկությունները, երիտասարդական քաղաքականության առաջնահերթությունները, երկրի և բուհի պատմական հիշարժան տարեթվերը, նախատեսում է մի շարք միջոցառումներ՝ ուղղված ուսանողների քաղաքացիական և հայրենասիրական, մշակութային-բարոյական, մասնագիտական-աշխատանքային դաստիարակությանը, մասնագիտական կողմնորոշմանը, գիտամեթոդական ապահովմանը, ուսանողների սոցիալական պաշտպանությանը, դաստիարակչական աշխատանքի նյութատեխնիկական բազայի բարելավմանը:

Զգալի աշխատանք իրականացնում է նաև ուսանողական խորհուրդը:

Դաստիարակչական աշխատանքի իրականացման ընթացքում բուհի աշխատակիցները օգտագործում են տարբեր աշխատանքներ՝ անհատական աշխատանք ուսանողների հետ, ուսանողական գիտական ընկերության գործունեություն, մասնագիտական ծրագրերի և նախագծերի իրականացում, նորարարական գործունեություն, համագործակցություն սոցիալական գործընկերների հետ՝ քաղաքային, մարզային և միջտարածաշրջանային մակարդակներում:

Դաստիարակչական նպատակներով Համալսարանում լայնորեն օգտագործվում են ուսուցման գործընթացի հնարավորությունները: Մասնավորապես, հումանիտար առարկաների աշխատանքային ուսումնական ծրագրերի մեջ ներառված են բարոյական, մարդասիրական և հայրենասիրական դաստիարակության, ինչպես նաև հոգեբանության, մշակութաբանության, հայոց լեզվի և խոսքի մշակույթի վերաբերյալ հարցեր: Ուսումնական ծրագրերում առկա է արտահայտված մշակութաբանական բաղադրիչ: Բնագիտական և կլինիկական ցիկլերի առարկաների ուսումնասիրության ընթացքում լայնորեն նշվում են նաև հայրենական գիտնականների ձեռքբերումները:

Ուսանողների ֆիզիկական դաստիարակությունն ուղղված է առողջ ապրելակերպի ձևավորմանը, մասնակցություն տարբեր մակարդակների (մարզային կամ հանրապետական) սպորտային մրցույթներին և այլն:

Համալսարանն ունի բավականին արդյունավետ կազմակերպչական կառուցվածք, որն ապահովում է շրջանավարտների մոտ ընդհանուր մշակութային (սոցիալական և անհատական) որակների զարգացումը: Դաստիարակչական աշխատանքի կազմակերպման և կատարելագործման մեջ կա զգալի ներուժ, ձևավորված կառուցվածքի շրջանակներում նոր հնարավորությունների որոնման հնարավորություն:

9. Հետագա ուսման հնարավորությունները

091201.00.7-«Բուժական գործ» ՄԿԾ-ն յուրացրած բժիշկը պատրաստ է կրթությունը շարունակելու համապատասխան մասնագիտական ծրագրերով օրդինատուրայում և ասպիրանտուրայում /տեսական ամբիոններ/:

091201.00.7 «Գումակյան գործ» մասնագիտության /անընդհատ և ինտեգրացված / ՄԿԾ ըստ տարիների, կիսամյակների և դասընթացների /Առարկաների մոդուլ/

I կուրս					
Աշուն			Գարուն		
Առարկա	կիսամյակ	կրեդիտ	Առարկա	կիսամյակ	կրեդիտ
Հայոց պատմություն	1	2	Հայոց պատմություն	2	2
Հայոց լեզու և տերմինաբանություն	1	2	Հայոց լեզու և տերմինաբանություն	2	2
Ֆիզդաստիարակություն	1	-	Ֆիզդաստիարակություն	2	-
Լատիներեն	1	2	Լատիներեն	2	2
			Բժշկության պատմություն	2	3
Օտար լեզու	1	2	Օտար լեզու	2	2
Բժշկական ֆիզիկա	1	4			
Մաթեմատիկա, բժշկական ինֆորմատիկա	1	3	Մաթեմատիկա, բժշկական ինֆորմատիկա	2	2
Ընդհանուր քիմիա	1	4			
			Կենսաօրգանական քիմիա	2	4
Կենսաբանություն	1	5	Կենսաբանություն	2	4
Մարդու անատոմիա	1	4	Մարդու անատոմիա	2	4
			Հյուսվածաբանություն, էմբրիոլոգիա, բջջաբանություն	2	5
Դեղաբույսերի մորֆոլոգիա և ֆիզիոլոգիա	1	2			

II կուրս					
Աշուն			Գարուն		
Առարկա	կիսամյակ	կրեդիտ	Առարկա	կիսամյակ	կրեդիտ
Ֆիզդաստիարակություն	3	-	Ֆիզդաստիարակություն	4	-
Ընդհանուր հոգեբանություն	3	2,5			
			Բժշկական հոգեբանություն	4	2,5
Փիլիսոփայություն	3	2,5			
Կենսաքիմիա	3	5	Կենսաքիմիա	4	3
Մարդու անատոմիա	3	4			
			Տոպոգրաֆիկ անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն	4	2,5
Հյուսվածաբանություն, էմբրիոլոգիա, բջջաբանություն	3	4			
Նորմալ ֆիզիոլոգիա	3	5	Նորմալ ֆիզիոլոգիա	4	4
			Մանրէաբանություն, վիրուսաբանություն, իմունաբանություն	4	5
			Ֆարմակոլոգիա	4	4
			Ախտաբանական անատոմիա, կլինիկական անատոմիա	4	5
Առաջին բուժօգնություն	3	2			
Հիգիենա	3	3,5	Հիգիենա	4	2,5

III կուրս					
Աշուն			Գարուն		
Առարկա	կիսամ- յակ	կրեդիտ	Առարկա	կիսամ- յակ	կրեդիտ
Տոպոգրաֆիկ անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն	5	2			
Մանրէաբանություն, վիրուսաբանություն, իմունաբանություն	5	4			
Դեղաբանություն	5	5	Դեղաբանություն	6	3
Ախտաբանական անատոմիա, կլինիկական անատոմիա	5	4			
Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, կլինիկական ախտաբ.ֆիզիոլոգիա	5	4	Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, կլինիկական ախտաբ.ֆիզիոլոգիա	6	5
Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա	5	5	Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա	6	5
Ճառագայթային ախտորոշում	5	2,5			
			Նյարդաբանություն	6	4
			Ասեղ-այրում թերապիա	6	2
			Հոմեոպաթիա	6	2
Ընդհանուր վիրաբուժություն	5	2	Ընդհանուր վիրաբուժություն	6	2,5
			Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա	6	3,5

IV կուրս					
Աշուն			Գարուն		
Առարկա	կիսամ- յակ	կրեդիտ	Առարկա	կիսամ- յակ	կրեդիտ
Ներքին հիվանդություններ, մասնագիտական հիվանդություններ	7	5	Ներքին հիվանդություններ, մասնագիտական հիվանդություններ	8	5
Մաշկավեներական հիվանդություններ	7	4			
Նյարդաբանություն	7	2,5			
			Ինֆեկցիոն հիվանդություններ	8	2,5
Ասեղ-այրում թերապիա	7	2	Ասեղ-այրում թերապիա	8	4
			Ֆիտոթերապիա	8	2,5
Հոմեոպաթիա	7	2			
			Իրիդոլիագնոստիկա	8	4
Վիրաբուժական հիվանդություններ, մանկական վիրաբուժություն	7	4,5	Վիրաբուժական հիվանդություններ, մանկական վիրաբուժություն	8	2,5
Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա	7	2,5			
Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	7	4,5	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	8	2,5
			Համաճարակաբանություն	8	4

V կուրս					
Աշուն			Գարուն		
Առարկա	կիսամ- յակ	կրեդիտ	Առարկա	կիսամ- յակ	կրեդիտ
Ներքին հիվանդություններ, մասնագիտական հիվանդություններ	9	2,5	Ներքին հիվանդություններ, մասնագիտական հիվանդություններ	10	2,5
			Ֆսիզիատրիա	10	2,5
			Իմունոլոգիա, կլինիկական իմունոլոգի	10	2
			Ուռուցքաբանություն,	10	3
Ինֆեկցիոն հիվանդություններ	9	4			
Ասեղ-այրում թերապիա	9	2,5	Ասեղ-այրում թերապիա	10	3,5
Ֆիտոթերապիա	9	2,5	Ֆիտոթերապիա	10	2
Վիրաբուժական հիվանդություններ, մանկական վիրաբուժություն	9	1,5	Վիրաբուժական հիվանդություններ, մանկական վիրաբուժություն	10	2
Ուրոլոգիա	9	1,5			
Աչքի հիվանդություններ	9	4			
Քիթ, կոկորդ, ականջի հիվանդություններ	9	4			
Արտակարգ իրավիճակների բժշկություն	9	2,5			
			Մանկաբուժություն	10	4
Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	9	2	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	10	2
			Հանրային առաջություն և առողջապահություն	10	2

VI կուրս					
Աշուն			Գարուն		
Առարկա	կիսամ- յակ	կրեդիտ	Առարկա	կիսամ- յակ	կրեդիտ
Ներքին հիվանդություններ, մասնագիտական հիվանդություններ	11	4	Ներքին հիվանդություններ, մասնագիտական հիվանդություններ	12	6
Էնդոկրինոլոգիա	11	2			
			Հոգեբուժություն	12	3
Դատական բժշկություն	11	4			
Ֆիզիոթերապիա և կուրորտոլոգիա	11	2			
			Պոլիկլինիկական թերապիա	12	3
			Կլինիկական դեղաբանություն	12	4
Ասեղ-այրում թերապիա	11	3			
Ֆիտոթերապիա	11	3			
			Մանուալ թերապիա	12	3
Վիրաբուժական հիվանդություններ, մանկական վիրաբուժություն	11	2	Վիրաբուժական հիվանդություններ, մանկական վիրաբուժություն	12	4
			Անզգայացում և վերակենդանացում	12	4
Մանկաբուժություն	11	5			
Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	11	3	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	12	3
Հանրային առաջություն և առողջապահություն	11	2			

Հաստատում են՝
 Գիտությունների ակադեմիայի
 ակադեմիկոս Ն. Խ. Մարտիրոսյան
 « 28 » 08 2015 թ.

09.1201.00.7-«Բուժական գործ» մասնագիտության /անընդհատ և ինտեգրացված /
 ՄԿԾ-ի ուսումնական պլան՝ ըստ ուստարիների և կիսամյակների

I կուրս									
Աշնանային կիսամյակ /1-ին կիսամյակ/									
Մոդուլի անվանումը		Կրեդիտ	Ժամերի քանակը						
			Ընդամենը ժամ	Ընդամենը լաբորանային ժամ	Դասախոսության ժամ	Գործնական պարապմունք ժամ	Ինքնուրույն աշխատանք. ժամ	Կոնսուլտացիայի ժամ	Քննության ժամ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Հայոց պատմություն	2	60	34	22	12	17	9	-
2.	Հայոց լեզու և տերմինաբանություն	2	60	34	-	34	17	9	-
3.	Ֆիզդաստիարակություն	-	68	34	-	34	34	-	-
4.	Լատիներեն	2	60	34	-	34	17	9	-
5.	Օտար լեզու	2	60	34	-	34	17	9	-
6.	Բժշկական ֆիզիկա	4	120	68	24	44	34	12	6
7.	Մաթեմատիկա, բժշկական ինֆորմատիկա	3	90	51	18	33	30	3	6
8.	Ընդհանուր քիմիա	4	120	68	34	34	34	12	6
9.	Կենսաբանություն	5	150	85	22	63	56	9	-
10.	Մարդու անատոմիա	4	120	68	18	50	34	18	-
11.	Դեղաբույսերի մորֆոլոգիա և ֆիզիոլոգիա	2	60	34	18	16	17	9	-
Ընդամենը		30	900	510	156	354	273	99	18

Գարնանային կիսամյակ /2-րդ կիսամյակ/									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Հայոց պատմություն	2	60	34	24	10	17	9	-
2.	Հայոց լեզու և տերմինաբանություն	2	60	34	-	34	17	9	-
3.	Ֆիզդաստիարակություն	-	68	34	-	34	34	-	-
4.	Լատիներեն	2	60	34	-	34	17	3	6
5.	Բժշկության պատմություն	3	90	51	34	17	33	6	-
6.	Օտար լեզու	2	60	34	-	34	17	3	6
7.	Մաթեմատիկա, բժշկական ինֆորմատիկա	2	60	34	16	18	17	9	-
8.	Կենսաօրգանական քիմիա	4	120	68	34	34	34	12	6
9.	Կենսաբանություն	4	120	68	18	50	34	12	6
10.	Մարդու անատոմիա	4	120	68	20	48	34	18	-
11.	Հյուսվածաբ., էմբրիոլոգիա, բջջաբան-ուն	5	150	85	22	63	56	9	-
<i>Ընդամենը</i>		<i>30</i>	<i>900</i>	<i>510</i>	<i>168</i>	<i>342</i>	<i>276</i>	<i>90</i>	<i>24</i>
II կուրս									
Աշնանային կիսամյակ /3-րդ կիսամյակ/									
1.	Ֆիզդաստիարակություն	-	68	34	-	34	34	-	-
2.	Ընդհանուր հոգեբանություն	2,5	75	51	34	17	21	3	-
3.	Փիլիսոփայություն	2,5	75	51	34	17	21	3	-
4.	Կենսաքիմիա	5	150	85	30	55	41	24	-
5.	Մարդու անատոմիա	4	120	68	20	48	34	12	6
6.	Հյուսվածաբանություն, էմբրիոլոգիա, բջջաբանություն	4	120	68	18	50	34	12	6
7.	Նորմալ ֆիզիոլոգիա	5	150	85	26	59	41	24	-
8.	Առաջին բուժօգնություն	2	60	34	14	20	17	9	-
9.	Հիգիենա	3,5	105	68	30	38	34	3	-
10.	Ուսումնասիրտադրական պրակտիկա	1,5	45	-	-	-	-	-	-
<i>Ընդամենը</i>		<i>30</i>	<i>900</i>	<i>510</i>	<i>206</i>	<i>304</i>	<i>243</i>	<i>90</i>	<i>12</i>

Գարնանային կիսամյակ /4-րդ կիսամյակ/

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Ֆիզդաստիարակություն	-	68	34	-	34	34	-	-
2.	Բժշկական հոգեբանություն	2,5	75	51	34	17	21	3	-
3.	Կենսաքիմիա	3	90	51	18	33	21	12	6
4.	Տոպոգրաֆիկ անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն	2,5	75	51	18	33	21	3	-
5.	Նորմալ ֆիզիոլոգիա	4	120	68	22	46	34	12	6
6.	Մանրէաբանություն, վիրուսաբանություն, իմունաբանություն	5	150	85	26	59	41	24	-
7.	Ֆարմակոգնոզիա	4	120	68	34	34	34	12	6
8.	Ախտաբանական անատոմիա, կլինիկական անատոմիա	5	150	85	30	55	41	24	-
9.	Հիգիենա	2,5	75	51	18	33	15	3	6
10.	Ուսումնասիրտադրական պրակտիկա	1,5	45	-	-	-	-	-	-
<i>Ընդամենը</i>		<i>30</i>	<i>900</i>	<i>510</i>	<i>200</i>	<i>310</i>	<i>228</i>	<i>93</i>	<i>24</i>

III կուրս

Աշնանային կիսամյակ /5-րդ կիսամյակ/

1.	Տոպոգրաֆիկ անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն	2	60	34	14	20	17	3	6
2.	Մանրէաբանություն, վիրուսաբանություն, իմունաբանություն	4	120	68	22	46	34	12	6
3.	Դեղաբանություն	5	150	85	26	59	41	24	-
4.	Ախտաբանական անատոմիա, կլինիկական անատոմիա	4	120	68	26	42	34	12	6
5.	Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, կլինիկական ախտաբ.ֆիզիոլոգիա	4	120	68	26	42	34	18	-
6.	Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա	5	150	102	42	60	42	6	-
7.	Ճառագայթային ախտորոշում	2,5	75	51	20	31	21	3	-
8.	Ընդհանուր վիրաբուժություն	2	60	34	18	16	17	9	-
9.	Ուսումնասիրտադրական պրակտիկա	1,5	45	-	-	-	-	-	-
<i>Ընդամենը</i>		<i>30</i>	<i>900</i>	<i>510</i>	<i>194</i>	<i>316</i>	<i>240</i>	<i>87</i>	<i>18</i>

Գարնանային կիսամյակ /6-րդ կիսամյակ/									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Դեղաբանություն	3	90	68	22	46	13	3	6
2.	Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, կլինիկական ախտաբ.ֆիզիոլոգիա	5	150	85	30	55	41	18	6
3.	Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա	5	150	85	38	47	41	18	6
4.	Նյարդաբանություն	4	120	68	22	46	34	18	-
5.	Ասեղ-այրում թերապիա	2	60	34	22	12	17	9	-
6.	Հոմեոպաթիա	2	60	51	20	31	6	3	-
7.	Ընդհանուր վիրաբուժություն	2,5	75	51	22	29	15	3	6
8.	Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա	3,5	105	68	24	44	34	3	-
9.	Ուսումնասիրտադրական պրակտիկա	3	90	-	-	-	-	-	-
<i>Ընդամենը</i>		<i>30</i>	<i>900</i>	<i>510</i>	<i>200</i>	<i>310</i>	<i>201</i>	<i>75</i>	<i>24</i>
IV կուրս									
Աշնանային կիսամյակ /7-րդ կիսամյակ/									
1.	Ներքին հիվանդություններ, մասնագիտական հիվանդություններ	5	150	102	34	68	42	6	-
2.	Մաշկավեներական հիվանդություններ	4	120	68	24	44	34	12	6
3.	Նյարդաբանություն	2,5	75	51	18	33	15	3	6
4.	Ասեղ-այրում թերապիա	2	60	34	22	12	17	9	-
5.	Հոմեոպաթիա	2	60	34	20	14	17	3	6
6.	Վիրաբուժական հիվանդություններ, մանկական վիրաբուժություն	4,5	135	85	30	55	41	9	-
7.	Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա	2,5	75	51	16	35	15	3	6
8.	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	4,5	135	85	24	61	41	9	-
9.	Ուսումնասիրտադրական պրակտիկա	3	90	-	-	-	-	-	-
<i>Ընդամենը</i>		<i>30</i>	<i>900</i>	<i>510</i>	<i>188</i>	<i>322</i>	<i>222</i>	<i>54</i>	<i>24</i>

Գարնանային կիսամյակ /8-րդ կիսամյակ/									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Ներքին հիվանդություններ, մասնագիտական հիվանդություններ	5	150	102	34	68	39	3	6
2.	Ինֆեկցիոն հիվանդություններ	2,5	75	51	18	33	21	3	-
3.	Ասեղ-այրում թերապիա	4	120	68	24	44	34	18	-
4.	Ֆիտոթերապիա	2,5	75	51	26	25	21	3	-
5.	Իրիդոդիագնոստիկա	4	120	68	34	34	34	18	-
6.	Վիրաբուժական հիվանդություններ, մանկական վիրաբուժություն	2,5	75	51	20	31	15	3	6
7.	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	2,5	75	51	16	35	15	3	6
8.	Համաճարակաբանություն	4	120	68	24	44	34	18	-
9.	Ուսումնասիրտադրական պրակտիկա	3	90	-	-	-	-	-	-
<i>Ընդամենը</i>		<i>30</i>	<i>900</i>	<i>510</i>	<i>196</i>	<i>314</i>	<i>213</i>	<i>69</i>	<i>18</i>

Վ կուրս									
Աշնանային կիսամյակ /9-րդ կիսամյակ/									
1.	Ներքին հիվանդություններ, մասնագիտական հիվանդություններ,	2,5	75	51	20	31	21	3	-
2.	Ինֆեկցիոն հիվանդություններ	4	120	68	22	46	34	12	6
3.	Ասեղ-այրում թերապիա	2,5	75	51	24	27	15	3	6
4.	Ֆիտոթերապիա	2,5	75	51	26	25	15	3	6
5.	Վիրաբուժական հիվանդություններ, մանկական վիրաբուժություն	1,5	45	34	12	24	9	2	-
6.	Ուրոլոգիա	1,5	45	34	12	22	10	1	-
7.	Աչքի հիվանդություններ	4	120	68	24	44	34	18	-
8.	Քիթ, կոկորդ, ականջի հիվանդություններ	4	120	68	24	44	34	18	-
9.	Արտակարգ իրավիճակների բժշկություն	2,5	75	51	24	27	21	3	-
10.	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	2	60	34	14	20	17	9	-
11.	Ուսումնասիրտադրական պրակտիկա	3	90	-	-	-	-	-	-
<i>Ընդամենը</i>		<i>30</i>	<i>900</i>	<i>510</i>	<i>200</i>	<i>310</i>	<i>210</i>	<i>72</i>	<i>18</i>

Գարնանային կիսամյակ /10-րդ կիսամյակ/									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Ներքին հիվանդություններ, մասնագիտական հիվանդություններ	2,5	75	51	20	31	15	3	6
2.	Ֆտիզիատրիա	2,5	75	51	16	35	18	6	-
3.	Իմունոլոգիա, կլինիկական իմունոլոգիա	2	60	34	16	18	23	3	-
4.	Ուռուցքաբանություն	3	90	68	24	44	19	3	-
5.	Ասեղ-այրում թերապիա	3,5	105	68	24	44	34	3	-
6.	Ֆիտոթերապիա	2	60	51	26	25	6	3	-
7.	Վիրաբուժական հիվանդություններ, մանկական վիրաբուժություն	2	60	34	14	20	17	3	6
8.	Մանկաբուժություն	4	120	68	36	32	34	18	-
9.	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	2	60	34	14	20	17	3	6
10.	Հանրային առաջություն և առողջապահություն	2	60	51	22	29	6	3	-
11.	Ուսումնասիրտադրական պրակտիկա	4,5	135	-	-	-	-	-	-
<i>Ընդամենը</i>		<i>30</i>	<i>900</i>	<i>510</i>	<i>212</i>	<i>298</i>	<i>189</i>	<i>48</i>	<i>18</i>

VI կուրս									
Աշնանային կիսամյակ /11-րդ կիսամյակ/									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Ներքին հիվանդություններ, մասնագիտական հիվանդություններ	4	120	68	18	46	34	18	-
2.	Էնդոկրինոլոգիա	2	60	34	16	18	17	9	-
3.	Դատական բժշկություն	4	120	68	24	44	34	18	-
4.	Ֆիզիոթերապիա և կուրորտոլոգիա	2	60	34	16	18	17	9	-
5.	Ասեղ-այրում թերապիա	3	90	51	22	29	26	7	6
6.	Ֆիտոթերապիա	3	90	51	24	27	25	8	6
7.	Վիրաբուժական հիվանդություններ, մանկական վիրաբուժություն	2	60	34	14	20	17	9	-
8.	Մանկաբուժություն	5	150	85	36	49	42	17	6
9.	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	3	90	51	18	33	26	13	-
10.	Հանրային առաջություն և առողջապահություն	2	60	34	18	16	17	3	6
<i>Ընդամենը</i>		<i>30</i>	<i>900</i>	<i>510</i>	<i>206</i>	<i>304</i>	<i>255</i>	<i>111</i>	<i>24</i>

Գարնանային կիսամյակ /12-րդ կիսամյակ/									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Ներքին հիվանդություններ, մասնագիտական հիվանդություններ	6	180	102	34	68	51	27	-
2.	Հոգեբուժություն	3	90	51	24	27	25	14	-
3.	Պոլիկլինիկական թերապիա	3	90	51	20	31	26	13	-
4.	Կլինիկական դեղաբանություն	4	120	68	24	44	34	18	-
5.	Մանուալ թերապիա	3	90	51	20	31	25	14	-
6.	Վիրաբուժական հիվանդություններ, մանկական վիրաբուժություն	4	120	68	20	48	34	18	-
7.	Անզգայացում և վերակենդանացում	4	120	68	24	44	34	18	-
8.	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	3	90	51	18	33	26	13	-
<i>Ընդամենը</i>		<i>30</i>	<i>900</i>	<i>510</i>	<i>184</i>	<i>326</i>	<i>255</i>	<i>135</i>	<i>-</i>
Ընդամենը՝		360	10800	6120	2310	3810	2715	1023	222

❖ *Վերը նշված ծավալում չի ընդգրկվում ֆիզդաստիարակության դասերին հատկացված դասաժամերը:*

Հաստատում եմ՝

Գիտատեղիի նախագահ

Նեկոտր Մ. Խ. Սարիբեկյան

« 28 » 08 2015 թ.

091201.00.7-«Բուժական գործ» մասնագիտության
անընդհատ և ինտեգրացված կրթական ծրագրի հիմնական մոդուլների
վերջնարդյունքների ձևավորման քարտեզ

Ընդհանրական վերջնարդյունքների ձևավորում

N		ԸՎ-1	ԸՎ-2	ԸՎ-3	ԸՎ-4	ԸՎ-5	ԸՎ-6	ԸՎ-7	ԸՎ-8
1.	Հայոց պատմություն	x		x					x
2.	Հայոց լեզու և տերմինաբանություն	x				x			x
3.	Ֆիզդաստիարակություն						x		
4.	Լատիներեն	x				x			x
5.	Բժշկության պատմություն	x		x		x			
6.	Ընդհանուր հոգեբանություն	x			x	x			x
7.	Բժշկական հոգեբանություն				x			x	
8.	Փիլիսոփայություն	x	x	x	x	x			x
9.	Օտար լեզու	x				x			x
10.	Բժշկական ֆիզիկա	x				x			
11.	Մաթեմատիկա, բժշկական ինֆորմատիկա	x				x			
12.	Ընդհանուր քիմիա	x		x		x		x	
13.	Կենսաօրգանական քիմիա	x		x		x		x	
14.	Կենսաբանություն	x							
15.	Կենսաքիմիա	x				x		x	x
16.	Մարդու անատոմիա								
17.	Տոպոգրաֆիկ անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն	x			x			x	x
18.	Հյուսվածաբ., էմբրիոլոգիա, բջջաբանություն								
19.	Նորմալ ֆիզիոլոգիա	x				x			x
20.	Մանրէաբանություն, վիրուսա- բանություն, իմունաբանություն	x		x	x	x		x	
21.	Դեղաբանություն	x			x	x		x	x
22.	Դեղաբույսերի մորֆոլոգիա և ֆիզիոլոգիա	x				x			
23.	Ֆարմակոգնոզիա	x			x	x		x	x

N		ԸՎ-1	ԸՎ-2	ԸՎ-3	ԸՎ-4	ԸՎ-5	ԸՎ-6	ԸՎ-7	ԸՎ-8
1.	Ախտաբանական անատոմիա, կլինիկական անատոմիա	x				x			x
2.	Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, կլինիկ. ախտաբ. ֆիզիոլոգիա	x				x			
3.	Ներքին հիվանդ-ի պրոպեդևտիկա	x			x				x
4.	Ներքին հիվանդություններ, մասնագիտական հիվանդություններ	x			x	x		x	x
5.	Էնդոկրինոլոգիա				x	x		x	
6.	Մաշկավեներական հիվանդություններ								
7.	Ճառագայթային ախտորոշում	x			x	x		x	x
8.	Նյարդաբանություն	x							
9.	Ֆտիզիատրիա	x				x			
10.	Իմունոլոգիա, կլին. իմունոլոգիա								
11.	Հոգեբուժություն				x			x	
12.	Գատական բժշկություն	x							
13.	Ուռուցքաբանություն				x	x		x	
14.	Ինֆեկցիոն հիվանդություններ	x			x	x		x	
15.	Ֆիզիոթերապիա և կուրորտոլոգիա					x			x
16.	Պոլիկլինիկական թերապիա	x			x	x		x	x
17.	Կլինիկական դեղաբանություն	x			x				
18.	Առաջին բուժօգնություն				x			x	
19.	Ասեղ-այրում թերապիա	x	x		x	x		x	x
20.	Ֆիտոթերապիա	x	x		x	x		x	x
21.	Հոմեոպաթիա	x	x		x	x			
22.	Իրիդոդիագնոստիկա	x			x	x			
23.	Մանուալ թերապիա					x			x
24.	Ընդհանուր վիրաբուժություն				x			x	
25.	Վիրաբուժական հիվ-եր, մանկական վիրաբուժություն	x			x	x		x	x
26.	Ուրոլոգիա				x	x		x	
27.	Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա	x			x	x		x	
28.	Անզգայացում և վերակենդանացում								
29.	Աչքի հիվանդություններ	x						x	
30.	Քիթ, կոկորդ, ականջի հիվանդություններ	x			x				
31.	Արտակարգ իրավիճակների բժշկություն	x			x	x		x	x

N		ԸՎ-1	ԸՎ-2	ԸՎ-3	ԸՎ-4	ԸՎ-5	ԸՎ-6	ԸՎ-7	ԸՎ-8
32.	Մանկաբուժություն	x			x		x	x	
33.	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա	x			x				
34.	Հիգիենա	x		x		x			
35.	Հանրային առաջություն և առողջապահություն	x				x			
36.	Համաճարակաբանություն	x		x	x			x	

Ընդհանուր մասնագիտական վերջնարդյունքների ձևավորում

		ԸՄՎ-1	ԸՄՎ-2	ԸՄՎ-3	ԸՄՎ-4	ԸՄՎ-5	ԸՄՎ-6	ԸՄՎ-7	ԸՄՎ-8	ԸՄՎ-9	ԸՄՎ-10
1.	Հայոց պատմություն										
2.	Հայոց լեզու և տերմինաբանություն	x	x			x					
3.	Ֆիզդաստիարակություն										
4.	Լատիներեն	x	x	x		x					
5.	Բժշկության պատմություն	x	x								
6.	Ընդհանուր հոգեբանություն			x	x						
7.	Բժշկական հոգեբանություն		x	x	x						
8.	Փիլիսոփայություն			x	x						
9.	Օտար լեզու	x	x			x					
10.	Բժշկական ֆիզիկա				x		x				x
11.	Մաթեմատիկա, բժշկական ինֆորմատիկա	x	x			x	x				
12.	Ընդհանուր քիմիա	x	x		x		x	x	x		
13.	Կենսաօրգանական քիմիա	x	x		x		x	x	x		
14.	Կենսաբանություն	x	x				x		x		
15.	Կենսաքիմիա	x	x				x	x	x		
16.	Մարդու անատոմիա	x					x		x		
17.	Տոպոգրաֆիկ անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն	x			x				x	x	x
18.	Հյուսվածք., էմբրիոլոգիա, բջջաբանություն	x					x		x		
19.	Նորմալ ֆիզիոլոգիա	x	x	x	x		x		x		
20.	Մանրէաբանություն, վիրուսաբանություն, իմունաբանություն	x			x	x		x	x		
21.	Դեղաբանություն	x	x		x	x		x			
22.	Դեղաբույսերի մորֆոլոգիա և ֆիզիոլոգիա	x			x		x				
23.	Ֆարմակոգնոզիա	x	x		x	x		x			
24.	Ախտաբանական անատոմիա, կլինիկական անատոմիա	x		x	x	x			x		
25.	Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, կլինիկ. ախտաբ. ֆիզիոլոգիա	x			x		x		x		
26.	Ներքին հիվանդ-ի պրոպեդևտիկա		x	x	x	x			x		x
27.	Ներքին հիվանդություններ, մասնագիտական հիվ-ներ,	x	x		x	x		x	x		
28.	Էնդոկրինոլոգիա				x				x		
29.	Մաշկավեներական հիվանդություններ							x	x		
30.	Ճառագայթային ախտորոշում	x	x	x	x	x			x		x

		ԸՍՎ-1	ԸՍՎ-2	ԸՍՎ-3	ԸՍՎ-4	ԸՍՎ-5	ԸՍՎ-6	ԸՍՎ-7	ԸՍՎ-8	ԸՍՎ-9	ԸՍՎ-10
31.	Նյարդաբանություն			x				x	x		
32.	Ֆտիզիատրիա	x			x	x		x	x		
33.	Իմունոլոգիա, կլին. իմունոլոգիա										
34.	Հոգեբուժություն		x	x	x			x		x	
35.	Դատական բժշկություն	x	x	x	x	x	x		x		
36.	Ուռուցքաբանություն				x				x		
37.	Ինֆեկցիոն հիվանդություններ	x		x	x	x		x	x	x	
38.	Ֆիզիոթերապիա և կուրորտոլոգիա		x	x	x	x		x			
39.	Պոլիկլինիկական թերապիա	x	x	x	x	x		x	x		x
40.	Կլինիկական դեղաբանություն	x			x	x		x	x		
41.	Առաջին բուժօգնություն			x	x			x	x	x	
42.	Ասեղ-այրում թերապիա	x	x	x	x			x	x		
43.	Ֆիտոթերապիա	x	x	x	x	x		x	x		
44.	Հոմեոպաթիա	x	x	x	x			x	x		
45.	Իրիդոդիագնոստիկա		x	x	x	x			x		
46.	Մանուալ թերապիա			x	x			x	x		
47.	Ընդհանուր վիրաբուժություն				x	x		x	x		x
48.	Վիրաբուժական հիվ-եր, մանկական վիրաբուժություն	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
49.	Ուրոլոգիա				x				x		
50.	Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա	x		x	x	x		x	x	x	x
51.	Անզգայացում և վերակենդանացում			x	x			x	x	x	
52.	Աչքի հիվանդություններ	x			x	x		x	x	x	
53.	Քիթ, կոկորդ, ականջի հիվանդություններ			x	x	x		x	x		x
54.	Արտակարգ իրավիճակների բժշկություն	x		x	x		x	x	x	x	x
55.	Մանկաբուժություն	x	x	x	x		x	x	x		x
56.	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա			x	x	x		x	x		x
57.	Հիգիենա	x	x				x		x		
58.	Հանրային առողջություն և առողջապահություն	x	x	x		x					
59.	Համաճարակաբանություն	x				x					

Մասնագիտական վերջնարդյունքների ձևավորում

N		ՄՎ-1	ՄՎ-2	ՄՎ-3	ՄՎ-4	ՄՎ-5	ՄՎ-6	ՄՎ-7	ՄՎ-8	ՄՎ-9	ՄՎ-10	ՄՎ-11	ՄՎ-12	ՄՎ-13	ՄՎ-14	ՄՎ-15	ՄՎ-16	ՄՎ-17	ՄՎ-18	ՄՎ-19	ՄՎ-20	ՄՎ-21	
1.	Հայոց պատմություն																						
2.	Հայոց լեզու և տերմինաբանություն																						
3.	Ֆիզդաստիարակություն																						
4.	Լատիներեն																				X		
5.	Բժշկության պատմություն																						
6.	Ընդհանուր հոգեբանություն					X			X	X				X		X	X	X		X	X		
7.	Բժշկական հոգեբանություն	X				X	X		X	X	X	X		X									
8.	Փիլիսոփայություն																					X	
9.	Օտար լեզու																				X		
10.	Բժշկական ֆիզիկա																X			X	X		
11.	Մաթեմատիկա, բժշկական ինֆորմատիկա				X		X												X	X	X		
12.	Ընդհանուր քիմիա	X		X		X										X	X				X	X	
13.	Կենսաօրգանական քիմիա	X		X		X										X	X				X	X	
14.	Կենսաբանություն																						
15.	Կենսաքիմիա	X				X	X								X							X	
16.	Մարդու անատոմիա																						
17.	Տոպոգրաֆիկ անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն	X		X						X	X	X										X	X
18.	Հյուսվածաբ., էմբրիո-լոգիա, բջջաբանություն																						
19.	Նորմալ ֆիզիոլոգիա	X											X						X				
20.	Մանրէաբանություն, վիրուսաբանություն, իմունաբանություն	X		X		X	X		X	X	X			X	X	X	X				X	X	X
21.	Դեղաբանություն	X		X						X	X	X		X	X						X	X	
22.	Դեղաբույսերի մորֆոլոգիա և ֆիզիոլոգիա	X							X						X							X	X
23.	Ֆարմակոգնոզիա	X							X	X	X				X							X	X
24.	Ախտաբանական անատ., կլինիկական անատոմիա					X	X															X	
25.	Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, կլինիկ. ախտաբ. ֆիզիոլոգիա	X				X	X														X	X	
26.	Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա	X	X			X	X		X	X							X					X	
27.	Ներքին հիվանդություններ, մասնագիտ. հիվանդություններ	X	X			X	X	X	X	X	X	X				X						X	X
28.	Էնդոկրինոլոգիա		X			X	X		X													X	
29.	Մաշկավեներական հիվանդ-եր					X	X		X	X					X	X	X						
30.	Ճառագայթային ախտորոշում	X	X			X	X		X	X		X											
31.	Նյարդաբանություն	X				X	X		X	X	X				X								

N		ՄՎ-1	ՄՎ-2	ՄՎ-3	ՄՎ-4	ՄՎ-5	ՄՎ-6	ՄՎ-7	ՄՎ-8	ՄՎ-9	ՄՎ-10	ՄՎ-11	ՄՎ-12	ՄՎ-13	ՄՎ-14	ՄՎ-15	ՄՎ-16	ՄՎ-17	ՄՎ-18	ՄՎ-19	ՄՎ-20	ՄՎ-21	
32.	Ֆտիզիատրիա	x	x			x	x		x						x			x		x			
33.	Իմունոլոգիա, կլին. իմուն.																						
34.	Հոգեբուժություն	x	x			x	x		x	x	x	x		x									
35.	Դատական բժշկություն	x				x	x	x									x				x		
36.	Ուռուցքաբանություն		x			x	x		x													x	
37.	Ինֆեկցիոն հիվանդություններ	x		x		x	x		x	x	x	x					x				x		
38.	Ֆիզիոթերապիա և կուրորտոլոգիա	x							x						x	x	x				x		
39.	Պոլիկլինիկական թերապիա	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x
40.	Կլինիկական դեղաբանություն					x	x		x	x	x	x			x						x		
41.	Առաջին բուժօգնություն	x									x	x		x		x	x						
42.	Ասեղ-այրում թերապիա	x				x			x	x					x							x	x
43.	Ֆիտոթերապիա	x							x	x					x							x	x
44.	Հոմեոպաթիա	x				x			x						x							x	x
45.	Իրիդոլիազնոստիկա	x				x	x		x	x					x							x	
46.	Մանուալ թերապիա	x							x	x					x								
47.	Ընդհանուր վիրաբուժություն	x				x	x		x	x	x												
48.	Վիրաբուժական հիվանդ-ներ, մանկ. վիրաբուժություն	x	x			x	x	x	x	x	x	x			x								
49.	Ուրոլոգիա		x			x	x		x													x	
50.	Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա	x	x			x	x	x	x	x	x	x		x	x	x							x
51.	Անզգայացում և վերակենդանացում					x						x											
52.	Աչքի հիվանդություններ	x				x	x		x		x	x					x						
53.	Քիթ, կոկորդ, ականջի հիվանդություններ		x			x	x	x	x	x	x	x		x							x	x	
54.	Արտակարգ իրավիճակների բժշկություն	x		x							x	x		x								x	x
55.	Մանկաբուժություն	x	x			x	x		x	x	x	x			x	x	x						
56.	Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա					x				x			x		x	x	x						x
57.	Հիգիենա	x		x	x										x	x	x					x	
58.	Հանրային առողջություն և առողջապահություն	x	x		x											x	x	x	x				
59.	Համաճարակաբանություն	x	x	x	x									x							x	x	x

Հաստատում եմ՝
 Գիտությունների նախագահ
 ռեկտոր Ն. Խ. Մարիբեկյան
 « 28 » 08 2015 թ.

091201.00.7-«Բուժական գործ» մասնագիտության
 անընդհատ և ինտեգրացված կրթական ծրագրի
 դասընթացների նկարագրեր

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՅԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I, II
ՈւՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	պ.գ.թ., դոցենտ Արմեն Խաչիկյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 91 20 15 05

ԱՄԲԻՈՆ	Հումանիտար առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Ա. Գրիգորյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
I	I	2	17	2	60	34	22	12	17	9		
	II	2	17	2	60	34	24	10	17	9		+
Ընդամենը		4	34	4	120	68	46	22	34	18	4	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝
  - Պատմություն,
  - Հասարակագիտություն,
  - Աշխարհագրություն:
2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Հայոց պատմություն» դասընթացն ընդգրկում է հայ ժողովրդի պատմությունը հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը: Դասընթացը հնարավորություն է տալիս ուսանողներին ծանոթանալ իրադարձություններով և մշակութային նվաճումներով հարուստ մեր երկրի պատմությանը, ճանաչել մեր ժողովրդի ավանդույթները, բարքերն ու սովորույթները:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

3.1. Դասընթացի նպատակը

Ուսանողներին ծանոթացնել Հայոց հին հազարամյա պատմությանը, ցույց տալ, որ հայ ժողովուրդը հանդիսացել է համաշխարհային քաղաքակրթության ձևավորման հիմնական և ակտիվ մասնակիցներից մեկը և իր որոշակի ավանդն է ներդրել համամարդկային մշակույթի զանազանը:

3.2. Դասընթացի խնդիրները

- Հայ ժողովրդի պատմությունից տալ գիտելիքի անհրաժեշտ նվազագույն պաշարը,
- Հայ ժողովրդի պատմությունը ներկայացնել ապահովելով կապը Համաշխարհայի պատմության համապատասխան իրադարձությունների և ընթացքի հետ

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա Հայաստանի և նրա հարևան երկրների տեղը քարտեզի վրա հայ ժողովրդի պատմության հիմնական իրադարձությունները, Հայոց պատմության կարևորագույն գործիչներին, մշակութայինն վաճառները հայ հասարակության զարգացման տարբերակներում, հայկական քաղաքակրթության հիմնական նվաճումները և արժեքները:

Կարողանա տարբերակել հայ հասարակության և պետության զարգացման փուլերը, հասկանա առավել կարևոր պատմական իրադարձությունների պատճառները և հետևանքները, օգտվել աղբյուրներից, վերլուծել դրանց հաղորդած տեղեկությունները և անել եզրահանգումներ, բանավոր և գրավոր ձևով արտահայտել իր մտքերը, բերել փաստեր և այլ ապացույցներ, ձևավորել սեփական կարծիք պատմական իրադարձությունների վերաբերյալ և այն արտահայտել:

Տիրապետի Հայ ժողովրդի պատմության կարևորագույն իրադարձություններին, դեպքերի ժամանակագրությանը և պատճառահետևանքային կապերին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Khachikyan, History of Armenia. A Brief Review, Yerevan, 2010;
2. A. Redgate, The Armenians, New Jersey, 2000;
3. Illustrated History of Europe, edited by Frederic Delouche, London, 2001;
4. R. Hovhannisyanyan, Armenian People from Ancient to Modern Times, New York, 2004;
5. The Heritage of World Civilizations, Vol. 1-2, New Jersey, 2000.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄՅՐ /ՌԵՅՏԻՆԳՄՅՐ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տարային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՕՏԱՐ ԼԵԶՈՒԻ, ԱՆԳԼԵՐԵՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I, II
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Գայանե Գաբոյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	

ԱՄԲԻՈՆ	Հումանիտար առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Ա. Գրիգորյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
I	I	2	17	2	60	34		34	17	9		
	II	2	17	2	60	34		34	17	3	6	
Ընդամենը		4	34	4	120	68	-	68	34	12	6	

- ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
– Օտար լեզվի դասընթաց դադարեցում
- ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
Դասընթացը միտված է ապագա բժիշկների հումանիտար մտածողության ձևավորմանը, որի արդյունքում լեզվից դուրս ուսանողները կարող են տարբերակել հիվանդի վարքագիծը և ռեակցիաները, ձևավորել և ամրապնդել համատեղ աշխատանքը ապագա գործընկերների հետ բժշկական թիմում, մասնավորապես՝ բանավոր ներկայացումների և գիտահետազոտական աշխատանքների ծավալում (ներկայացնել և/կամ հրատարակել գիտահետազոտական արդյունքներ), միջմշակությանին իրազեկում և հաղորդակցություն (հիվանդների հետ հաղորդակցություն):
- ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.**
3.1. Դասընթացի նպատակը
Դասընթացի նպատակն է զարգացնել ուսանողների բանավոր խոսքի կարողությունը, խորացնել քերականական գիտելիքները, հարստացնել բառապաշարը, զարգացնել խոսելու և լսելու, մասնագիտական տերմիններն ու տերմինաբանական կապակցությունները ճշգրտորեն ընտրելու և կիրառելու հմտությունները, մասնագիտական մատչելի տեքստեր վերլուծելու և վերարտադրելու կարողությունները:

3.2. Դասընթացի խնդիրները

- ուսանողների հետ վարել անգլերենի բանավոր խոսքի տիրապետմանն ուղղված տարաբնույթ աշխատանքներ՝ կատարելագործելով բանավոր խոսքի ճշգրտությունն ու հստակությունը,
- թեմատիկ աուդիո և վիդեո նյութերի միջոցով զարգացնել ուսանողների լսելու կարողությունը,
- բարելավել կարդալու հմտությունը,
- գործնականում ամրապնդել լեզվի քերականության իմացությունը:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա առնվազն 4000 բառապաշարային միավոր, հիմնական բառակազմական կաղապարները, խոսքի մասերը, նախադասության անդամները, պարզ և բարդ նախադասությունների շարահյուսությունը:

Կարողանա թարգմանել հատուկ բժշկական տեքստեր բառարանով և առանց բառարանի, փոխանցել օտարալեզու և մայրենի լեզվով տեքստերի ընդհանուր բովանդակությունը, վարել կենցաղային գրույցներ, գրել անձնական նամակներ, կազմել ճիշտ խոսք (բանավոր, գրավոր)՝ հետևելով խոսքի կուլտուրայի կանոններին, կողմնորոշվել սոցիալ-մշակութային հաղորդակցության տարբեր իրավիճակներում:

Տիրապետի անգլերեն լեզվին՝ որպես միջմշակութային հաղորդակցության միջոցի:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Eric H. Glendinning, Ron Howard, Professional English in Use, Medicine, ISBN-13: 978-0521682015, 2009, Cambridge.
2. MacCarter S., Oxford English for Careers: Medicine 1, ISBN: 978-0-19-402300-9, 2011.
3. MacCarter S., Oxford English for Careers: Medicine 2, ISBN: 978-0-19-402300-9, 2011.
4. Mária Györfy, English for Doctors, Schenk Verlag GmbH, Passau 2006, ISBN 3-939337-10-2
5. Murphy, R., Essential Grammar in Use, Cambridge University Press 2015.
6. Roberts R., Clare A., Wilson J. J., New Total English Intermediate. Students' Book, Harlow, Pearson Education Limited, 2011.
7. Sean O. Henderson, Emergency Medicine, ISBN: 1-57059-668-9, Copyright ©2006 Landes Bioscience, Georgetown, Texas, U.S.A.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IV
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Աննա Զիլինգարյան
ՀԵՌԱՌՈՍ	+374 98 26 26 90

ԱՄԲԻՈՆ	Հումանիտար առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Ա. Գրիգորյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
II	IV	2.5	17	3	75	51	34	17	21	3		
Ընդամենը		2.5	17	3	75	51	34	17	21	3		

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
կենսաբանության, պատմության և անգլերենի դպրոցական մակարդակի գիտելիքներ:
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
Հոգեբանությունը գիտություն է մարդու գիտակցության, վարքի, գործունեության և աշխարհընկալման հնարավորությունների մասին: Կլինիկական հոգեբանության ուսումնասիրության առարկան հոգեկան տարբեր խնդիրների պատճառների, ախտորոշման և բուժման առանձնահատկությունների ուսումնասիրում է, ինչպիսիք են տագնապայնությունը, ֆոբիաները, սթրեսը, դեպրեսիան, ներքզը և այլն: Կլինիկական հոգեբանությունը ուսումնասիրում է նաև հոգեւորաբանական առանձնահատկությունները: Դասընթացը հնարավորություն կտա արտասահմանցի սովորողներին/ուսանողներին ծանոթանալ կլինիկական հոգեբանությանը և հարստացնել հոգեբանական գիտելիքները:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.**
  - 3.1. Դասընթացի նպատակը**
Դասընթացի նպատակն է բարձրացնել ուսանողի ընդհանուր և մասնագիտական գիտելիքների մակարդակը՝ կատարելով շատ կարևոր դեր ապագա բժշկի պատրաստման գործում, սովորեցնելով բժշկության պատմությունը, օգնել ուսանողներին մուտք գործել մասնագիտական աշխարհ:
  - 3.2. Դասընթացի խնդիրները**
    - Դասախոսությունների և գործնական պարապմունքների ընթացքում ուսումնասիրել աշխարհի բոլոր ժողովրդների բժշկության պատմությունը՝ սկսած նախնադարից մինչև մեր օրերը:
    - Ծանոթացնել կարևորագույն համաշխարհային բժշկական դպրոցների գործունեությանը:

<p>Ուսուցանելով կարևորագույն բժշկ-հումանիտաների՝ Հիպոկրատի, Գալենի, Իբն Սինայի, առ-ռազիի, Միսիթար Հերացու, Ամիրդովլաթ Ամասիացու և ուրիշների բարոյաէթիկական սկզբունքներն նպաստով երիտասարդ բժշկի բարոյանակ կերպարի կայացմանը և կատարելագործմանը:</p>																																																					
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p> <p>Իմանա կլինիկական հոգեբանության ուսումնասիրման առարկայի, անձնային, վարքագծային խանգարումների, դրանց առաջացման պատճառների, ախտորոշման ձևերի ու բուժման վերաբերյալ գիտելիքներ:</p> <p>Կարողանա ուսումնասիրվող նյութի հիման վրա ինքնուրույն հարցադրում և խնդրի լուծում իրականացնել՝ կապված մարդու անձի և անհատականության կառուցվածքի և զարգացման, նրա մտավոր գործընթացների վերաբերյալ, հասկանալ սեփական վարքի նորմալ և շողվող ախտանշանները, կիրառել որոշ հոգեշտկողական և ինքնակարգավորիչ հնարներ:</p> <p>Տիրապետի այցելուի հոգեբանական առանձնահատկությունների հաշվի առնելու հմտությանը բուժման ընթացքում, գործնական շփում և միջանձնային զրույց վարելու հմտություններին, այցելուներին առողջ ապրելակերպ վարելու կանոնները ու միջոցները սովորեցնելու մեթոդներին, խնդրահարույց իրավիճակները գնահատելու և սեփական դիրքորոշումը արտահայտելու կարողությանը՝ հոգեբանական սկզբունքները հաշվի առնելով:</p>																																																					
<p>5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. В. Менделевич, Клиническая (медицинская) психология, Москва, 2006. 2. П. Гуревич, Клиническая психология, Москва, 2001. 3. Kring, Sh. Johnson, G. Davison, J. Obnormal, Psychology, USA, 2010. 4. P. Bennett, Obnormal and Clinical Psycholgy, New York, 2006. 																																																					
<p>6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ</th> <th>%</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ</td> <td>20%</td> </tr> <tr> <td>ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)</td> <td>40%</td> </tr> <tr> <td>ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ</td> <td>40%</td> </tr> </tbody> </table>				ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%																																										
ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%																																																				
ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%																																																				
ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%																																																				
ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%																																																				
<p>7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Գնահատականները</th> <th>Ռեյտինգային միավորը</th> <th>Թվանշանը</th> <th>Տառային նշանակումը</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td rowspan="3">Գերազանց</td> <td>96-100</td> <td>4,0</td> <td>A+</td> </tr> <tr> <td>90-95</td> <td>4,0</td> <td>A</td> </tr> <tr> <td>87-89</td> <td>3,7</td> <td>A-</td> </tr> <tr> <td rowspan="3">Լավ</td> <td>80-86</td> <td>3,3</td> <td>B+</td> </tr> <tr> <td>76-79</td> <td>3,0</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>71-75</td> <td>2,7</td> <td>B-</td> </tr> <tr> <td rowspan="3">Բավարար</td> <td>66-70</td> <td>2,3</td> <td>C+</td> </tr> <tr> <td>63-65</td> <td>2,0</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>58-62</td> <td>1,7</td> <td>C-</td> </tr> <tr> <td>Անբավարար</td> <td>57 և ցածր</td> <td>0</td> <td>D</td> </tr> <tr> <td>Ստուգված</td> <td>>58</td> <td>-</td> <td>S</td> </tr> <tr> <td>Չստուգված</td> <td><57</td> <td>-</td> <td>U</td> </tr> <tr> <td>Չի ներկայացել</td> <td>0</td> <td>-</td> <td>F</td> </tr> </tbody> </table>				Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը	Գերազանց	96-100	4,0	A+	90-95	4,0	A	87-89	3,7	A-	Լավ	80-86	3,3	B+	76-79	3,0	B	71-75	2,7	B-	Բավարար	66-70	2,3	C+	63-65	2,0	C	58-62	1,7	C-	Անբավարար	57 և ցածր	0	D	Ստուգված	>58	-	S	Չստուգված	<57	-	U	Չի ներկայացել	0	-	F
Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը																																																		
Գերազանց	96-100	4,0	A+																																																		
	90-95	4,0	A																																																		
	87-89	3,7	A-																																																		
Լավ	80-86	3,3	B+																																																		
	76-79	3,0	B																																																		
	71-75	2,7	B-																																																		
Բավարար	66-70	2,3	C+																																																		
	63-65	2,0	C																																																		
	58-62	1,7	C-																																																		
Անբավարար	57 և ցածր	0	D																																																		
Ստուգված	>58	-	S																																																		
Չստուգված	<57	-	U																																																		
Չի ներկայացել	0	-	F																																																		

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԲԺՇԿՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	II
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Բ.գ.թ., դրցենտ Դոնարա Կարապետյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Հումանիտար առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Ա. Գրիգորյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
I	II	3	17	3	90	51	34	17	33	6		+
Ընդամենը		3	17	3	90	51	34	17	33	6		

<p>1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝ Համաշխարհային և տարածաշրջանի պատմության, Անատոմիա, Կենսաբանություն</p>
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ «Բժշկության պատմություն» դասընթացը ուսումնասիրում է բժշկության պատմական զարգացման փուլերը, տարբեր դարաշրջաններում հաճախ հանդիպող հիվանդությունները, բժշկության զարգացման առանձնահատկությունները՝ կախված կրոնական նկատառումներից և տարածաշրջանից:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԻՆԴԻՐՆԵՐԸ.</p> <p>3.1. Դասընթացի նպատակը Դասընթացի նպատակն է բարձրացնել ուսանողի ընդհանուր և մասնագիտական գիտելիքների մակարդակը՝ կատարելով շատ կարևոր դեր ապագա բժշկի պատրաստման գործում, սովորեցնելով բժշկության պատմությունը, օգնել ուսանողներին մուտք գործել մասնագիտական աշխարհ:</p> <p>3.2. Դասընթացի խնդիրները</p> <ul style="list-style-type: none"> Դասախոսությունների և գործնական պարապմունքների ընթացքում ուսումնասիրել աշխարհի բոլոր ժողովրդների բժշկության պատմությունը՝ սկսած նախնադարից մինչև մեր օրերը: Ծանոթացնել կարևորագույն համաշխարհային բժշկական դպրոցների գործունեությանը: Ուսուցանելով կարևորագույն բժիշկ-հումանիստների՝ Հիպոկրատի, Գալենի, Իբն Սինայի, առ-ռազիի, Միխիթար Հերացու, Ամիրդովլաթ Ամասիացու և ուրիշների բարոյաէթիկական սկզբունքներն նպաստել երիտասարդ բժշկի բարոյանակ կերպարի կայացմանը և կատարելագործմանը:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է			
<p>Իմանա բժշկության անցած երկար ճանապարհը, սկսած նախնադարից մինչև մեր օրերը, հին արևելքի, անտիկ մշակույթի, արաբական աշխարհի, ինչպես նաև հայաստանի, եվրոպայի և ռուսաստանի միջնադարյան, վերածննդի, նոր և նորագույն շրջանների բժշկագիտության ձեռքբերումները:</p> <p>Կարողանա մասնագիտական գործունեության համար օգտվել ուսումնական, գիտական, հանրամատչելի գրականությունից և համացանցից:</p>			
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ			
<ol style="list-style-type: none"> Porter Roy. The Greatest benefit to Mankind. A Medical History of Humanity, New York, London, 1998 Singer Ch., Underwood A. A short History of medicine, Oxford, 1962 Гипократ. Избранные книги, Москва, 1936 Иба Сина. Канон врачебной науки в 5 томах, Ташкент, Աբուսայիդ. Յադազու կազմութեան մարդոյ, քննական բնագիրը, ռուսերեն թարգմանությունը և առաջաբանը Ս. Վարդանյանի, Երևան, 1974 Ամիրդովլաթ Ամասիացի. Անգիտաց անպէտ, խմբ. Կ. Բասմաջյանի, Վիեննա, 1926: Ասար Սեբաստիացի. Գիրք բժշկական արհեստի, աշխ. Դ. Կարապետյանի, Երևան, 1993: Բժշկության Պատմություն, դասագիրք/ Յ. Լիսիցին, Մոսկվա, 2015. Գրիգոր Նարեկացի. Տեսութիւն ի մարդոյն կազմութիւն, քննական բնագիրը, առաջաբանը և ծանոթագրությունները Ստեյլա վարդանյանի, Էջմիածին, 2008: Հայաստանի Բժշկության Պատմություն, դասագիրք/ Ս. Վարդանյան, Երևան, 2000; 			
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	
		ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
		ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
		ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ			
Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՖԻԶԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I - IV
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Արմեն Ազարյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Հումանիտար առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	Երևանի պետական ֆինանսատնտեսական քոլեջ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Ա. Գրիգորյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
I	I	-	17	2	68	34	-	34	34	-		
	II	-	17	2	68	34	-	34	34	-		
II	III	-	17	2	68	34	-	34	34	-		
	IV	-	17	2	68	34	-	34	34	-		
Ընդամենը		-	68	8	272	136	-	136	136	-		

1. **ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
-
2. **ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
Դասընթացը կազմված է Մարմնամարզություն, Աթլետիկա և Սպորտային խաղեր բաժինները:
3. **ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
Դասընթացի նպատակն է կատարել ուսանողի ֆիզիկական զարգացմանը, ֆիզիկական պատրաստվածությանը, առողջական վիճակի պահպանմանն ուղղված տարբեր սպորտաձևերի ուսուցում, ուսանողներին սովորեցնել առողջ ապրելակերպին, նպաստել համակողմանի զարգացած մասնագետներ պատրաստելուն, հաղորդել ունակություններ ապագա աշխատանքային բնագավառում ֆիզիկական կուլտուրան և սպորտն արմատավորելու գործում:
4. **ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է**
Իմանա անձի զարգացման և նրա մասնագիտական գործունեության պատրաստման հարցում ֆիզիկական դաստիարակության սոցիալական դերն ու նշանակությունը: Ֆիզդաստիարակության և առողջ կենցաղավարության հիմունքները:
Տիրապետի ֆիզիկական վարժությունների կոմպլեքսի կատարմանը, որը անհրաժեշտ է նրա ամբողջ կյանքի ընթացքում և թույլ կտա բարելավվել առողջությունը, ձեռք բերել ֆիզիկական մի շարք որակներ՝ արագաշարժություն, ճկունություն, ուժ, դիմացկունություն:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ			
1. Ա. Գրիգորյան, Ֆ. Ղազարյան, «Ճանաչիր ինքդ քեզ», Երևան, 2000			
2. Գ.Ն. Ազիզյան, Հ.Մ. Վանեայան, «Ֆիզիկական պատրաստություն», Երևան, 2002			
3. Է.Հ. Ավագյան, «Ֆիզիկական դաստիարակություն», ուս. ձեռնարկ, Երևան, 1988			
4. Լ.Գ. Ազիզյան, «Հիմնական մարմնամարզություն կանանց համար», Երևան, 2005			
5. Կ.Պ. Աթոյան, «Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի հնագույն ակունքները Հայաստանում», Երևան, 2005			
6. Ս. Հակոբյան, Լ. Սամվելյանս, «Ֆիզիկական կրթությունը բուհում», ուս. ձեռնարկ, Երևան, 1995			
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
		ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
		ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
		ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ			
Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տարային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ ԵՎ ՏԵՐՄԻՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I, II
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Ամալյա Գրիգորյան Անահիտ Կարապետյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 98 33 77 97 +374 91 61 15 00

ԱՄԲԻՈՆ	Հումանիտար առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Ա. Գրիգորյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Մտուցարժ
I	I	2	17	2	60	34		34	17	9		
	II	2	17	2	60	34		34	17	9		+
Ընդամենը		4	34	4	120	68		68	34	18		

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Մայրենի և օտար լեզուների քերականակ գիտելիքների իմացությունը, որը ձևավորվել է դպրոցում
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
Հայոց լեզվի ուսուցումն ընթանում է երկու փուլերով. «Նախնական դասընթաց» փուլը սկսվում է գրուսուցմամբ և ներառում է «Կապակցված գրավոր և բանավոր խոսք» ենթաբաժինը, Երկրորդ՝ «Հիմնական դասընթաց» փուլում լեզվական-քերականական իրողություններն ուսուցանվում են ավելի համակարգված ձևով՝ նպաստելով նախնական դասընթացում արդեն ստացած գիտելիքների խորացմանը, հաղորդակցական կարողությունների և հմտությունների զարգացմանը:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել ժամանակակից հայերենի այբուբենի հնչյուն-տառերը, ձևավորել կարդալու և գրելու սկզբնական կարողություններ, հետագայում բանավոր և գրավոր կապակցված խոսք կազմելուն նպաստող շարահյուսական անհրաժեշտ գիտելիքների ուսուցման համար, տեքստային աշխատանքների՝ իրադրական տեքստերի, զրույցների, երկխոսությունների միջոցով մշակել բանավոր խոսքը, աստիճանաբար զարգացնել համագործածական և բժշկագիտական բառապաշարը:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմաստ հայոց լեզվի այբուբենը, հնչյունների գրային նշանները, հաղորդակցման համար անհրաժեշտ նվազագույն բառապաշարը, հայերենի հնչյունական համակարգը, բառի տեսակներն ըստ իմաստի և ձևի, դարձվածքներ, թևավոր խոսքեր, բառի տեսակներն ըստ կազմության, հաղորդակցման համար անհրաժեշտ համագործածական բառապաշարը, թեքվող խոսքի մասերի հարացույցների գլխավոր տարրերը և չթեքվող խոսքի մասերի գործնական կիրառությունը, մասնագիտական դասընթացներին վերաբերող հիմնական եզրույթների և բառակապակցությունների հայերեն համարժեք ձևերը:

Կարողանա ինքնուրույն կառուցել կապակցված խոսք՝ ընկալելով հայերենի շարահյուսական կառուցվածքը, ճանաչել բառի բաղադրիչները, բանավոր խոսքում գործածել հոմանիշներ և հականիշներ, կարդալ, հասկանալ և վերարտադրել պարզագույն տեքստեր, մասնավորապես՝ մասնագիտական տեքստեր, տարբեր բնույթի գրավոր աղբյուրներում (բառարան, հանրագիտարան, մամուլ, տեղեկատուներ, համացանց և այլն) անհրաժեշտ տեղեկատվական նյութերը ձեռք բերել և դրանք նպատակադրված կիրառել:

Տիրապետի համապատասխան իրավիճակներում անկաշկանդ արտահայտվելու հմտությանը, նախադասությունները քերականորեն ճիշտ կառուցելու, թեմայի շուրջ երկխոսություն վարելու և ճիշտ դիմելաձևերի հմտություններին, բառարաններից, հանրագիտարաններից, տեղեկատու գրականությունից, տպագիր և ժամանակակից տեղեկատվական այլ աղբյուրներից օգտվելու կարողությանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ա.Ավետիսյան, «Պատկերազարդ հայոց լեզու. անգլախոս ուսանողների ուսուցման սկզբնափուլ», դասագիրք, Երևան, 2004թ.:
2. Լ.Կ.Մուրադյան, «Սովորում ենք գրել, կարդալ, խոսել հայերեն», ձեռնարկ անգլախոս արտասահմանցիների համար, Երևան, 2011թ. :
3. V. Gevorgian, East Armenian Course, Yerevan, 2000:
4. Ա. Շ. Ավետիսյան, «Հայոց լեզու» (ձեռնարկ անգլախոս ուսանողների համար), Տեքստեր և վարժություններ, Երևան, 2004թ.:

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	III
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	հ.գ.թ. Արմինե Խաչատրյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Հումանիտար առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Ա. Գրիգորյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաքվ
II	III	2.5	17	3	75	51	34	17	21	3		
Ընդամենը		2.5	17	3	75	51	34	17	21	3		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝

կենսաբանության, պատմության և անգլերենի դպրոցական մակարդակի գիտելիքներ:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հոգեբանությունը գիտություն է մարդու գիտակցության, վարքի, գործունեության և աշխարհընկալման հնարավորությունների մասին: Հոգեբանության ուսումնասիրության առարկան հոգեկան գործընթացները, հոգեկան հատկությունները, հոգեկան վիճակներն են: Ուսումնասիրում է հոգեկանի կենսաբանական հիմքերը, ուղեղը և հոգեկանը, հոգեկանի ակտիվության մակարդակները, ուսումնասիրում է անձի իմացական գործընթացները՝ զգայություններ, ըմբռնում, հիշողություն, մտածողություն, խոսքն հաղորդակցում, խառնվածք, բնավորություն, ընդունակություններ և ինտելեկտ, հույզեր և զգացմունքներ:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

3.1. Դասընթացի նպատակը

Դասընթացի ուսումնասիրության նպատակն է ուսանողներին հաղորդել գիտելիքներ կլինիկական հոգեբանական գիտության, անձնային խանգարումների, վարքային շեղումների, տրամադրության խանգարումների, դրանց առաջացման պատճառների, ախտորոշման և բուժման մասին:

3.2. Դասընթացի խնդիրները

Դասընթացի խնդիրներն են ծանոթացնել կլինիկական հոգեբանական զարգացման պատմությանը, գիտելիքներ հաղորդել անձնային, վարքագծային խանգարումների, դրանց առաջացման պատճառների, ախտորոշման ձևերի ու բուժման վերաբերյալ, տեսական, գործնական գիտելիքները բանավոր և գրավոր խոսքով ներկայացնելու կարողության մշակում, իմացական գործընթացների և անձի տարբեր կողմերի ուսումնասիրության մեթոդիկաներն ինքնուրույն կիրառելու, արդյունքներն ու եզրակացությունները ներկայացնելու, համադրելու կարողությունների և ունակությունների մշակում:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա հոգեբանության առարկան, խնդիրները, մեթոդները, ժամանակակից հոգեբանության զարգացման փուլերը /հիմնական ուղղությունները/, հոգեկանի ճանաչողական գործընթացները /զգայություն, ընկալում, ուշադրություն, հիշողություն, մտածողություն, երևակայություն, խոսք/, անձի հոգեբանություն /անձի տեսությունները, բնավորությունը, խառնվածքը, հույզերը, ընդունակությունները, մոտիվացիա/:

Կարողանա կիրառել հոգեբանական գիտելիքները, մասնագիտական գործունեության մեջ, բժշկա-հոգեբանական բուժման մարտավարություն մշակելիս, այցելուների, կոլեգաների հետ փոխհարաբերությունները կարգավորելիս, գիտա-հետազոտական, պրոֆիլակտիկ և լուսավորչական աշխատանքներում, հաշվի առնել հոգեբանական առանձնահատկությունները և այցելուի վիճակը բուժման ընթացքում, վարել գործնական և միջանձնային բանակցություններ, վարել լուսավորչական աշխատանքներ հասարակության շրջանում, գտնել և կիրառել պատասխանատու կառավարչական որոշումներ տարբեր կարծիքների պարագայում և իր մասնագիտական կոմպետենցիայի շրջանում:

Տիրապետի այցելուի հոգեբանական առանձնահատկությունների հաշվի առնելու հմտությանը բուժման ընթացքում, գործնական շփում և միջանձնային զրույց վարելու հմտություններին, այցելուներին առողջ ապրելակերպ վարելու կանոնները ու միջոցները սովորեցնելու մեթոդներին, խնդրահարույց իրավիճակները գնահատելու և սեփական դիրքորոշումը արտահայտելու կարողությանը՝ հոգեբանական սկզբունքները հաշվի առնելով:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ա. Նալչաջյան, Հոգեբանության հիմունքներ, Երևան 1997
2. Р. Немов, Психология, Москва, 1997
3. С. Рубинштейн, Основы общей психологии, СПб., 2000.
4. Л. Столяренко, Основы психологии, Ростов н / Д., 1996.
5. Н. Gleitman, Y. Gross, D. Reisberg; Psychology /eight edition/, London, 2011.
6. P. Grey, Psychology /fifth edition/, Boston, 2006.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տարային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԼԱՏԻՆԵՐԵՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I, II
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Կարինե Գասպարյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 94 77 91 08

ԱՄԲԻՈՆ	Հումանիտար առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Ա. Գրիգորյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
I	I	2	17	2	60	34		34	17	9		
	II	2	17	2	60	34		34	17	3	6	
Ընդամենը		4	34	4	120	68	-	68	34	12	6	

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Դասընթացի յուրացման համար որպես հիմք անհրաժեշտ է անգլերեն լեզվի բավարար գիտելիքներ, որոնք ձևավորվել են դպրոցում:
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
Դասընթացը ընդգրկում է անատոմիական, հյուսվածաբանական, դեղագիտական, ախտաբանական և կլինիկական տերմինների ուսուցումը: Դասընթացը հնարավորություն կտա արտասահմանցի ուսանողներին ծանոթանալ անատոմիայում կիրառվող ակտիվ բառապաշարին, ինչպես նաև հունարեն և լատիներեն բիլինգվալ հիմքի վրա ձևավորված ախտաբանական և կլինիկական տերմիններին, որոնք նպաստում են ուսանողների մնացորդային գիտելիքների ձեռք բերմանը, որը հետագայում հնարավորություն է տալիս հմտորեն ծանոթանալ օտարալեզու բժշկական գրականությանը, քանի որ գրեթե ամբողջ եվրոպական/ բացառությամբ գերմաներենի, որոնք առաջնահերթությունը տալիս են սեփական լեզվով ձևավորած տերմիններին, նոր հետո միջազգային/ և արևմտյան բժշկական գրականությունը կիրառում է միմիայն հունա- լատինական տերմիններ:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

3.1. Դասընթացի նպատակը

Ուսուցանել հունալատինական անատոմիական, կլինիկական և դեղագիտական, բժշկական տերմինները:

3.2. Դասընթացի խնդիրները

- Ծանոթացնել բժշկական տերմինների բառակազմության բովանդակությանը:
- Ձևավորել կարդալու, գրելու կարողությունները:
- Ուսուցանել նոր բառապաշար՝ հետագայում նեղ մասնագիտական նոր տերմիններ կազմելու համար:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա ինչպես լատիներեն լեզվին հատուկ հնչյունական կանոններով արտասանել տարբեր տառակապակցություններ, բժշկական լատիներենի ուղղագրական կանոնները, լատիներեն և հունարեն նախածանցներն ու վերջածանցները, լատիներեն լեզվով քիմիական անվանակարգությունները և նրանց կիրառումը քիմիական նյութերի մեջ, դեղատոմսի կրճատման կանոնները:

Կարողանա որոշել լատիներենի գոյականի ճիշտ սեռը, թիվը, հոլովումը, հոլովը և համապատասխան ածականով լրացնի անհրաժեշտ ցանկացած բարդության բժշկական տերմին, կազմել դեղատոմսեր ըստ միջազգային ընդունված կանոնակարգի, թարգմանել և կազմել տարբեր բժշկական տերմիններ:

Տիրապետի տերմիններ օգտագործելուն անատոմիական և ախտաբանական ոլորտում:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. V.M. Balabanyan, N.S. Stepanyan, Latin Terminology for Medical Students, Yerevan, 2008.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԻՆԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	III
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Նաիրա Գևորգյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	

ԱՄԲԻՈՆ	Հումանիտար առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Ա. Գրիգորյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
II	III	2,5	17	3	75	51	34	17	21	3		+
Ընդամենը		2,5	17	3	75	51	34	17	21	3		

<p>1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝</p> <p>– Պատմություն</p>
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Փիլիսոփայություն» դասընթացը ուսումնասիրում է փիլիսոփայական գիտելիքի առանձնահատկությունները, փիլիսոփայության գլխավոր խնդիրը, զարգացման փուլերը, հիմնական բաժինների գլխավոր խնդիրները, վերջիններիս վերաբերյալ հիմնական տեսակետները:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>3.1 Դասընթացի նպատակը</p> <p>Դասընթացի նպատակն է ուսանողին ծանոթացնել մշակույթում փիլիսոփայության ունեցած դերին, զարգաման պատմական փուլերին, փիլիսոփայական գլխավոր խնդիրների շուրջ առաջադրված հիմնական տեսակետներին:</p> <p>3.2 Դասընթացի խնդիրները</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Գոյության, իմացության, մեթոդի, գիտական և ոչ գիտական գիտելիքի դեմարկացիան: ▪ Հսարակական, իրավական, քաղաքական, տնտեսական ոլորտների ունիվերսալ և փոխկապակցված հիմնախնդիրները բարելավել կարդալու հմտությունը, ▪ գործնականում ամրապնդել լեզվի քերականության իմացությունը:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմաստ փիլիսոփայականի և ոչ փիլիսոփայականի հիմնական տարբերությունները, փիլիսոփայական, գիտական և կենցաղային գիտելիքների հիմնական առանձնահատկությունները, փիլիսոփայության պրոբլեմատիկան՝ պատմական և տրամաբանական համատեքստերում:

Կարողանա լինել օբյեկտիվ և անաչառ, եթե առկա կամային գործոնը, փիլիսոփայական յուրահատուկ գիտելիքները կիրառել մասնագիտական ոլորտում, մասնագիտական բարդ-լուծելի խնդիրներին բախվելիս՝ փիլիսոփայական մոտեցումներ կիրառել, միշտ վերահաստատել, որ մարդն է բարձրագույն արժեքն ամեն ոլորտում և պարագայում:

Տիրապետի վերլուծելու, ընդհանրացնելու, քննադատելու ճշգրիտ մեթոդներին, գիտելիքի տարբերակման և արժեքավորման ձևերին, էքզիստենցյալ իրողությունների թիրախային գնահատմանը և խնդիրների լուծման, դրանց մոտեցումների հիմնական ձևերին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. 12 Modern Philosophers, Edited by Christophe r Belshaw and Gary Kemp, Blackwell Publishing 2009
2. by Oxford University Press Inc., New York, 2002
3. **Edward Craig**, Philosophy: A Very Short Introduction, Published in the United States
4. **Evans G.** “A brief history of heresy”, Blackwell Publishing, 2003
5. **Fisher A.**, Metaethics An Introduction, Printed and bound in the UK by MPG Books Group, Acumen, 2011
6. **Haldane J.J., Smart J. C.**, Atheism and Theism Second Edition, United Kingdom, Blackwell Publishing 1996, 2003
7. **Hebblethwaite B.**, “Philosophical Theology and Christian Doctrine”, Blackwell Publishing, 2005
8. Internet Encyclopedia of Philosophy, <http://www.iep.utm.edu>
9. **Kenny A.** , “An illustrated brief history of western philosophy”, Blackwell Publishing, 2006
10. **Solomon R.C., Higgins K.M.**, The Big Questions. A Short Introduction to Philosophy. Ninth Edition, Wadsworth, Cengage Learning, 2014
11. Չաքարյան Ս., Փիլիսոփայության պատմություն, Երևան, 2000
12. Միրումյան Կ., Անտիկ փիլիսոփայության ակնարկ, Երևան, 1999

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄՅՈՒՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄՅՈՒՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տարային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԻԶԻԿԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ.թ., Դոցենտ Ռազմիկ Մխիթարյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	

ԱՄԲԻՈՆ	Բնագիտական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶՄ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.թ., Դոցենտ Ռազմիկ Մխիթարյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաթիվ
I	I	4	17	4	120	68	24	44	34	12	6	
Ընդամենը		4	17	4	120	68	24	44	34	12	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝

- Մաթեմատիկա,
- Ֆիզիկա,
- Կենսաբանություն

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Բժշկական ֆիզիկա» դասընթացը միտված է բժշիկ-ուսանողների մոտ ձևավորել համակարգված գիտելիքներ կենսաբանական համակարգերի ֆիզիկական հատկությունների, դրանցում ընթացող ֆիզիկական պրոցեսների մասին, որոնք անհրաժեշտ են այլ կրթական ծրագրերի յուրացման ինչպես նաև բուժական գործ մասնագիտությամբ մասնագետների պատրաստման համար:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Մասնագիտական կրթության ասպարեզում «Բժշկական ֆիզիկա» դասընթացի դասավանդումն նպատակ ունի ուսանողներին ծանոթացնել բնության և կենսաբանական համակարգերի մեջ տեղի ունեցող ֆիզիկական երևույթներին, դրանց հիմնական հատկություններին և օրինաչափություններին, ինչպես նաև հիմնարար օրենքներին, ուսուցանել ֆիզիկական մեթոդների կիրառությունը տարբեր տեսակի մասնագիտական և սոցիալական գործունեություններում, ուսանողների մեջ ձևավորել ֆիզիկական և վերլուծական մտածողություն:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԳՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա ֆիզիկայի հիմնական օրենքները, մարդու օրգանիզմում և բնության մեջ տեղի ունեցող գործընթացների հիմքում ընկած ֆիզիկական երևույթները և օրինաչափությունները, տրամաբանական խնդիրների լուծման ֆիզիկական և մաթեմատիկական մեթոդները և դրանց կիրառումը բժշկության մեջ, բժշկական սարքավորումների աշխատանքի ֆիզիկական հիմքերը, բժշկական սարքավորումների կառուցվածքը և նշանակությունը, անվտանգության տեխնիկայի և ֆիզիկայի լաբորատորիայում սարքերի և ռեակտիվների հետ աշխատանքի օրենքները:

Կարողանա կանխատեսել ֆիզիկական փոխազդեցության ընթացքը և արդյունքները մարդու օրգանիզմի վրա, օգտվել ֆիզիկական սարքավորումներից, կատարել փորձարարական արդյունքների մշակում, տարրական վիճակագրական տվյալների մշակում, օգտագործել կրթական, գիտական և գիտահանրամատչելի գրականություն, ինտերնետային ցանցը մասնագիտական գործունեության համար:

Տիրապետի տեսական գիտելիքների օգտագործման հմտությանը կենդանի օրգանիզմների վրա ֆիզիկական ազդեցության առանձնահատկությունները մեկնաբանելու համար, տեղեկատվության ձևափոխման բազային տեխնոլոգիաներին՝ տեքստային, աղյուսակային, համացանցային փնտրում, իրավասության սահմանափակության հասկացությանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ulrich Zürcher Algebra-Based College Physics: Part I Mechanics to Thermal Physics. 1 edition © 2013 Ulrich Zürcher & bookboon.com SBN: 978-87-403-0425-1
2. Ulrich Zürcher Algebra-Based College Physics: Part II Electricity to Nuclear Physics 1st edition © 2013 Ulrich Zürcher & bookboon.com ISBN 978-87-403-0426-8.
3. Prof. Satindar Bhagat Elementary Physics I Kinematics, Dynamics And Thermodynamics. 2013 Prof. Satindar Bhagat & bookboon.com ISBN 978-87-403-0632-3.
4. Prof. Satindar Bhagat Elementary Physics II Oscillations, Waves: Sound and Electromagnetic/Light. 2013 Prof. Satindar Bhagat & bookboon.com ISBN 978-87-403-0823-5.
5. Daniel Gebreselasie Mechanics and Oscillations University Physics I: Notes and exercises. 1st edition © 2015 Daniel Gebreselasie & bookboon.com ISBN 978-87-403-0995-9.
6. Daniel Gebreselasie Electricity, Magnetism, Optics and Modern Physics College Physics II: Notes and exercises. 1st edition © 2015 Daniel Gebreselasie & bookboon.com ISBN 978-87-403-1056-6.
7. Վ. Բարխուդարյան, Մոլեկուլային ֆիզիկա, Ուս. ձեռնարկ: 2-րդ վերամշակված հրատարակություն: Երևան, ԵՊՀ հրատ., 2014, 332 էջ:
8. Աթայան Կ. Ի. Ֆիզիկան և շրջակա միջավայրը Ուս. ձեռնարկ, ԵՊՀ հրատ. 2012, 216 էջ
9. Մ. Գ. Աբրահամյան Մեխանիկայի ֆիզիկական հիմունքները Երևան, ԵՊՀ հրատ., 1997, 368 էջ
10. <http://www.physicsclassroom.com/>

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄՅՐ /ՌԵՅՏՐԵԳՄՅՐ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տարային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԴԵՂԱԲՈՒՅՍԵՐԻ ՍՈՐՖՈԼՈԳԻԱ ԵՎ ՖԻԶԻՈԼՈԳԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՅՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ.թ. Նորիկ Սարիբեկյան կ.գ.թ. Անուշ Վարդանյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՍԲԻՈՆ	Բնագիտական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՍԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.թ., Դոցենտ Ռազմիկ Մխիթարյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
I	I	2	17	2	60	34	18	16	17	9		
Ընդամենը		2	17	2	60	34	18	16	17	9		

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Դասընթացը կառուցված է կենսաբանություն, լատիներեն, բուսաբանություն առարկաների իմացության վրա:
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Դեղաբույսերի մորֆոլոգիա և ֆիզիոլոգիա» դասընթացը գիտություն է բույսերի մասին. ուսումնասիրում է նրանց արտաքին և ներքին կառուցվածքը, զարգացման օրինաչափությունները և տարածվածությունը երկրագնդի վրա: Այն բժշկական կրթության համար հանդիսանում է ընդհանուր տեսական հիմնարար գիտություն: Այն անհրաժեշտ է հիմնական առարկայի՝ ֆարմակոգնոզիայի տարրերը յուրացնելու, ինչպես նաև ընդհանուր կենսաբանական գիտելիքներով ապահովելու նպատակով: Բուսաբանական գիտելիքները, միաժամանակ, անհրաժեշտ են մի շարք բժշկագիտական դասընթացների յուրացման համար՝ բժշկական կենսաբանություն, մանրէաբանություն, կենսաքիմիա, լատիներեն, ֆարմակոգնոզիա, դեղաբանություն:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
Դասընթացի ուսումնասիրությունը ուսանողների մոտ զարգացնում է հետաքրքրասիրություն մասնագիտության հանդեպ, օգնում է հասկանալ բնության պահպանության անհրաժեշտությունը, բուսական պաշարների ճիշտ օգտագործումը:
- 4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱԲԵՐՈՒՄՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է**
Իմանա բուսական բջջի կառուցվածքի առանձնահատկությունները, պարունակվող նյութերը, բուսական հյուսվածքների կառուցվածքը, դերը, տիպերը, վեգետատիվ և գեներատիվ օրգանների անատոմիական և մորֆոլոգիական կառուցվածքները, նրանց բնորոշ հատկանիշները, բույսերի բազմացման տիպերը, զարգացման օրինաչափությունները:

Կարողանա պատրաստել ժամանակավոր մանրապատրաստուկներ, մանրադիտակի օգնությամբ վերլուծել ժամանակավոր և մշտական մանրապատրաստուկների պատկերները, կարողանալ առանձնացնել տարբերակիչ հատկանիշները, կատարել հետևություններ, աշխատանքի արդյունքները գրանցել և նկարել տեսրերում:

Տիրապետի տեսական և գործնական խորը գիտելիքների՝ կապված մասնագիտության հետ, ուսումնական, գիտական, նորմատիվ և տեղեկագրական գրականությամբ, այլ աղբյուրներով ինքնուրույն աշխատանք կատարելու կարողությամբ:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դումանյան Կ.Հ., Մելիքյան Ե.Ա. Բուսաբանություն, Երևան, 2011, 348էջ
2. Kingsley R., James E., Shelley H. Plant Biology; Edition Eleven, 616 p., 2008.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՖԱՐՄԱԿԱԳՆՈՋԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IV
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ.թ. Անուշ Վարդանյան
ՀԵՌԱՌՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Բնագիտական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.թ., Դոցենտ Ռազմիկ Մխիթարյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննույթ. ժամ	Ստուգաթիվ
II	IV	4	17	4	120	68	34	34	34	12	6	
Ընդամենը		4	17	4	120	68	34	34	34	12	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝
Դեղաբույսերի մորֆոլոգիա և ֆիզիոլոգիա

2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ
Ֆարմակոգնոզիա առարկան ուսումնասիրում է դեղաբույսերը, դեղաբուսական հումքերն ու բուսական և կենդանական ծագման որոշ արգասիքները, բուսական դեղապատրաստուկների աճող պահանջարկն ու էկոլոգիական իրավիճակի խորացումը պահանջում են դեղաբույսերի և նրանցից բարձրորակ դեղաբուսական հումքերի պաշարների ռացիոնալ օգտագործման ոլորտում կոմպետենտ մասնագետների նախապատրաստումը: Այն տալիս է պրակտիկ գործունեությանն անհրաժեշտ գիտելիքներ, այն է՝ գտնել և ճանաչել դեղաբույսերը բնության մեջ, իմանալ ռացիոնալ հավաքի ձևերն ու ժամանակահատվածը, չորացման պայմանները, պահպանման և վերլուծության եղանակները՝ օգտագործելով ֆարմակոգնոստիկ վերլուծության զանազան մեթոդներ:

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ ֆարմակոգնոզիայի ընդհանուր և մասնավոր բաժինների վերաբերյալ գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորումը, որի հիմքում ընկած է դեղաբուսական հումքերի ռացիոնալ օգտագործման խնդիրները՝ հաշվի առնելով մթերման, ստանդարտավորման, որակի հսկման, պահպանման և վերամշակման, ինչպես նաև հումքի և դեղաբուսական պրեպարատների՝ դեղագործական պրակտիկայում օգտագործման գիտականորեն հիմնավորված խորհուրդները:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա դեղաբույսերի և դեղաբուսական հումքի հետ աշխատանքի ընթացքում անվտանգության կանոնները, դեղաբույսերի և դեղաբուսական հումքերի լատինական անվանումները, ֆարմակոգնոստիկ վերլուծության նպատակով տարբեր ձևաբանական խմբերին պատկանող մանրեցված դեղահումքերից /կտրոսված տերևների, խոտերի, ծաղիկների, պտուղների, կեղևների, կոճղարմատների և արմատների/ մանրապատրաստուկների պատրաստման տեխնիկան, դեղաբուսական հումքերի մակրոսկոպիկ /արտաքին տեսք, գույն, հոտ, համ/ և մանրադիտակային/անատոմիական -

տարբերակիչ/ առանձնահատկությունները և դիտարկման մեթոդները, դեղաբուսական հումքերի դասակարգումը, բնութագիրը ,քիմիական կազմը և կիրառումը, դեղաբուսական հումքերի մթերման հիմունքները/ հավաք, նախնական մշակում, չորացում, պահեստավորում/:

Կարողանա ճանաչել հերբարիզացված դեղաբույսերն ըստ ձևաբանական հատկանիշների, տարբերակել տարբեր ձևաբանական խմբերին պատկանող մանրեցված դեղահումքերը /կտրտվածտերևներ, խոտեր, ծաղիկներ, պտուղներ, սերմեր, կեղևներ, կոճղարմատներևարմատներ/, համապատասխան որոշիչների օգնությամբ որոշել դեղաբույսերը,ամբողջական և մանրեցված դեղաբուսական հումքերը, կատարել դեղաբուսական հումքի ֆարմակոգնոստիկ անալիզ, կատարել դեղաբուսական հումքի դեղաբանական խումբը բնորոշող ազդող նյութերի /տերպենոիդներ, գլիկոզիդներ,վիտամիններ/ և տարբերակիչ նշանակություն ունեցող ուղեկցող և բալաստային նյութերի հայտնաբերման փորձարարական հետազոտություններ, տարբերակել դեղաբույսերի և դեղաբուսական հումքերի թույլատրելի և անթույլատրելի խառնուրդները, կազմակերպել և իրականացնել դեղաբուսականհումքի մթերում / դեղաբուսական հումքի հավաք, նախնական մշակում, չորացում/ և դեղաբուսական հումքի պահեստավորման հետ կապված բոլոր գործառնությունները, մասնակցել դեղագիտության ոլորտում կատարվող գիտական աշխատանքներին և հետազոտություններին:

Տիրապետի որակական և միկրոքիմիական ռեակցիաներ իրականացնելուն՝ հիմնվելով դեղաբուսահումքում պարունակվող կենսաբանորեն ակտիվ նյութերի վրա, դեղաբուսահումքի վերլուծության համապատասխան քրոմատագրման մեթոդներ ընտրմանը, խոնավության, մոխրի, էքստրահվող նյութերի որոշման իրականացմանը՝ համաձայն պետական ֆարմակոպեայի, վիճակագրական վերամշակման իրականացման և ֆարմակոգնոստիկ վերլուծության արդյունքների ձևավորման:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. A.L.”Pharmacognosy” handbook 2007
2. Д.А. Муравьева, И.А. Самылина, Г.П. Яковлев “ Фармакогнозия” 2011

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՔԻՄԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ.թ. Կարինե Իսրայելյան
ՀԵՌԱՌՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Բնագիտական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶՄ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.թ., Դոցենտ Ռազմիկ Մխիթարյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաթղթ
I	I	4	17	4	120	68	34	34	34	12	6	
Ընդամենը		4	17	4	120	68	34	34	34	12	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝

Դասընթացի յուրացման համար ուսանողը պետք է իմանա՝ տարրերի դիրքը պարբերական համակարգում, կապերի տեսակները և բնույթը քիմիական միացություններում: Պետք է իմանա նաև անօրգանական քիմիայի հիմնական դրույթները և բաժինները, որոնք անհրաժեշտ են հետագա բաժինները առավել խորությամբ ուսումնասիրելու համար:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Ընդհանուր քիմիա» դասընթացը ներառում է տեղեկատվություն, կարևորագույն անօրգանական և օրգանական միացությունների քիմիական և ֆիզիկական հատկությունների մասին, քիմիական կառուցվածքի տեսության հիմնական տարրեր, քիմիական թերմոդինամիկայի և քիմիական կինետիկայի հասկացություններ, լուծույթների մասին տեսություններ, օրգանական սինթեզի և անօրգանական սինթեզի օրինաչափություններ, նյութերի ֆիզիկաքիմիական վերլուծության հիմունքներ և այլն:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ ձևավորել գիտելիքներ ընդհանուր քիմիա առարկայից, ուսումնասիրել անօրգանական և օրգանական միացությունների տարածման առանձնահատկությունները դրանց կառուցվածքը, քիմիական հատկությունները և հանդես գալու ձևերը:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԳՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա քիմիական հավասարակշռությունը և դրա վրա ազդող գործոնները, Ռաուլի օրենքը, լուծույթների հատկությունները, թերմոդինամիկայի օրենքները և դրանց կիրառությունը կենսաբանական համակարգերում, բուժքային լուծույթների հատկությունները, կոլոիդային լուծույթների ֆիզիկական հատկությունները, էլեկտրոֆորեզը և դրա կիրառությունը բժշկության մեջ:

Կարողանա օգտվել գիտական, մեթոդական գրականությունից, մասնագիտական գործունեության զարգացման համար տարբեր սոց. կայքերից, օգտվել քիմիական, ֆիզիկական և կենսաբանական սարքավորումներից, իրականացնել գործնական աշխատանքի արդյունքների վերլուծությունը, իրականացնել նաև անալիզի տվյալների տարրական վիճակագրական վերլուծություն, կանխատեսել կենսաբանորեն կարևոր միացությունների

Ֆիզիկաքիմիական պրոցեսների և քիմիական փոխարկումների ընթացքը և արդյունքները, կատարել թերմոքիմիական հաշվարկներ, որն անհրաժեշտ է ռացիոնալ սնման էներգետիկ ցանկը հաշվարկելու համար, օգտվել IUPAC անվանակարգումից, որը կիրառվում է կենսաբանորեն կարևոր միացություններում և դեղաբանական նյութերում ֆորմուլաներ կարդալու համար:

Տիրապետի առարկայի կիրառման համար անհրաժեշտ է գիտելիքներին, կարողություններին և հմտություններին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Advanced Inorganic Chemistry, New York, ed. F. A. Cotton, 1980
2. Chemistry: foundations and applications, ed. J. Lagowski, New York, 2004
3. Hawley's condensed chemical dictionary. Re. R. Lewis, Hoboken, 2007.
4. Lange's handbook of chemistry. 11th ed., New York, 1973
5. Physical and Inorganic Chemistry, ed. A. Bakac., Hoboken, 2010
6. R. Krebs, The history and use of our earth's chemical elements: a reference guide, Westport, 2006
7. В. Попков, Общая химия, Москва, 2007-2009
8. Н. Мушамбаров, Физическая и коллоидная химиям, Москва, 2001
9. О. Реутов, А. Курин, К. Бутин, Органическая химия, Москва, 2003
10. Основы аналитической химии. Общие вопросы. Методы разделения, Москва, 2002
11. Основы аналитической химии. Общие вопросы. Методы химического анализа, Москва, 2002

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԿԵՆՍԱՕՐԳԱՆԱԿԱՆ ՔԻՄԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	II
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Կ.գ.թ. Կարինե Իսրայելյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Բնագիտական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Կ.գ.թ., Դոցենտ Ռազմիկ Մխիթարյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաթիվ
I	II	4	17	4	120	68	34	34	34	12	6	
ԸՆԴԱՄԱՆԵՐ		4	17	4	120	68	34	34	34	12	6	

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Դպրոցական, ինչպես նաև I կիսամյակում ձեռք բերած գիտելիքները, որպես բազային գիտելիք օրգանական քիմիա առարկայից կիրառվում են որպես հիմք կենսաօրգանական քիմիայում:
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Կենսաօրգանական քիմիա» դասընթացը ներառում է օրգանական միացությունների կենսաբանական կարևոր դասերի և կենսա-պոլիմերների քիմիական հատկությունների վերաբերյալ գիտելիքներ, որոնք հիմք կհանդիսանան կենդանի օրգանիզմներում մոլեկուլային մակարդակի վրա տեղի ունեցող պրոցեսներն ուսումնասիրելու համար:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել օրգանական միացությունների կենսաբանական կարևոր դասերի և կենսապոլիմերների քիմիական հատկությունների վերաբերյալ գիտելիքներ, որոնք հիմք կհանդիսանան կենդանի օրգանիզմներում մոլեկուլային մակարդակի վրա տեղի ունեցող պրոցեսներն ուսումնասիրելու համար:
- 4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է**
Իմանա ընդհանուր և կենսաօրգանական քիմիայի հիմնական դրույթները, մոլեկուլի թթվահիմնայնությունը պայմանավորող հիմնական ֆունկցիոնալ խմբերը, դասակարգի փոխարինելի և ոչ փոխարինելի ամինաթթուները, մոսոսախարիդների կենսաբանական նշանակությունը և քիմիական հատկությունը, ալկալոիդների տարածվածությունը, նրանց դերը և նշանակությունը մարդու կյանքում, հետերոցիկլիկ միացությունների կենսաբանական նշանակությունը, ինդուլցիոն և մեզոլեր էֆեկտների ազդեցությունը մոլեկուլի թթվահիմնայնության վրա, լիպիդների կառուցվածքը, պետք է դասակարգի հիդրոֆոբ և հիդրոֆիլ լիպիդները, ԴՆԹ-ի մոլեկուլի կառուցում պուրինային և պիրիմիդինային խմբերի հատկությունները:

Կարողանա կատարել լաբորատոր և հետազոտական աշխատանք, համակարգել լաբորատոր աշխատանքները և կապակցել այն տեսական բաժնի հետ օգտվել արդի գրականությունից և տարբեր աղբյուրներից:

Տիրապետի առարկայական հմտություններին՝ տարբեր խնդրահարույց իրավիճակներից դուրս գալու համար:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

8. М. Бендер, Р. Бергерон, М. Комияма, [Москва, 1987](#)
9. Г. Дюга, К.Пенни, Биорганическая химия, Москва, 1983
10. В. Белобородов, С. Зурабян, А. Лузин, Н. Тюкавкина, Органическая химия: учебник, Москва, 2002
11. Органическая химия: учебник, ред. Н. Тюкавкина, Москва, 2008
12. В. Белобородов, С. Зурабян, А. Лузин, Н. Тюкавкина, Органическая химия: учебник, Москва, 2003
13. Н. Тюкавкина, Руководство к лабораторным занятиям по органической химии, Москва, 2002
14. Т. Lindhorst, Essentials of Carbohydrate Chemistry and Biochemistry, Weinheim, 2007
15. Н. Wennemers, Highlights in Bioorganic Chemistry, Weinheim, 2004

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԿԵՆՍԱՔԻՄԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	III, IV
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Կ.գ.թ. Կարինե Իսրայելյան
ՀԵՌԱՌՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Բնագիտական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶՄ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Կ.գ.թ., Դոցենտ Ռազմիկ Մխիթարյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննույթ. ժամ	Ստուգաթիվ
II	III	5	17	5	150	85	30	55	41	24		
	IV	3	17	3	90	51	18	33	21	12	6	
Ընդամենը		8	34	8	240	136	48	88	62	36	6	

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
դպրոցական և առաջին կուրսում ստացած գիտելիքները հետևյալ առարկաներից կենսաբանություն, քիմիա, անատոմիա, ֆիզիկա, մաթեմատիկա:
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Կենսաքիմիա» առարկան ուսանողներին մատուցում է հիմնարար գիտելիքներ մոնոսախարիդների, օլիգոսախարիդների, հոմո- և հետերոպոլիսախարիդների, ածխաջրերի, սպիտակուցների, ամինաթթուների առանձնահատկությունների, ֆերմենտների, լիպիդների, շեմի, նուկլեինաթթուների, վիտամինների, կենսաբանական թաղանթների, բջջային ազդանշանի վերաբերյալ: Դասընթացում ներառված են նաև լյարդի, մկանային հյուսվածքի և նյարդային հյուսվածքի կենսաքիմիան:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
«Կենսաքիմիա» կրթական դասընթացի հիմնական նպատակն է ուսանողներին տալ հիմնական համակարգային գիտելիքներ բջջում առկա կենսաբանական առավել կարևոր քիմիական միացությունների (նուկլեինաթթուներ, լիպիդներ, վիտամիններ, սպիտակուցներ, ածխաջրեր, հորմոններ, ֆերմենտներ) կառուցվածքի, ընթացող նյութափոխանակային փոխազդեցությունների և մոլեկուլյար մեխանիզմների ֆունկցիաների վերաբերյալ:
- 4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է՝**
Իմանա անվտանգության տեխնիկայի կանոնները ֆիզիկական, քիմիական, կենսաբանական լաբորատորիաներում ռեակտիվների, կենդանիների հետ աշխատելիս, պրոցեսների ֆիզիկաքիմիական բնույթը, որոնք ընթանում են կենդանի օրգանիզմներում՝ մոլեկուլային, բջջային, հյուսվածքային և օրգանային մակարդակով, ածխաջրերի, ամինաթթուների դերը նյութափոխանակության մեջ, առավել կարևոր քիմիական միացությունների կառուցվածքը և ֆունկցիան (բնական սպիտակուցներ, ածխաջրեր, հորմոններ և այլն), հեմոգլոբինի քիմիայի սկզբունքները, նրա մասնակցությունը գազափոխանակությանը և թթվահիմնային հավասարակշռության պահպանմանը:
Կարողանա օգտագործել գիտական, ուսումնական, գիտահանրամատչելի գրականություն, օգտվել համացանցից՝ մասնագիտական գործունեության ծավալման

նպատակով, Օգտագործել քիմիական, ֆիզիկական և կենսաբանական սարքավորումներ, Տարբերել մետաբոլիտների նորմալ ցուցանիշները (գլյուկոզ, միզանյութ, միզաթթու, կաթնաթթու, պիրոլիսադոլաթթու և այլն) պաթոլոգիկ փոփոխություններից, կարդալ պրոտեինոգրամման և բացատրել տարբերությունների պատճառները, Մշակել արյան շիճուկի ֆերմենտաբանական հետազոտությունների տվյալները:

Տիրապետի Նախնական ախտորոշման հմտությունների՝ մարդու կենսաբանական հեղուկներում կենսաքիմիական հետազոտությունների հիման վրա:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. C. Smith, Marks' Basic Medical Biochemistry, a Clinical Approach, Philadelphia, 2012
2. D. Nelson, M. Lehninger, Principles of Biochemistry, Atlanta, 2009
3. H. Lodish, A. Berk, S. Zipursky, P. Matsudaira, D. Baltimore, J. Darnell., Molecular Cell Biology, New York, 2000
4. J. Berg, J. Tymoczko, L. Stryer, Biochemistry, New York, 2002
5. А. Цыганенко, В. Жуков, В. Мясоедов, И. Завгородний, Клиническая биохимия, Москва, 2002
6. Биохимические основы патологических процессов, ред. Е. Северина, Москва, 2000
7. Р. Марри, Д. Греннер, П. Мейес, В. Родуэлли, Биохимия человека, Москва, 1993
8. Т. Березов, Б. Коровкин, Биологическая Химия, Москва, 2008
9. Գ. Խաչատրյան, Մ. Աղաջանյան, Կենսաքիմիա, Երևան, 2001
10. <http://www.booksmed.com>
11. <http://pubmed.gov>
12. <http://www3.interscience.wiley.com/cgi-bin/>
13. <http://www.freebooks4doctors.com>
14. <http://www.namrata.co/>

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԱԹԵՄԱՏԻԿԱ, ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԻՆՖՈՐՄԱՏԻԿԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I, II
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ.թ., Դոցենտ Ռազմիկ Մխիթարյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	

ԱՄԲԻՈՆ	Բնագիտական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.թ., Դոցենտ Ռազմիկ Մխիթարյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաթիվ
I	I	3	17	3	90	51	18	33	30	3	6	
	II	2	17	2	60	34	16	18	17	9		
Ընդամենը		5	34	5	150	85	34	51	47	12	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝

- Գիտելիքներ դպրոցական «Ինֆորմատիկա» և «Մաթեմատիկա» առարկաներից
- Ծանոթություն ինֆորմատիկայի հիմնական գաղափարներին և տերմիններին

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Մաթեմատիկական» բնագիտական առարկա է, առանց որի անհնար է ուսումնասիրել մյուս գիտությունները: Մաթեմատիկայի գաղափարները, դատողություններն ու օրինաչափությունները ծառայում են որպես լեզու. նրանով գրում, խոսում և մտածում են մյուս գիտությունները: Այն բացատրում է դժվարին երևույթների օրինաչափությունները, ուսումնասիրում և մեծ ճշգրտությամբ նկարագրում է երևույթների ընթացքը:

Իսկ առանց «Բժշկական ինֆորմատիկայի» այժմ անհնար է մասնագիտական գործունեություն ծավալել: Այն օգնում է ձևավորել համակարգչային գիտելիքներ, ժամանակակից տեխնոլոգիաների կիրառման և տիրապետման, ինֆորմացիայի ստացման և մշակման համար, այդ թվում նաև առողջապահության ոլորտում:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՍԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին տալ հիմնական մաթեմատիկական գիտելիքներ, ձևավորել հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ են այլ առարկաների ուսումնասիրման և յուրացման, մասնագիտական գործունեության ընթացքում հանդիպող կիրառական խնդիրների լուծման համար, ուսանողներին ներկայացնել իրական թվերի բազմության, մի փոփոխականի ֆունկցիայի սահմանի, անընդհատության, ածանցյալի, դիֆերենցիալի, դիֆերենցիալ հաշվի հիմնական թեորեմների վերաբերյալ տեսությունները և գործնական կիրառությունները, սովորողների մոտ ձևավորել գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների համակարգ բժշկության և առողջապահության ոլորտում ժամանակակից համակարգչային տեխնոլոգիաների կիրառման և տիրապետման համար:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմաստ թվերի բազմությունների, ֆունկցիայի անընդհատության, ածանցյալի, սահմանի հաշվման մեթոդները, ֆունկցիայի դիֆերենցիալի և դիֆերենցելի լինելու հասկացությունը, ֆունկցիայի բարձր կարգի ածանցյալների և դիֆերենցիալների հաշվման մեթոդները, ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների, ինֆորմացիայի քանակի, MS office կիրառական ծրագրային փաթեթի, համացանցի և նրա հնարավորությունների մասին, online բժշկական բառարաններ, հանրագիտարաններ, բժշկական հավելվածներ, վիճակագրական հարցումներ իրականացնող գործիքները:

Կարողանա գործողություններ կատարել իրական թվերի հետ, հաշվել ֆունկցիաների սահմանները, ապացուցել ֆունկցիաների անընդհատությունը, գտնել նրանց խզման կետերը, հաշվել տարրական ֆունկցիաների առաջին և բարձր կարգի ածանցյալները, տեսական գիտելիքները կիրառել բժշկության մեջ՝ գործնական խնդիրներ լուծելու համար, օգտագործել MS office ծրագրի հնարավորությունները բժշկական փաստաթղթեր ստեղծելու, ձևավորելու և լրացնելու համար, օգտվել online բժշկական բառարաններից և հանրագիտարաններից փնտրել, գտնել բժշկական հավելվածներ և կիրառել:

Տիրապետի սահմանների տեսության, ֆունկցիաների անընդհատության, ածանցման ու դիֆերենցման հասկացություններին, թեորեմներին, փաստերին, մեթոդներին, տերմինաբանությանը, ինքնուրույն վերլուծական աշխատանքների կատարմանը, MS office ծրագրերին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

- 16. Հ. Ղազարյան, Ա. Հովհաննիսյան, Տ. Հարությունյան, Գ. Կարապետյան, Մովորական դիֆերենցիալ հավասարումներ, Երևան, 2002:
- 17. Գ. Ֆիխտենգոլց, Մաթեմատիկական անալիզի հիմունքներ, Հատոր 1, Երևան, 1970
- 18. Ս. Հարությունյան, Բարձրագույն մաթեմատիկա, Երևան, 2000
- 19. C. Neuhauser, Calculus for Biology and Medicine, London, 2011
- 20. Ա. Մանուկյան, Ա. Սարգսյան, «Ինֆորմատիկա», Գյումրի, 2010
- 21. Ա. Գալստյան, Office 2010, Երևան, 2010
- 22. Ֆ. Բրեդլի, Ինտերնետ, օգտագործողի ձեռնարկ, Երևան, 2002

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԱԽՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆԱՏՈՄԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II, III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IV, V
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Զաքարյան Համիկ
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկական սաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.դ., Դոցենտ Սուսաննա Սարգսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթաբ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաբք
II	IV	5	17	5	150	85	30	55	41	24		
III	V	4	17	4	120	68	26	42	34	12	6	
ԸՆԴԱՄԵՆՐ		9	34	9	270	153	56	97	75	36	6	

<p>1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝   Փիլիսոփայություն, Բիոէթիկա, Լատիներեն, Կենսաբանություն, Ֆիզիկա, Մաթեմատիկա, Կենսաքիմիա, Նորմալ ֆիզիոլոգիա, Հյուսվածաբանություն, Էմբրիոլոգիա, բջջաբանություն Մարդու անատոմիա, Տոպոգրաֆիկ անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն, Մանրէաբանություն, վիրուսաբանություն, իմունաբանություն, Բժշկական ինֆորմատիկա</p>
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ   Դասընթացն ուսումնասիրում է ախտաբանական անատոմիայի ընդհանուր բաժինը /ընդհանուր ախտաբանություն/ բջջի ախտաբանությունը, ընդհանուր ախտաբանական պրոցեսները, որոնք բնորոշ են բոլոր հիվանդություններին (քննարկվում են նաև այլան համակարգի հիվանդությունները) և ախտաբանական անատոմիայի մասնավոր բաժինը /մասնավոր ախտաբանություն/ առանձին հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը և ձևաբանությունը /տզոլոգիական ախտաբանական անատոմիա/:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ   «Ախտաբանական անատոմիա» դասընթացի ուսումնասիրության նպատակն է հիվանդությունների և ախտաբանական պրոցեսների կառուցվածքային հիմքի, դրանց պատճառագիտության ու ձևաձագման, ձևաբանական դրսևորումների, բարդությունների, էլքի և մահվան պատճառների ուսումնասիրությունը և ստացած գիտելիքների հետագա կիրառումը կլինիկական ամբիոններում և բժշկի պրակտիկ աշխատանքում:</p>

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա ախտաբանական անատոմիայի դասընթացում օգտագործվող տերմինները, ախտաբանական անատոմիայում կիրառվող հետազոտության հիմնական մեթոդները, հիվանդության էթիոլոգիա, պաթոգենեզ, մորֆոգենեզ, պաթոմորֆոզ հասկացությունները, հիվանդությունների դասակարգման սկզբունքները, ընդհանուր ախտաբանական պրոցեսների էությունն ու հիմնական օրինաչափությունները, հաճախ հանդիպող հիվանդությունների ժամանակ ներքին օրգանների բնորոշ փոփոխությունները, կլինիկա-անատոմիական վերլուծության հիմունքները, ախտաբանա-անատոմիական կառուցվածքի ախտորոշման սկզբունքները:

Վարողանա հիմնավորել պաթոլոգիական պրոցեսի և նրա կլինիկական դրսևորումների բնույթը, իրականացնել հիվանդությունների ձևաբանական և կլինիկական արտահայտությունների համադրում նրանց զարգացման տարբեր փուլերում, որոշել հիվանդությունների պատճառները, պաթոգենեզը, մորֆոգենեզը, դրանց դրսևորումները, բարդություններն ու ելքերը, ինչպես նաև պաթոմորֆոզը, իսկ մահվան ելքի դեպքում՝ մահվան պատճառը և մեխանիզմները (տանատոգենեզ), անցկացնել կլինիկա-անատոմիական վերլուծություն, ձևակերպել ախտաբանա-անատոմիական ախտորոշումը, կիրառել հիվանդությունների և պաթոլոգիական պրոցեսների ժամանակ կառուցվածքային փոփոխությունների մասին ստացված գիտելիքները գործընկերների և հիվանդների հետ մասնագիտական շփման ընթացքում:

Տիրապետի ինֆորմացիայի մշակման հիմնական սկզբունքներին՝ տեքստային և աղյուսակային նիշեր, համացանցից օգտվելու մասնագիտական հմտություններին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. «*Պաթոլոգիական անատոմիա*», հեղինակ-խմբագիր՝ պրոֆ. **Ն.Դ. Վարդապարյան**, Երևան, 2006:
2. «*Патологическая анатомия*». Под ред. **А.И. Струкова, В.В. Серова**. Учебник. Переиздание. – М.: ОАО Издательство «Медицина», 2015.
3. **Vinay Kumar, Abul K. Abbas, Jon C. Aster. Robbins Basic Pathology**, 9-th edition, 910, Copyright © Saunders 2013, an imprint of Elsevier Inc. Printed in Canada.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԱԽՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ՖԻԶՈԼՈԳԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՄԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	V, VI
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ.թ. Նարեկ Մկրտչյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկականաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.դ., Դոցենտ Սուսաննա Սարգսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթաբ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաբք
III	V	4	17	4	120	68	26	42	34	18		+
	VI	5	17	5	150	85	30	55	41	18	6	
Ընդամենը		9	34	9	270	153	56	97	75	36	6	

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Կենսաբանություն, Կենսաքիմիա, Մարդու անատոմիա, Տոպոգրաֆիկ անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն, Հյուսվածաբանություն, Մանրէաբանություն, Նորմալ ֆիզիոլոգիա
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա» դասընթացն ուսումնասիրում է ախտաբանական ֆիզիոլոգիայի ընդհանուր բաժինը՝ հիվանդությունների առաջացման պատճառները, զարգացման ընթացքը, ախտածին գործոնների ազդեցության մեխանիզմները, տարածման ուղիները, արյան, սիրտ-անոթային համակարգերի գործունեության խանգարման ախտաֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները և ախտաբանական ֆիզիոլոգիայի հետևյալ մասնավոր բաժինները՝ շնչառական, աղեստամոքսային, միզասեռական, էնդոկրին և նյարդային համակարգերի գործունեության խանգարման ախտաֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
Դասընթացի նպատակն է՝ ուսուցանել հիվանդության զարգացման և մարդու առողջության հիմնական օրինաչափությունները և մեխանիզմները, ինչպես նաև տալ գիտելիքներ հիվանդությունների էթիոլոգիայի, ախտածնության, կլինիկական դրսևորումների թերապիայի սկզբունքների և հիվանդությունների կանխարգելման մասին:
- 4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է**
Իմանա ընդհանուր նոզոլոգիայի հիմնական հասկացությունները, պատճառների, պայմանների և օրգանիզմի ռեակտիվ հատկությունների դերը և նշանակությունը հիվանդությունների առաջացման, զարգացման և էլքի հարցերում, տիպիկ պաթոլոգիական պրոցեսների և ռեակցիաների զարգացման պատճառները և հիմնական մեխանիզմները, նրանց դրսևորումները, նշանակությունը տարբեր հիվանդությունների

ստաջացման դեպքում և էլքը, տարբեր օրգանների և համակարգերի տիպային խանգարումների պատճառները, մեխանիզմները և կարևոր դրսևորումները, փորձարարական մեթոդի դերը պաթոլոգիական պրոցեսների ուսումնասիրման մեջ, փորձի հնարավորությունները, սահմանափակումները և հեռանկարները, պաթոֆիզիոլոգիայի դերը կլինիկական բժշկության մեջ, կապը բժշկական գիտությունների հետ:

Կարողանա անցկացնել փորձարարական հետազոտություններ, արձանագրել և վերլուծել ստացված տվյալները, կատարել հեմոգրամների, էլեկտրոկարդիոգրամների, ընդհանուր լաբորատոր և բիոքիմիական անալիզների տվյալների վերլուծություններ, լուծել իրավիճակային խնդիրներ, բուժական պրոֆիլակտիկ գործունեության մեջ կիրառել ստացված գիտելիքները, ճիշտ գնահատել բժշկության ժամանակակից տեսական կոնցեպցիաները և ուղղությունները:

Տիրապետի կենդանիների վրա փորձերի անցկացմանը համապատասխան կանոններով՝ մոդելավորելով համապատասխան ախտաֆիզիոլոգիական իրավիճակներ տարբեր օրգան-համակարգերի համար:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. А. Адо, Патологическая физиология, Москва, 2002
2. П. Литвицкий, Патофизиология, Москва, 2002
3. ROBBINS AND COTRAN PATHOLOGIC BASIS OF DISEASE, ninth edition, ISBN: 978-1-4557-2613-4 © 2015 by Elsevier, Inc.
4. ROBBINS BASIC PATHOLOGY, ninth edition, ISBN: 978-0-323-35317-5 © 2013 by Elsevier Inc.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԴԵՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	V, VI
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ., Դոցենտ Թամարա Ասատրյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկականաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.դ., Դոցենտ Սուսաննա Սարգսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
III	V	5	17	5	150	85	26	59	41	24		
	VI	3	17	4	90	68	22	46	13	3	6	
Ընդամենը		8	34	9	240	153	48	105	54	27	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝ Մարդու անատոմիա, Լատիներեն, Մանրէաբանություն, վիրուսաբանություն, իմունաբանություն, Նորմալ ֆիզիոլոգիա, Կենսաքիմիա

2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ
 «Դեղաբանություն» դասընթացը ապահովում է դեղաբանական միջոցների հիմնական խմբի կլինիկական դեղաբանական բնութագրի իմացություն և անհետաձգելի իրավիճակների ու հիմնական ախտաբանական համախտանիշների դեպքում որոշակի դեղաբանական միջոցների ուսուցանողական ընտրության վերաբերյալ գիտելիքներ հաշվի առնելով հակադրային օրենսդրությունը:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ
 Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին տալ գիտելիքներ տարբեր հիվանդությունների և ախտաբանական վիճակների կանխարգելման և բուժման նպատակով օգտագործվող դեղամիջոցների ազդեցության մասին, դեղորայքների ցուցումների, հակացուցումների և դրանց հնարավոր կողմնակի ազդեցությունների մասին, սովորեցնել դեղատոմսերում դեղամիջոցների դուրս գրման ճիշտ ձևերը:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է
Իմանա դեղաբանական միջոցների դասակարգումն ու հիմնական բնութագիրը, ֆարմակոդինամիկան և ֆարմակոկինետիկան, կիրառման ցուցումները, հակացուցումներն ու կողմնակի ազդեցությունները, դեղաբանական միջոցների դեղատոմսերի ձևավորման և դեղատոմսային նշանակման կազմման ընդհանուր սկզբունքները, կենսաբանական և բժշկական համակարգերում տեղեկատվության հավաքման, պահպանման, որոնման, վերամշակման, վերափոխման, տարածման տեսական հիմունքները, տեղեկատվական համակարգչային համակարգերի կիրառումը բժշկության և առողջապահության մեջ:
Կարողանա վերլուծել ընդհանուր ախտաբանության հարցերն ու բժշկական ժամանակակից տեսական հայեցակարգերն ու ուղղությունները, մասնագիտական գործունեության ծավալման նպատակով ուսումնական, գիտական գրականությունից, համացանցից օգտվել, վերլուծել դեղաբանական միջոցների ազդեցությունը և թերապևտիկ բուժման համար նրանց կիրառման

հնարավորությունները ելնելով նրանց դեղաբանական հատկություններից, դուրս գրել դեղատոմսեր, կիրառել դեղաբանական միջոցների տարբեր դեղաբանական ձևեր որոշակի ախտաբանական վիճակների դեպքում, ելնելով նրանց ֆարմակոդինամիկ և ֆարմակոկինետիկ առանձնահատկություններից, գնահատել դեղաբանական միջոցների գերդոզավորման դեպքում հնարավոր անցանկալի երևույթները և նրանց վերացման ուղիները: հիմնավորել առավել տարածված հիվանդությունների ախտաբանական թերապիայի սկզբունքները:

Տիրապետի տարբեր հիվանդությունների և ախտաբանական վիճակների բուժման, վերականգնման և կանխարգելման համար դեղաբանական միջոցների կիրառման ունակություններին, առաջին բուժօգնության, անհապաղ ու կյանքին վտանգ սպառնացող իմունային խանգարումներով ուղեկցվող իրավիճակների ժամանակ ցուցաբերվող ախտորոշիչ և բուժիչ միջոցառումների հիմունքներին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. K. Whalen, Lippincott Illustrated Reviews, Pharmacology, Philadelphia, 2011.
2. Справочник Видаль. Лекарственные препараты в России. Астра-Фарм-Сервис. М. 2009.
3. Харкевич Д.А. Фармакология: учеб. – М.: ГЭОТАР-МЕД, 2010.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	IV	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VIII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ.թ., Դոցենտ Ալբերտ Դանիլով
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկականաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶՄ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.դ., Դոցենտ Սուսաննա Սարգսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաթղթ
IV	VIII	4	17	4	120	68	24	44	34	18		
Ընդամենը		4	17	4	120	68	24	44	34	18		

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
  - Հիգիենա
  - Մանրէաբանություն
  - Կենսաբանություն
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**

«Համաճարակաբանություն» դասընթացը ուսումնասիրում է առարկայի խնդիրները, ուսմունքը համաճարակային գործընթացի մասին, վարակիչ հիվանդությունների փոխանցման գործոնները, համաճարակային գործընթացի արտահայտման ձևերը, վարակիչ հիվանդությունների կանխարգելման և պայքարի սկզբունքները, վարակիչ հիվանդությունների իմունականխարգելումը, դեզինֆեկցիոն գործը, շնչական և աղիքային վարակիչ հիվանդությունների, հեպատիտ Բ-ի և միավ վարակի համաճարակաբանությունը, ներհիվանդանոցային վարակները, ռազմական համաճարակաբանությունը:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**

Դասընթացի նպատակն է ուսումնասիրել մարդկային հասարակության մեջ վարակիչ հիվանդությունների ծագման և տարածման պատճառները և ձեռքբերված գիտելիքները, օգտագործել այդ հիվանդությունների դեմ պայքարի, կանխարգելման և վերջին հաշվով լրիվ վերացման համար:
- 4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է**

Իմանա համաճարակաբանության տեսական սկզբունքները որպես համաբժշկական գիտություն, համաճարակային գործընթացի մասին, համաճարակագիտական մեթոդի բովանդակությունը և հիվանդությունների նկատմամբ սանիտարահամաճարակաբանական հսկողության հիմունքները, հակահամաճարակային և կանխարգելիչ միջոցառումների կառուցվածքի, միջոցների և բժշկական տարբեր ծառայությունների խնդիրների մասին:

Կարողանա կատարել հիվանդության և մահացության ռետրոսպեկտիվ անալիզ էթիոլոգիական գործոնը հայտնաբերելու նպատակով, ինֆեկցիոն հիվանդությունների օջախում իրագործել անհրաժեշտ առաջնային հակահամաճարակային համալիր միջոցառումներ, կազմակերպել և պահպանել հիվանդանոցներում և բժշկական այլ հիմնարկներում անհրաժեշտ հակահամաճարակային ռեժիմ, կազմակերպել ինֆեկցիաների իմունական խարզելումը:

Տիրապետի համաճարակագիտության բնագավառում կիրառվող լաբորատոր հետազոտության հիմնական մեթոդներին, օգտագործվող սարքավորումների գործունեությանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ալեքսանյան Ա.Բ., «Ինֆեկցիոն և վիրուսային հիվանդությունների էպիդեմիոլոգիան և պրոֆիլակտիկան», Երևան, «Հայաստան», 1975:
2. Դեղձունյան Կ.Մ., Համբարձումյան Ա.Ձ., «Համաճարակաբանություն», Երևան, 1999:
3. Черкасский Б.И. Общая эпидемиология. М., 2002.
4. World Health Organization resources – <http://www.who.int/en/>.
5. National Center for Immunization and Respiratory Diseases USA. Epidemiology and Prevention of Vaccine-Preventable Diseases. 13th Edition (2015).

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՍԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V, VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	X, XI
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Կ.գ.թ., Դոցենտ Ալբերտ Դանիլով
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկականասաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Կ.գ.դ., Դոցենտ Սուսաննա Սարգսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
V	X	2	17	3	60	51	22	29	6	3		
VI	XI	2	17	2	60	34	18	16	17	3	6	
ԸՆԴԱՄԱՆԵՐ		4	34	5	120	85	40	45	23	6	6	

- ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Հիգիենա, Մանրէաբանություն, Համաճարակաբանություն, Կենսաբանություն
- ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Հանրային առողջություն և առողջապահություն» դասընթացը ուսումնասիրում է բժշկական վիճակագրությունը, ազգաբնակչության առողջության հետազոտությունը, հիվանդացության և ֆիզիկական զարգացման հետազոտությունը, առողջապահության կազմակերպման հիմնական սկզբունքները, քաղաքային բնակչության բուժ-կանխարգելիչ օգնության կազմակերպումը, գյուղական բնակչության բժշկական օգնության կազմակերպումը, արդյունաբերական ձեռնարկությունների բանվորների բժշկա-սանիտարական օգնության կազմակերպումը, սանիտարա-համաճարակաբանական ծառայության կազմակերպումը, հի առողջապահության նախարարության համակարգի կառուցվածքը և համակարգի բարեփոխման ծրագիրը, սոցիալական ապահովագրություն և սոցիալական ապահովությունը, աշխատունակության բժշկական փորձաքննությունը, իմունականխարգելման հիմնական դրույթները, նյարդա-հոգեկան, սիրտ-անոթային հիվանդությունները, ալկոհոլիզմը, տրավմատիզմը, տուբերկուլյոզը, ձիախ-ը և չարորակ նորագոյացությունները՝ որպես սոցիալական խնդիրը, առողջապահության էկոնոմիկայի կարևորագույն հարցերը, ահկ-ն, բնակչության հիգիենիկ ուսուցումը:
- ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին տալ լիարժեք մասնագիտական պատկերացում բնակչության առողջության հասարակական գործոնների ազդեցության մասին, որի հիման վրա հնարավոր կլինի մշակել միջոցառումներ՝ վնասակար պայմանների ազդեցության կանխման և վերացման համար:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա հանրային առողջության կազմակերպման տեսական դրույթները, բնակչության բուժ-կանխարգելիչ օգնության և սանիտարա-համաճարակաբանական ծառայության կազմակերպման սկզբունքները, ազգաբնակչության առողջության վրա սոցիալական և արտաքին միջավայրի գործոնների անբարենպաստ ազդեցության կանխարգելման միջոցառումների կազմակերպման հիմունքները, տարբեր բժշկական, մանկական հիմնարկություններում և ձեռնարկություններում բժշկի աշխատանքի առանձնահատկությունները, տեղամասային սկզբունքի և դիսպանսեր մեթոդի էությունը:

Կարողանա մշակման ենթարկել հետազոտության տվյալները, կատարել բնակչության առողջությունը բնութագրող դեմոգրաֆիկ, հիվանդացության և ֆիզիկական զարգացման ցուցանիշների, ինչպես նաև ժամանակավոր անաշխատունակության թերթիկների անալիզը:

Տիրապետի վիճակագրության հետազոտության կազմակերպման մեթոդին, աշխատանքի հաշվառման փաստաթղթերի, հաշվետվությունների և այլ ինֆորմացիայի մշակման տարբեր էտապներում կիրառվող էլեկտրոնային տեխնիկային:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Բսկոյան Ա.Բ., «ՀՀ էկոլոգիական իրավունք», Երևան, 2000.
2. Медик В.А., Юрьев В.С. “Общественное здоровье”, М., 2003
3. Миняева В.А., Вишнякова Н.И. “Общественное здоровье и здравоохранение”, М., 2006
4. World Health Organization resources – <http://www.who.int/en/>.
5. National Center for Immunization and Respiratory Diseases USA. Epidemiology and Prevention of Vaccine-Preventable Diseases. 13th Edition (2015).
6. Richard Dicker, at al. Principles of Epidemiology in Public Health Practice, Third Edition. 2006.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀԻԳԻԵՆԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՄԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	III, IV
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ.թ., Դոցենտ Ալբերտ Դանիլով
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկականաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.դ., Դոցենտ Սուսաննա Սարգսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաթիվ
II	III	3.5	17	4	105	68	30	38	34	3		+
	IV	2.5	17	3	75	51	18	33	15	3	6	
Ընդամենը		6	34	7	180	119	48	71	49	6	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝

- Կենսաբանություն
- Քիմիա
- Անատոմիա

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Հիգիենա» դասընթացն ուսուցանվում է մթնոլորտային օդի, ջրի հիգիենան, ռացիոնալ սնունդը, սննդային թունավորումները, հողի հիգիենան, կլիման և մարդու առողջությունը, հիգիենայի առանձնահատկությունները ըստ տարիքային խմբերի, բուժհիմնարկների հիգիենան, մարդու էկոլոգիան, ուրբանիզացիան, կենցաղային և արտադրական թույլերը ու թունավորումները, արտաքին միջավայրի գործոնները, նրանց ազդեցությունը մարդու օրգանիզմի վրա, աշխատանքային հիգիենան, առանձնահատկությունները, ռազմադաշտային հիգիենան:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

«Հիգիենա» կրթական դասընթացի հիմնական նպատակն է ուսանողներին տալ հիմնական գիտելիքներ կանխարգելիչ բժշկության վերաբերյալ՝ միջազգային չափորոշիչներին համապատասխան:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա բնակչության առողջության ցուցանիշները, մարդու առողջությունը ձևավորող գործոնները (էկոլոգիական, մասնագիտական, բնակլիմայական, էնդեմիկ, սոցիալական, համաճարակաբանական, փսիխոէմոցիոնալ, ժառանգական), կլիմայական և սոցիալական գործոնների անբարենպաստ ազդեցության հետ կապված հիվանդությունները, սննդի հիգիենիկ ասպեկտները, բժշկական հիմնարկների հիգիենա, աշխատողների բժշկասանիտարական օգնության հիգիենիկ խնդիրները, կանխարգելիչ միջոցառումների կազմակերպում, սանիտարա-լուսավորչական աշխատանքների մեթոդները:

Կարողանա պլանավորել, վերլուծել և գնահատել բնակչության առողջական վիճակը և նրա վրա ազդող արտաքին միջավայրի գործոնները, մասնակցել բնակչությանը կանխարգելիչ և սանիտարահիգիենիկ օգնության կազմակերպման գործընթացին՝ հաշվի

առնելով նրա սոցիալ-մասնագիտական և տարիքային-սեռային կառուցվածքը, կատարել կանխարգելիչ և սանիտարահիգիենիկ միջոցառումներ:

Տիրապետի ախտորոշիչ մեթոդների կոմպլեքսի արդյունքների մեկնաբանմանը, բնակչության առողջության վիճակի ընդհանուր գնահատմանը, առանձին խումբ մարդկանց և անհատական առողջության գնահատմանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Current Trends in Human Ecology, Edited by Priscila Lopes and Alpina Begossi. Cambridge Scholars Publishing, 2009.
2. General Hygiene & Environmental Health. Edited and Published by V. M. Zaporozhan, the State Prize-Winner of Ukraine, Academician of the Academy of Medical Sciences of Ukraine, 2005.
3. World Health Organization resources - <http://www.who.int/en/>.
4. Гигиена детей и подростков / Кучма В.Р. – М., 2013.
5. Гигиена и экология человека: учебное пособие / В.М.Глиненко и др.. – М., 2010
6. Гигиена питания / Королев А.А. – М., 2008.
7. Гигиена труда: учебник для студентов мед. вузов / под ред. Н.Ф.Измерова, В.Ф.Кириллова. – М., 2010.
8. Общая и военная гигиена / под ред. Лизунова Ю.В. и Кузнецова С.М. – Спб., 2012.
9. Основы радиационной гигиены / учебно-методическое пособие, сост. А.Н.Чураков, М.К.Иванова – Ижевск, 2009.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀՅՈՒՄՎԱԾԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ԷՄԲՐՈԼՈԳԻԱ, ԲԶՋԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I, II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	II, III
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Կ.գ.թ. Էվելինա Հակոբջանյան
ՀԵՌԱՌՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկականաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Կ.գ.դ., Դոցենտ Սուսաննա Սարգսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
I	II	5	17	5	150	85	22	63	56	9		+
II	III	4	17	4	120	68	18	50	34	12	6	
Ընդամենը		9	34	9	270	153	40	113	90	21	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝
Կենսաբանություն, Մարդու անատոմիա, Ֆիզիկա և մաթեմատիկա, Ընդհանուր և կենսաօրգանական քիմիա, Լատիներեն

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ
«Հյուսվածաբանություն, Էմբրիոլոգիա, բջջաբանություն» դասընթացն ուսուցանվում է երկու կիսամյակների ընթացքում: II կիսամյակում ընդգրկված են հետևյալ բաժինները. բջջաբանություն՝ ուսումնասիրում է բջջի կառուցվածքն ու կենսագործունեությունը, սաղմնաբանություն՝ ուսումնասիրում է բջիջների և հյուսվածքների ձևավորումը ներարգանդային շրջանում, ընդհանուր հյուսվածաբանություն՝ ուսումնասիրում է տարբեր հյուսվածքների ֆունկցիոնալ և բջջային տարրերի կառուցվածքը: III կիսամյակում ընդգրկված է մասնավոր հյուսվածաբանության (միկրոսկոպիկ անատոմիա) բաժինը: Այն ուսումնասիրում է որևէ համակարգի և դրանում ընդգրկված օրգանների կառուցվածքը: Դասընթացում տրվում է օրգանների կառուցվածքը մակրոսկոպիկ, միկրոսկոպիկ և էլեկտրոնամիկրոսկոպիկ մակարդակներով՝ ուսումնասիրելու ընթացքում հաշվի առնելով դրանց կատարած գործառնությունները:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ
Դասընթացի նպատակն է՝ ուսանողների մոտ գիտական պատկերացումներ ձևավորել մարդու բջիջների, հյուսվածքների և օրգան համակարգերի զարգացման և մանրադիտային ձևաբանության մասին, որոնք հետագայում հիմք կհանդիսանան կլինիկական առարկաների ուսումնասիրման և բժշկական մտածողության զարգացման համար:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է
Իմանա օրգանիզմի բջիջների, հյուսվածքների, օրգանների և համակարգերի կառուցվածքային, զարգացման և տեղակայման առանձնահատկությունները՝ նրանց գործառնությունների հետ փոխազդեցության պայմաններում, բջիջների, հյուսվածքների և օրգանների կառուցվածքային առանձնահատկություններով պայմանավորված օրգանիզմի զարգացման և կենսագործունեության հիմնական օրինաչափությունները, հյուսվածքների

հիստոֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները, դրանց ուսումնասիրման մեթոդները, կենդանի օրգանիզմում առկա գործընթացների ֆիզիկաքիմիական բնույթը, որոնք ընթանում են մոլեկուլային, բջջային, հյուսվածքային և օրգանային մակարդակներում:

Կարողանա աշխատել մեծացնող սարքավորումներով (մանրադիտակներ, օպտիկական և պարզ խոշորացույցներ), նկարագրել բջիջների և հյուսվածքների կառուցվածքը, տալ տարբեր վիճակների հիստոֆիզիոլոգիական գնահատականը, անսխալ որոշել օրգանների և դրանց բաղադրատարրերի միկրոկառուցվածքը, տեղադրությունը, հյուսվածաբանական նկարագրությունն ու ճիշտ անվանումները:

Տիրապետի բժշկականաբանական հասկացողությունների համակարգին, մանրադիտության հմտություններին, հյուսվածաբանական պատրաստուկների և էլեկտրոնային մանրալուսանկարչության վերլուծությանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. **Michael H. Ross, Wojciech Pawlina. Histology (with correlated cell and molecular biology).** A Text and Atlas. Sixth Edition, ISBN 978-0-7817-7200-6. Two Commerce Square 2001, Market Street, Philadelphia, PA 19103, 975 pp., 2011.
2. **Sadler T. W. Langman’s medical embryology,** 12th ed. ISBN 978-1-4511-1342-6, Copyright © 2012 Lippincott Williams & Wilkins, a Wolters Kluwer business. 351 West Camden Street Two Commerce Square Baltimore, MD 21201 2001 Market Street Philadelphia, PA 19103.
3. **Gartner L. P., Hiatt J. L., Strum J. M. Cell Biology and Histology.** 6th edition, ISBN 978-1-60831-321-1. 351 West Camden Street Baltimore, MD 21201, 374 pp., 2011.
4. **Гистология. Учебник, 2-е изд. Под ред. Улумбекова Э. Г., Чельшева Ю.А.** Москва, ГЭОТАР-МЕД, ISBN 5-9231-0228-5, 672 стр., 2002.
5. **Быков В.Л. Частная гистология человека.** 2-е изд, СОТИС, Санкт-Петербург, ISBN 5-85503-116-0, 298 стр., 1999.
6. **Кузнецов С.Л., Мушкамбаров Н.Н., Горячкина В.Л. Атлас по гистологии, цитологии и эмбриологии.** Москва, МИА, ISBN 5-89481-055-8, 374 стр., 2002.
7. **Алмазов И.В., Сутулов Л.С. Атлас по гистологии и эмбриологии.** Москва, “Медицина”, 544 стр., 1978.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՄԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I, II
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ.թ., Դոցենտ Ինգա Բազուկյան
ՀԵՌԱՌՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկական սաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶՄ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.դ., Դոցենտ Սուսաննա Սարգսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաթիվ
I	I	5	17	5	150	85	22	63	56	9		+
	II	4	17	4	120	68	18	50	34	12	6	
ԸՆԴԱՄԵՆՆԸ		9	34	9	270	153	40	113	90	21	6	

- 1. ՆԱԻՍՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Կենսաբանություն, Քիմիա, Անատոմիա
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Կենսաբանություն» դասընթացն ուսումնասիրվում է երկու կիսամյակների ընթացքում: I կիսամյակում քննարկվում են ընդհանուր կենսաբանության հիմնահարցերը՝ ներկայացվում է առարկայի նպատակն ու խնդիրները, բացատրվում են կենդանի նյութի կազմակերպման մակարդակները, կենդանի համակարգերի հատկությունները: Մանրամասն նկարագրվում է բջջի կենսաբանությունը, կենդանի օրգանիզմների բազմացումը, ժառանգականության կանոնները, փոփոխականություն ուղիները և մեխանիզմները: II կիսամյակում ուսանողը ծանոթանում է օրգանիզմների առանձնակալային զարգացմանը, կիմանա օնթոգենեզի օրինակափոխություններն ու մեխանիզմները, ժամանակակից էվոլյուցիոն տեսությունները, պոպուլյացիայի դերը, էվոլյուցիայի գործոնները: Կքննարկվի անտրոպոգենեզի փուլերը, զարգացման վրա էկոլոգիայի ազդեցությունը: Կամփոփվեն մակաբուծության հիմնական խնդիրները:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
«Կենսաբանություն» կրթական դասընթացի հիմնական նպատակն է ուսանողներին տալ հիմնական գիտելիքներ բջջի կենսաբանության, գենետիկայի, զարգացման կենսաբանության, միկրո- և մակրո- էվոլյուցիայի, անտրոպոգենեզի, ընդհանուր կենսաբանության, մակաբուծաբանության և մարդու էկոլոգիայի մասին:
- 4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է**
Իմանա կենսաբանական համակարգերի կառուցվածքը մոլեկուլային մակարդակներով, բջջային կառուցվածքը, կենսաբանական տեղեկատվության օգտագործման, փոխանցման, պահպանման մեխանիզմների, էուկարիոտ և պրոկարիոտ օրգանիզմների գենոմի յուրահատկությունները, օրգանիզմների բազմացման տարբեր ձևերը, օրգանիզմների անհատական զարգացման մոլեկուլային մեխանիզմները, մարդու ժառանգական հիվանդությունների բուժման նոր մոտեցումները, գենային և բջջային թերապիա,

մակարդության հիմքերը:

Կարողանա օգտվել ուսումնական, գիտական, հանրամատչելի գրականությունից և համացանցից, օտվել լաբորատոր սարքավորումներից, աշխատել մանրադիտակի հետ, իրականացնել կենսաբանական փորձ, վերլուծել և վերարտադրել ԴՆԹ-ի կրկնապատկման և սպիտակուցի կենսասինթեզի գործընթացների մոլեկուլային մոդելները:

Տիրապետի ուսումնասիրվող օբյեկտների և գործընթացների արտահայտման հմտություններին գծապատկերների տեսքով, էլեկտրոնային գծապատկերների վերլուծության հմտություններին, երեխաների քրոմոսոմային ախտաբանությամբ ծննդյան պատճառները և մեխանիզմները պատկերող նկարներ և գծապատկերներ կազմելու հմտություններին, հիվանդի արտաթորանքներում հելմինթների ձվերի հայտնաբերման մեթոդներին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. B. Glick, J. Pasternak, Molecular Biotechnology, Washington, 2002
2. General Biology, Wikibooks.org, 2013
3. O. Brandenberg, Z. Dhlamini, A. Sensi, K. Ghosh, A. Sonnino, Introduction to Molecular Biology and Genetic Engineering, Rome, 2011
4. W. Thieman, M. Palladino, Introduction to Biotechnology, Second Edition, New Jersey, 2009
5. В. Захаров, С. Мамонтов, Н. Сонин И. Общая биология, Москва, 2003
6. В. Сыч, Общая биология. Учебник для студентов высших учебных заведений. В 2-х томах, Ульяновск, 2005
7. Г. Муртазин, Задачи и упражнения для самостоятельной работы по общей биологии, Москва, 2004
8. Т. Егорова, С. Клунова, Е. Живухина. Основы биотехнологии. Москва, 2003

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տարային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԴԵՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ., Դոցենտ Թամարա Ասատրյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ընդհանուր և մասնավոր թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.դ., պրոֆեսոր Հասմիկ Մաթևոսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննույթ. ժամ	Ստուգաբք
VI	XII	4	17	4	120	68	24	44	34	18		
Ընդամենը		4	17	4	120	68	24	44	34	18		

- 1. ՆԱԽԱՂԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Ֆարմակոլոգիա, Քիմիա, Անատոմիա, Ֆիզիոլոգիա, Ախտաֆիզիոլոգիա, Իմունալոգիա, Մանրէաբանություն
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Կլինիկական դեղաբանությունը» մարդու օրգանիզմի վրա դեղերի ազդեցության մասին գիտություն է: Այն ուսումնասիրում է դեղերի ֆարմակոկինետիկական և ֆարմակոդինամիկական, կողմնակի ազդեցությունը, ցուցումները և հակացուցումները, դեղ-սնունդ, դեղ-դեղ փոխազդեցությունները, ինչպես նաև դեղ-հիվանդ օրգանիզմ փոխազդեցության առանձին օրինակներ:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՂԱՍԱԿԸ**
Դասընթացի նպատակն է սովորեցնել ուսանողներին ռացիոնալ դեղաբուժման սկզբունքները:
- 4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է**
Իմանա հիվանդությունների ընթացքի, ախտորոշման և բուժման առանձնահատկությունները, դեղերի ռացիոնալ կիրառման սկզբունքները:
Կարողանա հիմնավորել ամենանվտանգ, արդյունավետ և մատչելի դեղաբուժման ընտրությունը տվյալ ախտաբանական վիճակը բուժելու համար:
Տիրապետի բազմադեղանշանակման դեպքում տիրապետի դեղային փոխազդեցությունների սկզբունքներին՝ բացառելով վտանգավոր փոխազդեցությունները:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ			
1. Bertram G. Katzung , Basic & Clinical Pharmacology, 12 th edition, 2012			
2. Laurence Brunton , Bruce A. Chabner , Bjorn Knollman			
3. Goodman and Gilman's The Pharmacological Basis of Therapeutics, 13 th edition, 2017			
4. http://drugs.com			
5. http://www.pharm.am			
6. http://www.fda.gov			
7. https://www.medicines.org.uk/emc			
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
		ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
		ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
		ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ			
Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տարային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԱՆՐԷԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՎԻՐՈՒՄԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ԻՍՈՒՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II, III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IV, V
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ., Դոցենտ Նովլետ Հարությունյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկականաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶՄ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.դ., Դոցենտ Սուսաննա Սարգսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
II	IV	5	17	5	150	85	26	59	41	24		+
III	V	4	17	4	120	68	22	46	34	12	6	
Ընդամենը		9	34	9	270	153	48	105	75	36	6	

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Կենսաբանություն, ֆիզիկա, քիմիա, կենսաքիմիա, մարդու անատոմիա, կենսաէթիկա, բժշկության պատմություն, հոգեբանություն, լատիներեն:
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
Բժշկական մանրէաբանության առարկան, խնդիրները և զարգացման էտապները, Մանրէների հիմնական խմբերը, բակտերիաների կառուցվածքային և նյութափոխանակային առանձնահատկությունները, դասակարգումը, Ինֆեկցիաներ, էպիդեմիոլոգիան, իմունիտետի, իմունոթերապիայի, իմունոպրոֆիլակտիկայի և իմունոդիագնոստիկայի հիմնահարցերը, Ընդհանուր վիրուսոլոգիան, Մարդու նորմալ միկրոբիոտան, մանրէների հայտնաբերման մեթոդները, Գրամ դրական և բացասական բակտերիաների կողմից հարուցվող հիվանդությունները, Վիրուսային ծագմամբ հիվանդությունները, Միկոզները, Նախակենդանիների կողմից հարուցվող հիվանդություններ:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
Ուսանողների մոտ ձևավորել մանրէների տարածվածության, դասակարգման և հատկությունների, ինչպես նաև մարդու նորմալ միկրոբիոտային, իմունիտետի, ախտածին մանրէների կողմից հարուցվող հիվանդությունների էպիդեմիոլոգիայի, կանխարգելման և բուժման վերաբերյալ պատշաճ մասնագիտական պատկերացումներ:
- 4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է**
Իմանա ընդհանուր մանրէաբանության մասին պատկերացում, մանրէաբանական լաբորատորիաներում աշխատանքի և անվտանգության տեխնիկայի կանոնները, մարդու օրգանիզմի և մանրէների միջև սիմբիոտիկ գործընթացների ձևավորման, օրգանիզմի միկրոբիոտայի դերը օպորտունիստական հիվանդությունների զարգացման ընթացքում, մարդու նորմալ միկրոբիոտայի, մանրէների հակաբիոտիկայությունության ձեռքբերման մեխանիզմները և դրանց որոշումը, մարդու հիմնական ինֆեկցիոն հիվանդությունների էտիոլոգիայում և ախտածնության մեջ մանրէային աշխարհի առանձին ներկայացուցիչների դերը, մանրէաբանական ախտորոշման մեթոդները:

Կարողանա կիրառել մանրէաբանական մեթոդները, հիմնավորել ինֆեկցիոն և օպորտունիստական հիվանդությունների դեպքում մանրէաբանական, սերոլոգիական և իմունոլոգիական ախտորոշման ընտրությունը, հիմնավորել ինֆեկցիոն և օպորտունիստական հիվանդության ախտորոշման ընտրությունը, կիրառել ստացած գիտելիքները որոշելու համար հակամանրէային և իմունոտրոպ թերապիայի տակտիկան, կիրառել անհետաձգելի կանխարգելում և հակատոքսիկ թերապիա:

Տիրապետի մանրէագերծման, դեզինֆեկցիայի մեթոդներին, հիվանդների լաբորատոր հետազոտությունների արդյունքների հիման վրա նախնական ախտորոշման հմտություններին, ախտածին և պայմանական-ախտածին մանրէների հետ աշխատանքի հիմնական հմտություններին, ինֆեկցիոն և ոչ ինֆեկցիոն հիվանդությունների կանխարգելման և բուժման համար հակամանրէական և իմունակենսաբանական պատրաստուկների ընտրման մեթոդիկային:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Շեկոյան Վ., Սանուկյան Կ. Բժշկական մանրէաբանություն, վիրուսաբանություն և իմունաբանություն: Երևան, ԵՊԲՀ հրատարակչություն, 2009, 478 էջ:
2. Поздеев О.К. Медицинская микробиология, Москва, Геотар-Мед, 2001, 765 с.
3. Brooks G.F., Morse S.A., Carroll K.C., Mietzner T.A., Butel J.S., Jawetz, Melnick, & Adelberg's Medical Microbiology. 26th Edition, New York, Copyright © 2013 by The McGraw-Hill Companies.
4. Brock Biology of Microorganisms. Madigan M.T., Martinko J.M., Dunlap P.V., Clark D.P., 13th ed., Pearson, 2012, 1152 p.
5. Practical handbook of microbiology. Eds, Goldman E. and Green L.H. 2nd ed. CRC Press. Taylor & Francis Group, 2009, 854 p.
6. Dahlén G., Fiehn N.-E., Olsen I., Dahlgren U. Oral Microbiology and Immunology, Munksgaard Danmark, 2014:
7. Carter J. and Saunders V. Virology: Principles and Applications. John Wiley & Sons Ltd, 2007, 358 p.
8. Tortora G.J., Funke B.R., Case Ch.L. Microbiology: An introduction. 11th ed., Pearson/Benjamin Cummings, 2013, 811 p.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տարային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԱՐԴՈՒ ԱՆԱՏՈՄԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	I, II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	I, II, III
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Լատուրա Ավագյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկական սաքանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.դ., Դոցենտ Սուսաննա Սարգսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաբք
I	I	4	17	4	120	68	18	50	34	18		
	II	4	17	4	120	68	20	48	34	18		
II	III	4	17	4	120	68	20	48	34	12	6	
Ընդամենը		12	51	12	360	204	58	146	102	48	6	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝
դպրոցական ծրագրի գիտելիքները, որոնք ընդգրկում են հետևյալ առարկաները՝ ընդհանուր կենսաբանություն, կենդանաբանություն, մարդու անատոմիա, քիմիա:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ
«Մարդու անատոմիա» առարկայի դասընթացը ուսումնասիրում է մարդու մարմինը՝ օրգանների, օրգան-համակարգերի և օրգանիզմի մակարդակով (համակարգային անատոմիա): I կիսամյակի ընթացքում ուսանողները ուսումնասիրում են ոսկրաբանությունը, հոդաբանությունը, մկանաբանությունը, II կիսամյակի ընթացքում՝ ընդերաբանություն, անոթաբանություն, III կիսամյակի ընթացքում՝ նյարդաբանությունը և էսթեզիոլոգիան:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ
«Մարդու անատոմիա» դասընթացի նպատակն է հասկանալ մարդու մարմնի կառուցվածքային առանձնահատկությունները որպես մեկ ամբողջություն և համապատասխան օրգան, օրգան-համակարգ մակարդակների վրա, տիրապետել հայերեն և լատիներեն (հուներեն) տերմինաբանությանը՝ միջազգային անատոմիական նոմենկլատուրային համաձայն, սովորել դիսեկցիաների կատարումը և անատոմիական գոյաձուրթունքների ցուցադրումը բնական պատրաստուկների վրա, մեկնաբանել մարդու օրգանների սաղմնային (էմբրիոնալ) և հետսաղմնային (պոստէմբրիոնալ) զարգացման փուլերը, օրգանների փոփոխականության տարբերակները, բնածին առատները, բնութագրել մարդու մարմնի կառուցվածքային, սեռական, տարիքային և անհատական առանձնահատկությունները, գիտակցել մարդու օրգանների կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ փոխկախվածությունը և միասնությունը, կարողանալ օգտագործել ձեռք բերված գիտելիքները հետազայում կլինիկական առարկաների ուսումնասիրության ընթացքում, ինչպես նաև հետագա բժշկի պրակտիկայում:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա մարդու մարմնի կառուցվածքային առանձնահատկությունները որպես մեկ ամբողջություն և համապատասխան օրգան, օրգանհամակարգ մակարդակների վրա, դիսեկցիաների կատարումը և անատոմիական գոյածությունների ցուցադրումը բնական պատրաստուկների վրա, հայերեն եւ լատիներեն (հուներեն) տերմինաբանությանը՝ միջազգային անատոմիական նոմենկլատուրային համաձայն, մարդու օրգանների սաղմնային (էմբրիոնալ) և հետսաղմնային (պոստէմբրիոնալ) զարգացման փուլերը, օրգանների փոփոխականության տարբերակները, բնածին առատները, մարդու մարմնի կառուցվածքային, սեռական, տարիքային և անհատական առանձնահատկությունները:

Կարողանա մեկնաբանել և ցուցադրել /ցուցապատահողների, անատոմիական մոդելների, դիակային նյութի վրա/ օրգանները և օրգան-համակարգերը, մեկնաբանել օրգանների և օրգան-համակարգերի կառուցվածքային, սեռական, տարիքային և անհատական առանձնահատկությունները, բնածին արատները, կարողանա օգտագործել ձեռք բերված գիտելիքները հետազոտում կլինիկական առարկաների ուսումնասիրության ընթացքում, ինչպես նաև հետագա բժշկի պրակտիկայում, մասնագիտական գործունեության համար օգտվի ուսումնական, գիտական, հանրամատչելի գրականությունից և համացանցից:

Տիրապետի դիակային նյութի հետազոտության մեթոդներին, կենդանի մարդու ֆիզիկական հետազոտություններին՝ պալպացիան, պերկուսիան, աուսկուլտացիան, հայերեն /օտարազգիների համար՝ անգլերեն/ և լատիներեն (հուներեն), տերմինաբանությանը՝ միջազգային անատոմիական նոմենկլատուրային համաձայն:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. F. Netter, Atlas of Human Anatomy, 6th Edition, Amsterdam, 2014
2. Ա. Սարաֆյան, Գ. Քյալյան, Մարդու անատոմիա, Երևան, 1995
3. М. Сапин, Анатомия человека, Москва, 2009
4. М. Сапин, Д. Никитюк, Нормальная и топографическая анатомия человека, Москва, 2007
5. Р. Синельников, Атлас анатомии человека, Москва, 1996
6. И. Кирпатовский, Э. Смирнова, Клиническая анатомия, Москва, 2003

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՆՈՐՄԱԼ ՖԻԶԻՈԼՈԳԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	III, IV
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ.դ., Դոցենտ Սուսաննա Սարգսյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Բժշկականաբանական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	կ.գ.դ., Դոցենտ Սուսաննա Սարգսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթաբ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաբք
II	III	5	17	5	150	85	26	59	41	24		+
	IV	4	17	4	120	68	22	46	34	12	6	
Ընդամենը		9	34	9	270	153	48	105	75	36	6	

<p>1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ֆիզիկա և մաթեմատիկա - Կենսաքիմիա - Կենսաբանություն - Մարդու անատոմիա - Հյուսվածաբանություն, Էմբրիոլոգիա, բջջաբանություն - Բժշկության պատմություն - Լատիներեն
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Նորմալ ֆիզիոլոգիա» դասընթացն ուսուցանվում է երկու կիսամյակների ընթացքում: III կիսամյակում ուսումնասիրվում են արյան, մարսողության, նյութափոխանակության և ջերմակարգավորման, արտաթորության, դրոլոդ հյուսվածքների ֆիզիոլոգիայի բաժինները: IV կիսամյակում ուսումնասիրվում են արյան շրջանառության, շնչառության, ներզատիչ գեղձերի, ԿՆՀ, զգայական համակարգերի և ԲՆԳ ֆիզիոլոգիայի բաժինները:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>Առարկայի նպատակն է՝ ուսուցանել մարդու օրգանիզմի և նրա առանձին օրգան-համակարգերի, բջիջների կենսագործունեությունը, դրանց կարգավորման նյարդա-հումորալ մեխանիզմների, ֆունկցիաների ղեկավարման և մոդելավորման սկզբունքները, որոնք, ի վերջո, հիմք կհանդիսանան և կհեշտացնեն բժշկագիտական առարկաների ավելի հիմնավոր յուրացմանը:</p>

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա օրգանիզմի և նրա օրգան-համակարգերի ֆունկցիաները և դրանց կարգավորման սկզբունքները, օրգանիզմի կառուցվածքի և զարգացման կազմաբանական-ֆիզիոլոգիական, սեռատարիքային և անհատական առանձնահատկությունները, ֆիզիոլոգիական ֆունկցիաների տարիքային առանձնահատկությունները, դրանց ընթացքը ֆիզիկական ու մտավոր աշխատանքի ժամանակ, մարդու օրգանիզմի գործառական համակարգերը, դրանց կարգավորումն ու ինքնակարգավորումը արտաքին միջավայրի հետ փոխազդելիս՝ նորմայում և պաթոլոգիայում:

Կարողանա կատարել հաշվարկներ՝ փորձերի արդյունքների հիման վրա, իրականացնել փորձարարական տվյալների հասարակ վիճակագրական մշակում, մեկնաբանել ֆունկցիոնալ ախտորոշման ամենատարածված մեթոդների արդյունքները, որոնք կիրառվում են արյան, սրտի և անոթների, թոքերի, լյարդի և այլ օրգանների և համակարգերի ախտահարումը բացահայտելու համար:

Տիրապետի պարզագույն բժշկական գործիքներով աշխատելու հմտություններին (կրծադետ, մաձկիչ, նյարդաբանական մուրճ, նշտար, պինցետ, զոնդ, սեղմիչ, լայնիչ և այլն), ճնշաչափության, էլեկտրասրտագրության, պուլսաչափման, շնչաչափության և ջերմաչափության մեթոդներին, ինչպես նաև մատից արյուն վերցնելու տեխնիկային՝ արյունաբանական ցուցանիշների հետազոտման համար:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. *Human physiology*. Stuart Ira Fox, USA, 12th edition. ISBN 978-0-07-337811-4, 2011.
2. *Физиология человека*. Р. Шмидт, Г. Тевс, Платон Костюк, Мир, 2005.
3. Ս.Մ. Մինասյան, Ծ.Բ. Ադամյան, Ն.Վ. Սարգսյան, «*Մարդու ֆիզիոլոգիա*», Երևան, «Զանգակ-97», 2009թ.
4. *Մարդու ֆիզիոլոգիայի հիմունքներ*: Դ.Ն. Խուրավերդյան, Վ.Բ. Ֆանարջյան, Երևան, 1998:
5. Косицкий Г.И. *Нормальная физиология*, М., 1984г.
6. *Նորմալ ֆիզիոլոգիայի գործնական աշխատանքների ձեռնարկ*, Սարգսյան Ս.Հ., ուսումնամեթոդական ձեռնարկ, ԱԲՀ, Երևան, 2004:

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԱՌԱՋԻՆ ԲՈՒԺՕՂԱԿՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՄԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	III
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Գոհար Կիրակոսյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ընդհանուր և մասնավոր թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.դ., պրոֆեսոր Հասմիկ Մաթևոսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթաբաժնի ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաբք
II	III	2	17	2	60	34	14	20	17	9		
Ընդամենը		2	17	2	60	34	14	20	17	9		

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Կենսաբանություն, Լատիներեն, Մարդու անատոմիա, Նորմալ ֆիզիոլոգիա
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
Առարկան ուսումնասիրում է առաջին բուժօգնության ընդհանուր սկզբունքները, կլինիկական և կենսաբանական մահը, վերակենդանացումը, ասեպտիկական և անտիսեպտիկական, սուր անոթային անբավարարության սինդրոմը, սրտային սուր անբավարարության սինդրոմը, կորոնար սուր անբավարարության սինդրոմը, հանկարծամահությունը, հիպերթենզիվ սինդրոմը, միգրենը, արյունահոսությունները, կոտրվածքները, հիպերթերմիկ, ինտոկսիկացիայի, ցնցումային սինդրոմները, շաքարային դիաբետի հետևանքով զարգացող կոմատոզ վիճակը, բրոնխո և լարինգոսպազմը, պնևմոթորաքսը, հեմոթորաքսը, սուր որովայնային, աղիքային անանցանելիության սինդրոմները, աղիքային տոքսիկոզները, էկզոգեն թունավորումները, ալերգիան, դժբախտ դեպքերի սինդրոմը:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
«Առաջին բժշկական օգնություն» կրթական դասընթացի հիմնական նպատակն է ուսանողներին սովորեցնել պաթոգենեզի հիմնական հարցերն ու կլինիկական վիճակների պաթոլոգիական արտահայտումներն, որոնք առաջանում են դժվար պատահարների և սուր թերապևտիկ, վիրաբուժական, նյարդաբանական հիվանդությունների հետևանքով ու հանդիսանում են վտանգավոր հիվանդի կյանքի համար: Սովորեցվում է նաև առաջին բժշկական օգնություն ցույց տալու պրինցիպները:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է			
<p>Իմանա առաջին բուժօգնության գլխավոր սկզբունքները, սուր վիճակների յուրահատկությունները և օգնության ցուցաբերման ընդհանուր սկզբունքները, վիրակապման կանոնները:</p> <p>Կարողանա կատարել վերքի ախտահանում և մշակում, իրականացնել առաջին բուժօգնություն սուր վիճակների ժամանակ՝ արյունահոսություն, կտորվածքներ, վնասվածքներ, ալերգիա, օգտվել առաջին բուժօգնության արկղի պարունակությունից՝ նյութերից և դեղամիջոցներից:</p> <p>Տիրապետի արտաքին արյունահոսությունների դադարեցման հնարքներին, վիրակապման կանոններին, ախտահանման միջոցներին, վերակենդանացման սկզբունքներին, սուր վիճակների ախտորոշման մեթոդներին:</p>			
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ			
4. First aid book. New Zealand, march 2015.			
5. First aid. HEADQUARTERS DEPARTMENT OF THE ARMY, THE NAVY, AND THE AIR FORCE Washington, DC, 23 December 2002.			
6. International first aid and resuscitation guidelines 2016. International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. Geneva, 2016.			
7. Первая медицинская помощь: учебник/ Буянов В.М., Нестеренко Ю.А. М., 2000.			
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ			
	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ		%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ		20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)		40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ		40%
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ			
Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԷՆՂՈԿԴԻՆՈԼՈԳԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՄԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XI
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Քնարիկ Ներսիսյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ընդհանուր և մասնավոր թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	ԱՐԹՄԵԴ ԲԿ, ԳԲՈՒԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.դ., պրոֆեսոր Հասմիկ Մաթևոսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթափոփ ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաբք
VI	XI	2	17	2	60	34	16	18	17	9		
Ընդամենը		2	17	2	60	34	16	18	17	9		

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
  - Մարդու անատոմիա
  - Քիմիա
  - Ֆիզիկա
  - Բիոէթիկա
  - Հոգեբանություն
  - Նորմալ ֆիզիոլոգիա
  - Դեղաբանություն
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Էնդոկրինոլոգիա» դասընթացը պատկանում է կլինիկական դասընթացների մոդուլին և թերապիայի դասընթացին: Այն ուսումնասիրում է էնդոկրին գեղձերի կառուցվածքը, ֆունկցիոնալ առանդնահատկությունները, առավել հաճախ հանդիպող հիվանդությունները:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին տալ գիտելիքներ էնդոկրին գեղձերի, նրանց դերի և ֆունկցիայի կարգավորման մեխանիզմների, էնդոկրին գեղձերի հիվանդությունների, նրանց վաղ հայտնաբերման, հետազոտման, ախտորոշման, տարբերակիչ ախտորոշման, բուժման ժամանակակից մեթոդների մասին:
- 4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է**
Իմանա էնդոկրին գեղձերի ախտահարման հիմնական ախտանիշերը, շաքարախտի վաղ հայտնաբերման մասսայական քննության մեթոդները և նրանց անցկացման տեխնիկան, արյան մեջ շաքարի որոշման տեխնիկան, նրա տատանումները և կլինիկական արտահայտման ձևերը, ինսուլինի տեսակները, ներարկման դեղաչափերն ու տեխնիկան:

Վարդանա էնդոկրին հիվանդների զննման մեթոդներին, գլյուկոմետրով շաքարի ստուգմանը, արյան և մեզի PH-ի ստուգման տեխնիկային, ինսուլինի ներարկման դեղաչափերին ու տեխնիկային:

Տիրապետի էնդոկրին հիվանդների դիսպանսերիզացիայի սկզբունքներին, էնդոկրին գեղձերի սոնոգրաֆիկ հետազոտմանը, ռենտգեն դիագնոստիկային, մեզում շաքարի առկայության կոլագոմետրիկ մեթոդին, մեզում ացետոնի որոշման էքսպրես մեթոդին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Գ. Գևորգյան, Կլինիկական էնդոկրինոլոգիա, Երևան, 1978
2. Գ. Գևորգյան, Կլինիկական էնդոկրինոլոգիայի հիմունքները, Երևան, 1982
3. Պ. Վարդապետյան, էնդոկրինոլոգիա, Երևան, 1988
4. И. Дедов, М. Шестакова, Эндокринология, Москва, 2007
5. Н. Лавин, Эндокринология, Москва, 1999
6. Н. Шабалов, Диагностика и лечение эндокринных заболеваний у детей и подростков, Москва, 2003

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՖՏԻԶԻԱՏՐԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՄԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	X
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Մարջիկ Հովհաննիսյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ընդհանուր և մասնավոր թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.դ., պրոֆեսոր Հասմիկ Մաթևոսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթաբաժնի ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաբք
V	X	2.5	17	3	75	51	16	35	18	6		+
Ընդամենը		2.5	17	3	75	51	16	35	18	6		

<p>1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - Մարդու անատոմիա - Նորմալ ֆիզիոլոգիա - Պաթոլոգիական ֆիզիոլոգիա - ՆՀՊ - Համաճարակաբանություն
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Ֆտիզիատրիա» դասընթացը ուսումնասիրում է տուբերկուլոզի համաճարակաբանությունն և պաթոգենեզը, իմունիտետը և ալերգիան տուբերկուլոզի ժամանակ, տուբերկուլինոախտորոշում, հակատուբերկուլյոզային պատվաստումները, տուբերկուլոզի դասակարգումը, առաջնային տուբերկուլոզի պաթոգենեզը և կլինիկական ձևերը, տարբերակիչ ախտորոշում, միլիար և թոքերի դիսեմինացված տուբերկուլոզ, տուբերկուլյոզային մենինգիտ, թոքերի օջախային և ինֆիլտրատիվ տուբերկուլոզ, լոռանման թոքաբորբ, թոքերի տուբերկուլեմա, կավերնոզ և ֆիբրոկավերնոզ տուբերկուլոզ, ցիրոտիկ տուբերկուլոզ, տարբերակիչ ախտորոշում, տուբերկուլյոզային պլերիտներ, տարբերակիչ ախտորոշում, արտաթոքային տուբերկուլոզի պաթոգենեզը, պերիֆերիկ ավշային հանգույցների, աբդոմինալ, միզասեռական օրգանների տուբերկուլոզ, տուբերկուլոզի հայտնաբերումը, բուժումը, կանխարգելումը, հայտնաբերումը, տուբրիսպանսերի գործնելիությունը, կապը ընդհանուր ցանցի հետ, պոլիմոնոլոզիկան ծառայության հետ,</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել տուբերկուլյոզի համաճարակաբանությունը, էթիոպաթոգենեզը, կլինիկական դասակարգումը, ախտորոշման եղանակները, տարբերակիչ ախտորոշումը, բուժումը, կանխարգելումը և հսկողությունը:</p>

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է			
<p>Իմաստ տուրերկույոզի համաճարակային ցուցանիշները, հայտնաբերման եղանակները պաթոզները, իմունիտետը և ալերգիան տուրերկույոզի ժամանակ, թոքերի տուրերկույոզի կլինիկական նշանները, բուժումը, հակատուրերկույոզային հիմնարկների գործունեության հիմնական օղակները, կապն ընդհանուր բժշկական ցանցի հետ:</p> <p>Կարողանա վերլուծել տուրերկույոզի ռենտգեն և այլ ճառագայթային հետազոտման եղանակների /ֆյուորոգրաֆիա, ռենտգենոսկոպիա, ռենտգենոգրաֆիա, տոմոգրաֆիա, կոմպյուտերային տոմոգրաֆիա/ արդյունքները, օգտագործել տարբերակիչ ախտորոշման այլ մեթոդներ:</p> <p>Տիրապետի տուրերկույոզի հարուցիչի միկրոսկոպիկ հայտնաբերմանը Յիլ-Նելսենի եղանակով, ցանքսի եղանակով տուրերկույոզի հարուցիչի հիվանդների կլինիկական հետազոտմանը /անամնեզ, ֆիզիկալ քննություն, լաբորատոր և ռենտգեն հետազոտության տվյալների վերլուծությանը, տուրերկույոզի փորձերի կիրառմանը:</p>			
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ			
<ol style="list-style-type: none"> Ե. Ստամբուլյան, Ֆտիզիատրիա, Երևան, 2001 Մ. Սաֆարյան, Ֆտիզիատրիա, Երևան, 2004 М. Перельмаан, Фтизиатрия, Москва, 2003 Ф. Шебанов, Туберкулез, Москва, 1976 			
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ			
	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%	
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%	
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%	
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%	
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ			
Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԻՍՈՒՆՈԼՈԳԻԱ, ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԻՍՈՒՆՈԼՈԳԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	X
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	կ.գ.դ. Տիգրան Դավթյան կ.գ.թ. Ազնեսա Աղաբաբովա
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ընդհանուր և մասնավոր թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.դ., պրոֆեսոր Հասմիկ Մաթևոսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
V	X	2	17	2	60	34	16	18	23	3		
Ընդամենը		2	17	2	60	34	16	18	23	3		

<p>1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - Կենսաբանություն - Լատիներեն - Հյուսվածաբանություն, էմբրիոլոգիա, բջջաբանություն - Մարդու անատոմիա - Նորմալ ֆիզիոլոգիա
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Իմունոլոգիա, կլինիկական իմունոլոգիա» դասընթացը ուսումնասիրում է օրգանիզմի պաշտպանական մակարդակները, իմունիտետը և դրա մեխանիզմները, լիմֆոցիտները և դրա տեսակները, իմունիտետի տեսակները, իմունային ռեակցիայի մեխանիզմները, ընթացքը, կարգավորումը, հակաձին-հակամարմին փոխազդեցությունը, իմունոգլոբուլինները և դրանց տեսակները, իմունային տոլերանտությունը, իմունոգրամմայի վերլուծությունը, պերզիան, տեսակները, վակցինացիան:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>«Իմունոլոգիա, կլինիկական իմունոլոգիա» կրթական դասընթացի նպատակն է ուսանողներին նախապատրաստել ախտանիշների կլինիկական ախտորոշման ինքնուրույն աշխատանքին, հիմնվելով ընդհանուր իմունաբանության գիտելիքների վրա:</p>

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա իմուն համակարգի կառուցվածքը, իմուն պատասխանի մեխանիզմները, իմունիտետի տեսակները, բջջային հիմունքները:

Կարողանա գնահատել մարդու իմուն համակարգը ըստ մակարդակների, տարբերել իմունային նորմալ ռեակցիան խեղաթյուրվածից, մեկնաբանել իմունաբանական լաբորատոր քննությունների արդյունքները:

Տիրապետի իմուն ախտորոշման, մարդու իմուն վիճակի գնահատման մեթոդներին, համապատասխան դեղորայքի կիրառությանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. A European Declaration on Immunotherapy/ European Academy of Allergy and Clinical Immunology, 2015.
2. ACAAI review for the allergy and immunology boards/ American College of Allergy, Asthma and Immunology, 2013.
3. Essential Clinical Immunology / Edited by J.B. Zabriskie – Cambridge University Press, 2009.
4. Global Atlas of Allergy/ European Academy of Allergy and Clinical Immunology, 2014.
5. Immunology at a Glance / J.H.L. Playfair, B.M. Chain – London, 2004.
6. International Consensus On (ICON) Allergy Immunotherapy (AIT)/ European Academy of Allergy and Clinical Immunology, 2015.
7. World Allergy Organization resources - <http://www.worldallergy.org/> .
8. Иммунология: учебная литература для студентов мед. вузов / Р.М.Хайтов и др.. – М., 2000
9. Иммунология; практикум: учебное пособие/ под редакцией Л.В. Ковальчука, Г.А. Игнатъевой, Л.В. Ганковской – М., 2010.
10. Клиническая иммунология и аллергология: учебное пособие для студентов мед. вузов / под ред. А.В.Караулова – М., 2002.
11. Наглядная иммунология/ Бурместер Г.-Р., Пецутто А., под редакцией Л.В. Козлова – М., 2009.
12. Секреты аллергологии и иммунологии/ С.М. Нагуа, М.Э. Гершвин – М., 2004.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՆԵՐՔԻՆ ՀԻՎԱՆՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	IV - VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VII - XII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.դ., պրոֆեսոր Հասմիկ Մաթևոսյան բ.գ.թ. Աշոտ Եղոյան բ.գ.թ. Մարո Նազլուխանյան բ.գ.թ., դոցենտ Արմեն Գասպարյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ընդհանուր և մասնավոր թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	ԱՐԹՄԵԴ ԲԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.դ., պրոֆեսոր Հասմիկ Մաթևոսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգադք
IV	VII	5	17	6	150	102	34	68	42	6		+
	VIII	5	17	6	150	100	34	68	39	3	6	
V	IX	2.5	17	3	75	51	20	31	21	3		+
	X	2.5	17	3	75	51	20	31	15	3	6	
VI	XI	4	17	4	120	68	18	46	34	18		+
	XII	6	17	6	180	102	34	68	51	27		
Ընդամենը		25	102	28	750	474	160	312	202	60	12	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝
Մարդու անատոմիա, Քիմիա, Ֆիզիկա, Բիոէթիկա, Հյուսվածքաբանություն, Նորմալ ֆիզիոլոգիա, Հոգեբանություն, Ախտաբանական անատոմիա, Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, Դեղաբանություն, Կլինիկական դեղաբանություն, Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա

2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ
«Ներքին հիվանդություններ» կրթական դասընթացը հիմք է հանդիսանում յուրաքանչյուր պրակտիկ բժշկի կլինիկական պատրաստվածության համար: Ձևավորում է կլինիկական տրամաբանության հիմունքները, հիվանդի անմիջական հետազոտման կարևոր հիմունքները, բազմաթիվ ժամանակակից գործիքային և լաբորատոր հետազոտությունների արցյունքների անալիզ և վերծանում: Ուսումնասիրում է սիրտ-անոթային հիվանդություններ, շնչական համակարգի հիվանդություններ, ստամոքս-աղիքային տրակտի հիվանդություններ, էնդոկրին հիվանդություններ, միզական համակարգի հիվանդություններ ուսումնասիրելով հիվանդությունների կլինիկական արտահայտությունները և բացատրություն տալով պաթոլոգիկ սիմպտոմների և սինդրոմների առանձին մեխանիզմների առաջացմանը: Նաև ուսումնասիրում է ժամանակակից դեղորայքի կիրառումը, ցուցումները և հակացուցումները, ազդեցության մեխանիզմները:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է պատրաստել բժշկ-շրջանավարտներ, որոնք կարող են իրականացնել կանխարգելիչ, ախտորոշիչ, բուժական, դաստիարակչական-ուսուցողական, կազմակերպչական, գիտահետազոտական գործունեություն:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱԲԻՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա առավել հաճախ հանդիպող հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կանխարգելման միջոցները, հիվանդությունների ժամանակակից դասակարգումը, տարիքային տարբեր խմբերում տիպիկ ձևով ընթացող առավել տարածված հիվանդությունների կլինիկական պատկերը, ընթացքի առանձնահատկությունները, հնարավոր բարդությունները, թերապևտիկ պրոֆիլի հիվանդի ախտորոշման մեթոդները, հիվանդի անմիջական հետազոտման մեթոդների ախտորոշիչ հնարավորությունները, հիվանդների հետազոտման կլինիկական, լաբորատոր, գործիքային ժամանակակից մեթոդները (ներառյալ էնդոսկոպիկ, ռենտգենաբանական մեթոդները, գերձայնային ախտորոշումը), տարբեր հիվանդությունների ախտորոշման ցուցանիշները, դեղարոայքային պրեպարատների հիմնական խմբերի կլինիկոֆարմակոլոգիական բնութագիրը և կոնկրետ դեղարոայքային միջոցների ռացիոնալ ընտրությունը հիվանդությունների հիմնական ախտաբանական համախտանիշների և հիվանդների մոտ անհետաձգելի վիճակների ժամանակ՝ ներառելով հակախթանիչային օրենսդրության հիմունքները:

Կարողանա մասնակցել բնակչության բուժկանխարգելիչ օգնության կազմակերպմանն ու ցուցաբերմանը՝ ելնելով նրա սոցիալ-մասնագիտական և տարիքասեռային կառուցվածքից, որոշել հիվանդի վիճակը՝ հավաքել անամնեզ, անցկացնել հիվանդի և/կամ նրա հարազատների հարցուձորձ, անցկացնել հիվանդի ֆիզիկալ հետազոտություն (գննում, շոշափում, լսում, ԶՃ-ի չափում, զարկերակային պուլսի հատկությունների որոշում և այլն), գնահատել հիվանդի վիճակը՝ նրան բժշկական օգնություն ցուցաբերելու անհրաժեշտության որոշման համար, կատարել օրգանների և համկարգերի առաջնային հետազոտություն՝ էնդոկրին, իմունային, շնչական, սրտանոթային, արյան և արյունաստեղծ օրգանների, մարտոդական, միզարտազատիչ, ոսկրամկանային և հոդերի, գնահատել հիվանդի ֆիզիկական և հոգեկան առողջության վրա ազդող սոցիալական գործոնները՝ մշակութային, էթնիկ, կրոնական, անհատական, ընտանեկան, ռիսկի սոցիալական գործոնները (գործազրկություն, բռնություն, բարեկամների հիվանդություն և մահ), դնել նախնական ախտորոշում, հիվանդության ելքին համապատասխան՝ կազմել լրացուցիչ հետազոտությունների ծավալը ախտորոշման՝ հաստատման և հավաստի արդյունք ստանալու համար, հիվանդի բուժման համար ընտրել անհատական օգնության ցուցաբերման տեսակը՝ առաջնային օգնություն, շտապ օգնություն, հոսպիտալացում, ձևակերպել կլինիկական ախտորոշում, մշակել թերապևտիկ գործունեության պլան՝ հաշվի առնելով հիվանդության ընթացքը և բուժումը, ձևակերպել բուժման ընտրաց մեթոդի ցուցումները՝ հաշվի առնելով էթիոտրոպ և պաթոգենետիկ միջոցները, հիմնավերով կոնկրետ հիվանդի մոտ ֆարմակոթերապիան հիմնական ախտաբանական համախտանիշների և անհետաձգելի վիճակների ժամանակ, որոշել ներմուծման ուղին, դեղորայքային միջոցների ռեժիմը և դոզան, գնահատել անցկացվող բուժման արդյունավետությունը և անվտանգությունը, կիրառել դեղորայքային պրեպարատների ներմուծման տարբեր մեթոդներ, դնել նախնական ախտորոշում, համադրել հիվանդի մասին տեղեկատվությունը՝ ախտաբանությունը և այն առաջացնող պատճառների որոշման նպատակով, բուժական գործունեության մեջ կիրառել առաջնային և երկրորդային կանխարգելման մեթոդները (ապացուցողական բժշկության հիման վրա), շրջակա միջավայրի գործոնների ազդեցությունից կախված առողջական վիճակի փոփոխության պատճառահետևանքային կապի հայտնաբերում:

Տիրապետի ընդհանուր կլինիկական հետազոտման մեթոդներին, լաբորատոր, գործիքային հետազոտությունների արդյունքների վերլուծությանը, կլինիկական ախտորոշման տեղակայման ալգորիթմին, նախնական ախտորոշման դրման ալգորիթմին՝ հետազայում հիվանդին ուղեգրելով համապատասխան բժշկ- մասնագետների մոտ, առաջին բժշկական օգնության ցուցաբերման և կյանքին վտանգ սպառնացող վիճակների ժամանակ հիմնական բժշկական ախտորոշիչ և բուժիչ միջոցառումները:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Է. Նազարեթյան, Ա. Գասպարյան, Ներքին հիվանդություններ, Երևան, 2004
2. Հ. Մաթևոսյան, Թոքաբանության դասընթաց, Երևան, 2003
3. Ռ. Ստամբոլցյան, Լ. Միքայելյան, Լ. Շուշանյան, Ներքին հիվանդություններ, Ռ. Ստամբոլցյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, Երևան, 1988
4. Վ. Հարությունյան, Ե. Միքայելյան, Է. Կոտոյան, Ներքին հիվանդություններ, Երևան, 2000
5. А. Окорочков, диагностика шнутренних болезней, Москва, 2003
6. А. Струтынский, А. Баранов, Г. Ройтберг, Ю. Галоненков, Основы семиотики заболеваний внутренних органов, Атлас, Москва, 2005
7. А. Струтынский, Г. Ройтберг, Внутренние болезни, Основы семиотики заболеваний внутренних органов, Атлас, Москва, 2003
8. В. Милькаманавич, Атлас клинического исследования, учеб. пособие , Москва, 2006
9. В. Walter and others, Davidson's Principles and Practice of Medicine, 22nd Edition, Amsterdam, 2014
10. D. Kasper, A. Fauci and others, Harrison's Principles of Internal Medicine, 19th Edition, New York, 2015

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տարային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՆԵՐՔԻՆ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊՐՈՊԵԴԵՎՏԻԿԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	V, VI
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Աշոտ Եղոյան Գոհար Կիրակոսյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ընդհանուր և մասնավոր թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.դ., պրոֆեսոր Հասմիկ Մաթևոսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաբք
III	V	5	17	6	150	102	42	60	42	6		+
	VI	5	17	5	150	85	38	47	41	18	6	
Ընդամենը		10	34	11	300	187	80	107	83	24	6	

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Մարդու անատոմիա, Քիմիա, Ֆիզիկա, Բիոէթիկա, Հոգեբանություն, Նորմալ ֆիզիոլոգիա
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա» դասընթացը ներառում է հետևյալ բաժինները՝ Ֆիզիկալ ախտորոշում, Հետազոտման լաբորատոր և գործիքային մեթոդները, Ֆունկցիոնալ ախտորոշում, Մասնավոր ախտաբանություն
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել տարբեր օրգան-համակարգերի հիվանդությունների ախտանիշները, էթիոլոգիան, սուբյեկտիվ և օբյեկտիվ քննությունները, ախտորոշման կլինիկական և պարակլինիկական մեթոդները, գնահատել արդյունքները և հիվանդության ախտորոշման հաստատման հիմնավորումներն ու սկզբունքները:
- 4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԳՑՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է**
Իմանա առավել հաճախ հանդիպող հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը և կանխարգելման միջոցառումները, ժամանակակից դասակարգումը, տարբեր տարիքային խմբերում տիպիկ ձևով ընթացող առավել տարածված հիվանդությունների կլինիկական պատկերը, ընթացքի առանձնահատկությունները և հնարավոր բարդությունները, ախտորոշման մեթոդները, թերապևտիկ, վիրաբուժական, ինֆեկցիոն պրոֆիլի հիվանդի անմիջական հետազոտության ախտորոշիչ հնարավորությունները, ժամանակակից կլինիկական լաբորատոր գործիքային մեթոդները (ներառյալ էնդոսկոպիկ, ռենտգենաբանական մեթոդները, գերձայնային ախտորոշումը), տարբեր հիվանդությունների ախտորոշման չափանիշները բուժման մեթոդները և նրանց կիրառման ցուցումները, բժշկական ֆիզկուլտուրայի և ֆիզիոթերապիայի բուժական ազդեցության մեխանիզմները:
Կարողանա որոշել հիվանդի վիճակը, հավաքել անամնեզ, անցկացնել հիվանդի կամ նրա

հարազատների հարցուփորձ, կատարել հիվանդի ֆիզիկական հետազոտություն (զննում, շոշափում, լսում, զճ-ի չափում և այլն), գնահատել հիվանդի վիճակը, անհապաղ բժշկական օգնություն ցուցաբերելու անհրաժեշտության որոշման համար, կատարել օրգանների և համակարգերի հետազոտություն՝ նյարդային, էնդոկրին, իմունային, շնչական, սիրտանոթային, արյան և արյունաստեղծ օրգանների, մարսողական, միզարտազատիչ, ռեպրոդուկտիվ, որկրամկանային և հոդերի, աչքերի, ականջի, կոկորդի, քթի, ձևակերպել կլինիկական ախտորոշում, կազմել թերապևտիկ գործունեության պլան՝ հաշվի առնելով հիվանդության ընթացքը և նրա բուժումը, ընտրած բուժման մեթոդի ձևակերպում՝ հաշվի առնելով էթիոտրոպ և պաթոգենետիկ միջոցները, հիմնավորել կոնկրետ հիվանդի մոտ հիմնական ախտաբանական համախտանիշների և անհետաձգելի վիճակների ֆարմակոթերապիան, որոշել դեղորայքային միջոցների ներմուծման ուղիները, ռեվիմը, դոզան, գնահատել անցկացվող բուժման արդյունավետությունը և անվտանգությունը, կիրառել դեղորայքային միջոցների ներմուծման տարբեր մեթոդներ, դնել նախնական ախտորոշում, ցուցաբերել առաջին օգնություն անհետաձգելի վիճակների ժամանակ, առաջին բժշկական օգնություն տուժածներին ախտահարված օջախներում և արտակարգ իրավիճակներում, լրացնել հիվանդության պատմագիրը, դուրս գրել դեղատոմս:

Տիրապետի բժշկական փաստաթղթերի ճիշտ վարման մեթոդներին, ընդհանուր կլինիկական հետազոտման մեթոդներին, ախտորոշման լաբորատոր, գործիքային մեթոդների արդյունքների վերծանմանը, նախնական ախտորոշման դրման ալգորիթմին, հետազայում հիվանդին համապատասխան բժիշկ-մասնագետի մոտ ուղարկելուն:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Լ. Հովհաննիսյան, Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա, Երևան, 1964
2. Գ. Բաղայան, Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա, Երևան, 1988
3. Գ. Իսախանյան, Ա. Մարգարյան, Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա, Երևան, 1996
4. А. Гребенев, Пропедевтика внутренних болезней, 6-е изд. Москва, 2005
5. А. Окорочков, Диагностика внутренних болезней, Москва, 2003
6. B. Ashar, R. Miller, S. Sisson, The Johns Hopkins Internal Medicine Board Review, Amsterdam, 2015

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՊՈԼԻԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԹԵՐԱՊԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Վարվառա Մելիքյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ընդհանուր և մասնավոր թերապևտիկ առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	ԱՐԹՄԵԴ ԲԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.դ., պրոֆեսոր Հասմիկ Մաթևոսյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթաբաշխ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաբք
VI	XII	3	17	3	90	51	20	31	26	13		+
Ընդամենը		3	17	3	90	51	20	31	26	13		

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Մարդու անատոմիա, Քիմիա, Ֆիզիկա, Բիոէթիկա, Հյուսվածքաբանություն, Նորմալ ֆիզիոլոգիա, Հոգեբանություն, Ախտաբանական անատոմիա, Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, Դեղաբանություն, Կլինիկական դեղաբանություն, Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Պոլիկլինիկական թերապիա» դասընթացը ուսումնասիրում է ամբուլատոր պոլիկլինիկական հիմնարկների ցանկը, կառուցվածքը, ծառայության ոլորտները և նրանց առանձնահատկությունները, պոլիկլինիկական ծառայության հիմնական ձևերը:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
Դասընթացի նպատակն է պատրաստել բժշկ-ընթացավարներ, որոնք կարող են իրականացնել կանխարգելիչ, ախտորոշիչ, բուժական, դաստիարակչական, ուսուցողական, կազմակերպչական, գիտահետազոտական գործունեություն:
- 4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐՑՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է**
Իմանա պոլիկլինիկական թերապիայի հիմունքները, բժշկական ծառայության ոլորտներն ու ծավալը պոլիկլինիկայում, ընդհանուր պրոֆիլի բժշկի գործունեության սկզբունքները ազգաբնակչության բուժպրոֆիլակտիկ սպասարկման գործում, անհետաձգելի վիճակներում անհապաղ կիրառվող բուժական միջամտությունները և հետագա մասնագիտական բուժման համար կազմակերպչական միջոցառումները:
Տիրապետի հիվանդությունների ախտորոշման, բուժման, կանխարգելման ժամանակակից մեթոդներին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ			
1. А.Ф.Серенко, В.В.Ершакова, Социальная гигиена и организация здравоохранения, М. 1977г.			
2. Общепрактическая и семейная медицина. Минск «Белорусь» 1997г.			
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
		ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
		ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
		ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ			
Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տարային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԱՆԶԳԱՅԱՑՈՒՄ ԵՎ ՎԵՐԱԿԵՆԴԱՆԱՑՈՒՄ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.դ., պրոֆեսոր Ռիտա Վիրաբյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ընդհանուր և մասնավոր վիրաբուժական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	Միքայելյանի վիրաբուժության ինստիտուտ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Գագիկ Մկրտչյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաբք
VI	XII	4	17	4	120	68	24	44	34	18		
Ընդամենը		4	17	4	120	68	24	44	34	18		

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Մարդու անատոմիա, Օպերատիվ վիրաբուժություն և տեղագրական անատոմիա, Ախտաբանական անատոմիա, Հյուսվածքաբանություն, Կլինիկական դեղաբանություն, Նորմալ ֆիզիոլոգիա, Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, Ներքին հիվանդություններ, Վիրաբուժական հիվանդություններ
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Անզգայացում և վերակենդանացում» դասընթացը ուսումնասիրում է դիմակային նարկոզը (լարինգիալ դիմակ), հիվանդի մինչվիրահատական վիճակի գնահատումը, տարածքային, ներմուծական անզգայացումը, ինտրավիրահատական շրջանը, հետվիրահատական շրջանը, սիրտ-անոթային վերակենդանացումը, ընդհանուր անեսթեզիան, ընդհանուր անեսթեզիայի ժամանակ օրգանիզմի ֆունկցիաների խանգարումների հիմունքները, տրախեոստոմիան՝ ցուցումները, խնամքի սկզբունքները, սիրտ-անոթային համակարգի ֆունկցիայի խանգարումները, հոմեոսթազի խանգարումները, դետոքսիկացիոն թերապիայի սկզբունքները, ընդհանուր անեսթեզիայի համապատասխանության չափորոշիչները, հիվանդի արթնացումը (փսխում, սրտխառնոց, դող, ցավեր, կանխարգելում, բուժում), տարածքային անեսթեզիան՝ ողնուղեղային և պերիդուրալ անեսթեզիայի (հիպո- և հիպերբարիկ անեսթետիկներ) մեթոդիկան, բարդությունները, կանխարգելման և բուժման միջոցները, ըստ ազա անեսթեզիայի ռիսկի աստիճանի և ըստ գոլդմանի անոթային բարդությունների ռիսկի աստիճանի որոշումը, շոկը, թոքի այտուցը,
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
«Անզգայացում և վերակենդանացում» առարկայի նպատակն է բուժական ֆակուլտետի ուսանողներին նախապատրաստել կլինիկական աշխատանքին, ծանոթացնել նարկոզի էության, ցուցումների, հակացուցումների, մեթոդների ու բարդությունների, անհետաձգելի վիճակներում վերականգնողական բուժական միջոցառումների հիմնական սկզբունքների, մեթոդների, ձևերի ու հնարավոր բարդությունների հետ, կատարելագործել գործնական ունակություններն ու հմտությունները:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա անզգայացման տարբեր եղանակները (ռեզինոնար, էպիդուրալ, ինտրատրախեալ), տեղային և ներերակային անզգայացման ցուցումները, հակացուցումները, ախտաբանական վիճակները, որոնց առկայությունն ուղղակի ցուցում է վերակենդանացման համար, թունավորումների պատճառները և դետոքսիկացիայի հնարավոր միջոցները, տարբեր բաղադրության օրգանական և անօրգանական նյութերի ազդեցությունը մարդու օրգանիզմի վրա և հակամիջոցների կիրառումը վերակենդանացման պրոցեսում, վերակենդանացման պրոցեսում հնարավոր բարդությունների կանխարգելման եղանակներին /տրախեոտոմիա, պլևրալ պունկցիա, սրտի ուղղակի մերսում/ սիրտ-անոթային, երիկամային սուր անբավարարությունների ժամանակ կիրառվող սարքավորումները/ հեմոդիալիզի ապարատ/:

Կարողանա ախտորոշել և բնութագրել կլինիկական մահը՝ իր բոլոր դրսևորումներով, ինչպես նաև մեկնաբանել այդ վիճակում կիրառելի վերականգնողական միջամտությունների էությունը, ախտորոշել և բնութագրել կենսական կարևորագույն օրգանների և օրգանահամակարգերի գործնեության խանգարումները ինչպես նաև մեկնաբանել այդ վիճակում կիրառելի վերականգնողական միջամտությունների էությունը, բնութագրել անզգայացման յուրաքանչյուր մեթոդը:

Տիրապետի շնչափողի ինտուբացիայի կատարմանը, ներերակային և զարկերակային կաթիլային ներարկումների կատարմանը, փոխներարկման համար համապատասխան սիստեմայի պատրաստմանը, արհեստական շնչառության բոլոր եղանակներին՝ ընդհուպ մինչև ապարատային /թոքերի արհեստական վենտիլացիա/, սրտի անուղղակի մերսման տեխնիկային, ստամոքսի լվացման տեխնիկային:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Գ.Գ. Մխոյան, «Անեսթեզիոլոգիայի և ինտենսիվ թերապիայի արձանագրերն ու հիմունքները», Երևան, 1999թ.
2. Долова О. А., “Анестезиология и реаниматология”, ГЭОТАР-МЕД, 2002г.
3. Малышев В. Д., “ Интенсивная терапия. Реанимация.Первая помощь”, Москва, 2000г.
4. Handbook of Critical and intensive care medicine; J. Varon, P. Acosta, Springer, 2010
5. Morgan and Mikhail's Clinical Anesthesiology, J. Wasnick, J. Butterworth, D.Mackey; Lange; 2013

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՍՅՈՒՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՍՅՈՒՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐԻ ԲԺՇԿՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IX
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Գագիկ Մկրտչյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ընդհանուր և մասնավոր վիրաբուժական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Գագիկ Մկրտչյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
V	IX	2.5	17	3	75	51	24	27	21	3		
Ընդամենը		2.5	17	3	75	51	24	27	21	3		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝ Մարդու անատոմիա, Նորմալ ֆիզիոլոգիա, Առաջին բուժօգնություն, Ֆիզիկա, Աշխարհագրություն

2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ
 «Արտակարգ իրավիճակների բժշկություն» առարկան ուսումնասիրում է արտակարգ իրավիճակները, նրանց բնութագիրը, դասակարգումը և կանխարգելման ուղիներն ու միջոցառումները, խաղաղ պայմաններում ծագած ԱԻ օջախների և պատերազմի ժամանակ ախտահարման օջախների բժշկամարտավարական բնութագիրը, ԱԻ-ի և պատերազմի ժամանակ բնակչության բժշկական սպասարկման ապահովման ուղիները և միջոցառումները, ԱԻ-ի ժամանակ թերապևտիկ բնույթի ախտահարվածների բուժ. օգնության կազմակերպումն ու առանձնահատկությունները բժշկական տարհանման էտապներում, ԱԻ-ի ժամանակ վիրաբուժական բնույթի ախտահարվածների բուժ. օգնության կազմակերպումն ու առանձնահատկությունները բժշկական տարհանման էտապներում, ԱԻ-ում բնակչության սանիտարահիգիենիկ և հակահամաճարակային միջոցառումների կազմակերպումը, ԱԻ-ում բժշկական հիմնարկների աշխատանքի կազմակերպումը:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ
 «Արտակարգ իրավիճակների բժշկություն» առարկայի նպատակն է ուսանողներին տալ գիտելիքներ արտակարգ իրավիճակների /ԱԻ/ դասակարգման և կանխարգելման ուղիների, ԱԻ ժամանակ բնակչության բժշկական սպասարկման կազմակերպման և տարբեր գործողությունների ժամանակ բժշկական ապահովման, ինչպես նաև բժշկական տարհանման էտապներում թերապևտիկ և վիրաբուժական բնույթի ախտահարվածների բուժ. օգնության կազմակերպման առանձնահատկությունների մասին:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա ԱԻ դասակարգումը, բնութագիրը, կանխարգելումը, ԱԻ և պատերազմի ժամանակ բնակչության պաշտպանության ուղիները, խնդիրները, հիմնական եղանակները, ԱԻ-ի ժամանակ բժշկական տարհանման էտապներում թերապևտիկ և վիրաբուժական բնույթի ախտահարվածների բուժ. օգնության կազմակերպման առանձնահատկությունները:

Կարողանա կազմակերպել ԱԻ-ում բնակչության սանիտարառիզիոնիկ և հակահամաճարակային միջոցառումները, կատարել ախտահարվածների բժշկական տեսակավորում և տարհանում, խաղաղ պայմաններում և պատերազմի ժամանակ ծագած ախտահարման օջախների բժշկամարտավարական բնութագրի կազմում:

Տիրապետի տարբեր տեսակների բժշկական օգնության ցուցաբերմանը մարտի դաշտում և ԱԻ-ում փրկարարական աշխատանքների ժամանակ, բժշկական տեսակավորման անցկացմանը, սան-հիգիենիկ միջոցառումների անցկացմանը, ճառագայթային և քիմիական իրադրության գնահատման մեթոդներին, անհատական պաշտպանական միջոցների և քիմիական ու ճառագայթային հետախուզման սարքերի օգտագործմանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Գ. Մխոյան, Մ. Եղիազարյան, Արտակարգ իրավիճակների բժշկություն, Երևան, 2005.
2. Ս. Ազատյան, Ա. Չատինյան, Մ. Ղազարյան, Ս. Դանիելյան Ծայրահեղ իրավիճակներում անվտանգ կենսագործունեություն և գոյատևման գաղտնիքները, Երևան, 2006
3. J. Tintinall, J. Stapczynski, O. Ma, D. Cline, R. Cydulka, G. Meckler, Emergency Medicine, New York, 2010.
4. K. Fong, Extreme Medicine: How Exploration Transformed Medicine in the Twentieth Century, London, 2014.
5. А.У. Бурназян, Руководство по организации медицинского обеспечения при массовых поражениях населения, т-1, Москва, 1971
6. Инструкция о работе отряда первой медицинской помощи в очагах массового поражения, Минздрав СССР, 1980
7. Положение об отряде первой медицинской помощи, Минздрав СССР, 1980

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՏՈՊՈԳՐԱՅԻԿ ԱՆԱՏՈՄԻԱ ԵՎ ՕՊԵՐԱՏԻՎ ՎԻՐԱԲՈՒԺՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	II, III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IV, V
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ., Դոցենտ Արմենակ Էնֆենջյան
ՀԵՌԱՆՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ընդհանուր և մասնավոր վիրաբուժական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Գագիկ Մկրտչյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
II	IV	2.5	17	3	75	51	18	33	21	3		
III	V	2	17	2	60	34	14	20	17	3	6	
Ընդամենը		4.5	34	5	135	85	32	53	38	6	6	

- 1. ՆԱԻԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Մարդու անատոմիա, Ախտաբանական անատոմիա, Հյուսվածքաբանություն, Նորմալ ֆիզիոլոգիա, Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Տոպոգրաֆիկ անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն» կրթական դասընթացը սինթեթիկ առարկա է, որը միավորում է համապատասխան տեղագրական անատոմիային և օպերատիվ վիրաբուժությանը: Տեղագրական անատոմիան ուսումնասիրում է օրգանների և հյուսվածքների փոխհարաբերությունները առանձին վերցրած տեղագրական շրջաններում, որը հնարավորություն է տալիս լիարժեքորեն պատկերացում կազմելու ախտաբանական պրոցեսների առաջացման, զարգացման և տարածման ուղիների վերաբերյալ: Օպերատիվ վիրաբուժությունը ուսումնասիրում է վիրահատությունների ընդհանուր սկզբունքները, որոնց մեջ ներառվում են օպերատիվ մուտքերը և եղանակները: Ուսանողները 4-րդ կիսամյակում ուսումնասիրում են վիրաբուժական գործիքները, հյուսվածքների անջատման և միացման ընդհանուր սկզբունքները, գլխի պարանոցի կրծքի և վերին վերջույթի շրջանների տեղագրական անատոմիան և օպերատիվ վիրաբուժությունը, 5-րդ կիսամյակում՝ որովայնի, կոնքի և ստորին վերջույթի շրջանների տեղագրական անատոմիան և օպերատիվ վիրաբուժությունը:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
«Տոպոգրաֆիկ անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն» դասընթացի նպատակն է ուսումնասիրել մարմնի շրջանների տեղագրական առանձնահատկությունները և հիմնական վիրահատությունների ընդհանուր սկզբունքները, որոնց մեջ ներառվում են օպերատիվ մուտքերի և եղանակները:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա մարդու մարմնի շրջանների սահմանները, կողմնորոշիչ գծերը, մարդու մարմնի տեղագրական շրանների բաժանումը ենթաշրջանների, տեղագրական գոյաձուփյունները՝ եռանկյունները, ակոսները, խողովակները, փոսերը, մարդու մարմնի տեղագրական շրանների համար՝ շերտագրություն - stratographia; օրգանների փոխհարաբերության ճշգրտումը միմյանց նկատմամբ - sintopia; օրգանների դիրքի ճշգրտումը - holotopia և ուրվագծերի իմացությունը; օրգանի դիրքի ճշգրտումը ոսկրերի նկատմամբ - sceletotopia, վիրաբուժական գործիքների խումբերը, տեսակները և նրանց կիրառման նպատակները, հյուսվածքների անջատման և միացման ընդ. սկզբունքները, ուսումնասիրված բոլոր վիրահատությունների ընդհանուր սկզբունքները, որոնց մեջ ներառվում են վերջիններիս օպերատիվ մուտքերի և եղանակները, հիմնական վիրադուժական հանգույցները (պարզ (կանացի), ծովային, վիրաբուժական) և հիմնական վիրաբուժական կարերը:

Կարողանա թվել տեղագրական շրանների կազմող շերտերը, մաշկի վրա ուրվագծել հիմնական օրգանները, խոշոր անոթները և ներվերը, ճիշտ բռնել և ճիշտ օգտագործել վիրաբուժական գործիքները (պատշաճ կերպով կատարել նրանցով տարբեր վիրաբուժական գործողություններ), կապել հիմնական վիրադուժական հանգույցները:

Տիրապետի պալպացիայի ընթացքում տեղագրական շրանների ռելեֆը կազմող հիմնական գոյաձուփյունների անվանումները՝ որոշմանը, տեղագրական շրաններում զարկերակների պուլսացիոն կետերի շոշափմանը, արյունահոսությունների ժամանակ խոշոր անոթների ոսկրերին սեղմելու կանոններին, արյունականց սեղմակի կիրառմանը, անոթների կապմանը, սկալպելով հյուսվածքների հատմանը, տարբեր տեսակի վիրաբուժական կարերով հյուսվածքների ամբողջականության վերականգնմանը, կարերի հանմանը, աղեկարի կիրառմանը, աճուկային խողովակի պլաստիկայի տարբեր եղանակներին, ակոսաձև զոնդի օգնությամբ շերտ առ շերտ հյուսվածքների հատմանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. H. Ellis, Clinical Anatomy: Applied Anatomy for Students and Junior Doctors, Hoboken, 2013
2. В. Кованов, Оперативная хирургия и топографическая анатомия, Москва, 2001
3. Г. Островерхов, Оперативная хирургия и топографическая анатомия, Москва, 2013
4. И. Кирпатовский, Э. Смирнона, Клиническая анатомиях, Москва, 2003

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տարային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՈՒՐՈՂՈՒԹՅԱՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IX
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Տիգրան Օգանով
ՀԵՌԱՌՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ընդհանուր և մասնավոր վիրաբուժական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Գազիկ Մկրտչյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաբք
V	IX	1.5	17	2	45	34	12	22	10	1		
Ընդամենը		1.5	17	2	45	34	12	22	10	1		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝

Մարդու անատոմիա, Ախտաբանական անատոմիա, Նորմալ ֆիզիոլոգիա, Վիրաբուժական հիվանդություններ, Տոպոգրաֆիկ անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն, Ընդհանուր վիրաբուժություն և անզգայացում

2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Ուրոլոգիա» առարկան զբաղվում է հավասարապես թե՛ արական, և թե՛ իգական սեռի ներկայացուցիչների միզուղիների հիվանդությունների ուսումնասիրությամբ և բուժմամբ, ինչպես նաև տղամարդկանց վերաբրտադրողական համակարգի խնդիրներով: այն ուսումնասիրում է ուրոլոգիական հիվանդությունների կլինիկական ախտանիշերը, հետազոտման մեթոդները, ռենտգենաբանական հետազոտությունները, նրանց տեսակները և բնութագրերը, երիկամների, միզային ուղիների և սեռական համակարգի զարգացման արատները, միզասեռական օրգանների ոչ սպեցիֆիկ բորբոքային հիվանդություններ, երիկամների և միզուղիների վնասվածքները, երիկամների, միզային ուղիների և սեռական օրգանների ուռուցքային հիվանդությունները, շագանակագեղձի հիվանդությունները՝ սուր և խրոնիկական պրոստատիտը, շագանակագեղձի ադենոման, միզաքարային հիվանդությունը, հիդրոնեֆրոզը, հիդրոուրետերոնեֆրոզը:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

«Ուրոլոգիա» դասընթացի նպատակն է ուսուցանել երիկամների, միզային ուղիների և տղամարդու սեռական օրգանների հիվանդությունների բուժման եղանակները:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա ուրոլոգիական հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը:

Կարողանա մեզը վերցնել և պատրաստել կլինիկական քննության համար, կատարել Ադիս-Կակովսկու, Նիչեպրենկոյի, Ամբուրժեի փորձերը, միզապարկի (կանանց մոտ) կատետերիզացիա, Ջեմնիցկու փորձը և տալ համապատասխան մեկնաբանություն, տարբերել հեմատուրիայի տարբեր տեսակները ուրետրոռագիայից ու հեմոգլոբինուրիայից, նկարագրել նորմալ ցիստոսկոպիկ պատկերը, մեկնաբանել ուրոլոգիական

հիվանդությունների ռենտգենաբանական քննության տարբեր եղանակներով կատարված նկարները:

Տիրապետի միզաքարային հիվանդության բուժման կոնսերվատիվ դեղորայքային և օպերատիվ մեթոդներին, որոլոգիական հիվանդությունների տարբերակիչ ախտորոշմանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Glenn's Urologic Surgery Seventh Edition; Philadelphia, USA; 938p.; 2010.
2. Oxford Textbook of Urological Surgery; Edited by Freddie C. Hamdy and Ian Eardley; Oxford University Press; 2017.
3. А. Никольченко , “Воспалительные урологические заболевания. Лучшие методы лечения”, Москва, 2008г.
4. А.С.Чиж, В.С.Пилотович, В.Г.Колб, “Нефрология и урология ”, Минск, 2004г.
5. Алиев Ю.Г., Амосов А.В., Газимиев М.А. "Ультразвуковые методы функциональной диагностики в урологической практике". - М., Р.Валент, 2001
6. Вайнберг З.С. "Клиническая урология для врача поликлиники". - М., 2000.
7. Демидов В.Н. Пытель Ю.А., Амосов А.В. "Ультразвуковая диагностика в уронефрологии". - М., Медицина, 1989.
8. Игнашин Н.С. "Ультрасонография в диагностике и лечении урологических заболеваний". - М., Видар. 1996.
9. Каи Д.В. "Руководство по акушерской и гинекологической урологии". - М., 1986.
10. Липшульц Л. "Урология для врачей общей практики". - Слб., 1997.
11. Лопатки Н.А. "Руководство по урологии". - М., 1998, том 1-3.
12. Мартин И. Резник, Эндрю К. Новик, “Секреты урологии”, Москва, 2003г.
13. Учебник “Урология” под редакцией член-корр. РАМН, проф. Ю.Г. Аляева - МИА, 2005

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՈՒՌՈՒՑՔԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	X
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ, պրոֆեսոր Վալերիկ Բարսեղյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ընդհանուր և մասնավոր վիրաբուժական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Գագիկ Մկրտչյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաթիվ
V	X	3	17	4	90	68	24	44	34	3		
Ընդամենը		3	17	4	90	68	24	44	34	3		

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Մարդու անատոմիա, Նորմալ ֆիզիոլոգիա, Տոպոգրաֆիկ անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն, ընդհանուր վիրաբուժություն և անզգայացում, ճառագայթային ախտորոշում
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Ուռուցքաբանություն» առարկան ուսումնասիրում է բժշկական էթիկան և դեռնտոլոգիան, օնկոլոգիական ծառայության կազմակերպումը, հիվանդների դիսպանսերիզացիան, ուռուցքային հիվանդությունների ախտորոշման սկզբունքները, ժամանակակից հետազոտման եղանակները, չարորակ նորագոյացությունների առաջացման տեսությունները, ռիսկի գործոնները և կանխարգելումը, ախտորոշման և բուժման ընդհանուր սկզբունքները, արմատական և ամոքիչ բուժումը, պրոֆիլակտիկ հետազոտությունների դերը քաղցկեղի վաղ հայտնաբերման գործընթացում, չարորակ ուռուցքներով հիվանդների վիրաբուժական, ճառագայթային և դեղորայքային բուժման ցուցումները և հակացուցումները, չարորակ նորագոյացությունների բուժման առանձնահատկությունները՝ պայմանավորված հիվանդության զարգացման փուլով, զուգորդված, համակցված և համալիր բուժման եղանակները, սիմպտոմատիկ բուժումը, կրծքագեղձի և թոքի ուռուցքային հիվանդությունները, մանկական ուռուցքաբանությունը, համաճարակաբանությունը, չարորակ նորագոյացությունների ախտորոշման և բուժման առանձնահատկությունները երեխաների մոտ:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
«Ուռուցքաբանություն» առարկայի նպատակն է տալ ընդհանուր և մասնավոր ուռուցքաբանության հիմնարար հարցերի վերաբերյալ գիտելիքներ, գործնական ունակություններ ու հմտություններ:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմաստ ուռուցքաբանական ծառայության խնդիրներն ու կազմակերպական կառույցները, ուռուցքաբանության հայկական դպրոցի զարգացման ուղղությունները, ուռուցքների էպիդեմիոլոգիան, տարբերել հիվանդության զարգացման փուլերը՝ ըստ դասակարգման TNM համակարգի, ուռուցքների /բարորակ և չարորակ/ դասակարգումն՝ ըստ ծագման, տեղակայման, տարածվածության աստիճանի, ուռուցքների ախտորոշման սկզբունքային մոտեցումները, հետազոտությունների սպեցիֆիկ եղանակները, ուռուցքների բուժման առանձնահատկությունները:

Տիրապետի կազմակերպել ուռուցքով հիվանդների դիսպանսեր հսկողությունը, կատարել ուռուցքով հիվանդների կլինիկական հետազոտություն, հայտնաբերել և հաստատել ուռուցքների առկայությունը, ճանաչել տարբեր ուռուցքները՝ իրենց տարբեր հատկանիշներով, տարբերակել ուռուցքների պալպատոր հատկանիշները և տալ ուռուցքի բնութագրումը, կարդալ և գնահատել ուռուցքներին բնորոշ ռենտգեն-ռադիոլոգիական հետազոտության արդյունքները:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Մ.Խ. Հայրապետյան, «Ուռուցքաբանություն», Երևան, 1997թ.
2. Վ.Ս.Բարսեղյան, «Ուռուցքաբանության հիմունքներ», Երևան, 2010թ.
3. Аύрапетян М.Х., “Учебник по клинической онкологии”, Ереван, 1986 г.
4. Трапезников Н.Н., Шаин А.А., Аύрапетян М.Х., “Руководство по клинической онкологии”. Ереван, 1990 г.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՎԻՐԱԲՈՒԺՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	IV-VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VII - XII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Գագիկ Մկրտչյան բ.գ.թ., Դոցենտ Արմենակ Էնֆենջյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ընդհանուր և մասնավոր վիրաբուժական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Գագիկ Մկրտչյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաբք
IV	VII	4.5	17	5	135	85	30	55	41	9		+
	VIII	2.5	17	3	75	51	20	31	15	3	6	
V	IX	1.5	17	2	45	34	12	24	9	2		+
	X	2	17	2	60	34	14	20	17	3	6	
VI	XI	2	17	2	60	34	14	20	17	9		+
	XII	4	17	4	120	68	20	48	34	18		+
Ընդամենը		16.5	102	18	495	306	110	198	133	44	12	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝
Մարդու անատոմիա, Ախտաբանական անատոմիա, Տոպոգրաֆիկ անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն, ընդհանուր վիրաբուժություն և անզգայացում

2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ
«Վիրաբուժական հիվանդություններ, մանկական վիրաբուժություն» դասընթացը ուսումնասիրում է հիմնական վիրաբուժական հիվանդությունները, նրանց տարբերակիչ ախտորոշման և բուժման սկզբունքներն ու մեթոդները, կրծքային վիրաբուժությունում հիվանդների հետազոտման մեթոդները, կրծքավանդակի փակ և բաց վնասվածքները, սպոնդան և տրավմատիկ պնևմոթորաքսը, թոքամզի էմպիեման, պիոպնևմոթորաքսը, ֆիբրոթորաքսը, թոքամզի և թոքերի բարորակ և չարորակ նորագոյացությունները, թոքերի թարախային-դեստրուկտիվ հիվանդությունները, միջնորմի հիվանդությունները, որովայնի, ազդրային, պորտային, սպիտակ գծի, հետվիրահատական ճողվածքները, սուր/ խրոնիկ ապենդիցիտը, ապենդեկտոմիայի տեսակները, լեղաքարային հիվանդությունը, խրոնիկական քարային խոլեցիստիտը, խոլեդոխոտոմիան, աղիքային անանցանելիությունը, օբտուրացիոն/ ստրանգուլյացիոն անանցանելիություն, հաստ աղիքի հիվանդությունները, սուր որովայնը, ստամոքսի և 12-մատնյա աղու խոցային հիվանդության վիրաբուժական բուժումը, վագոտոմիան, խոցային հիվանդության բարդությունները, ստամոքսի քաղցկեղը, սուր/ խրոնիկական պանկրեատիտ, ենթաստամոքսային գեղձի կիստաները, խուղակները, քաղցկեղը, պերիտոնիտը, վիրահատված ստամոքսի հիվանդությունները, դեմպինգ, բերող գալարի համախտանիշերը, ռեֆլյուքս գաստրիտը, ռեցիդիվ պեպտիկ խոցերը, խրոնիկ

հետմասնահատումային պանկրեատիտը, խոլելիթիազը, դիսֆագիան, գաստրոստազը, դիարեան, սակավարյունությունը, աբդոմինալ վիրաբուժության մեջ կիրառվող հիմնական հետազոտության մեթոդները, վարիկոզ հիվանդությունը, խորանիստ երակների թրոմբոֆլեբիտը, սուր ֆլեբոթրոմբոզները, հետթրոմբոֆլեբիտիկ համախտանիշը, ծայրամասային զարկերակների հիվանդությունները, որովայնային աորտայի հիվանդությունները, երիկամային զարկերակների և միջընդերային զարկերակների հիվանդությունները, դիաբետիկ անգիոպաթիան, դիաբետիկ ոտնաթաթի համախտանիշը, զարկերակային սուր թրոմբոզները և էմբոլիաները, կարդիոպրոտեկցիան, կարդիոպլեզիան, արյան արհեստական շրջանառությունը, արտամարմնային մեմբրանային օքսիգենատորը, բալունային կոնտրպուլսատորը, ՄԻՀ, ԱԿՇ-ի ցուցումներն ու հակացուցումները, շունտերի տեսակները, հետինֆարկտային միթրալ անբավարարությունը, հետինֆարկտային անևրիզման, հետինֆարկտային միջօրորոքային միջնապատի դեֆեկտը, նախասրտային և փորորոքային միջնապատի դեֆեկտները, մասնակի և ամբողջական նախասիրտ-փորորոքային հաղորդակցությունը, ֆալլոյի տետրադան, թոքային զարկերակի ատրեզիան, միափորոք սիրտը, բաց զարկերակային ծորանը, աորտայի կոարկտացիան, մագիստրալ անոթների տրանսպոզիցիան, թոքային երակների լրիվ և ամբողջական վերադարձը, բնածին և ձեռքբերովի արատները, միտրալ, աորտալ, եռփեղկ փականների, կոմպլեքս փականների վիրաբուժությունը, ժամանակակից փականային պրոթեզները՝ մեխանիկական, կենսաբանական, աորտայի անևրիզմա, անևրիզմաների վիրահատական բուժումը, առանձնահատկությունները, աորտայի շերտազատումը, պերիկարդիտները:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

3.1 Դասընթացի նպատակը

Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել կրծքի, որովայնի շրջանների, ինչպես նաև սրտի և անոթների վիրաբուժական հիվանդությունները, նրանց տարբերակիչ ախտորոշման և բուժման սկզբունքներն ու մեթոդները:

3.2 Դասընթացի խնդիրները

- բացահայտել հիմնական վիրահատական սինդրոմները և ախտորոշել հիմնական վիրաբուժական հիվանդությունները թորակալ, աբդոմինալ, անոթային և սրտային վիրաբուժությունների մեջ:
- ծանոթացնել կրծքի, որովայնի շրջանների, ինչպես նաև սրտի և անոթների հիմնական վիրաբուժական հիվանդությունների բուժման եղանակներին:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա կրծքի, որովայնի շրջանների, ինչպես նաև սրտի և անոթների վիրաբուժական հիվանդությունների էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշման առանձնահատկությունները և բուժման առավել լիարժեք եղանակը:

Կարողանա կազմակերպել թորակալ, աբդոմինալ, անոթային և սրտային վիրաբուժական հիվանդների զուտ վիրաբուժական հետազոտություններ և բուժումներ:

Տիրապետի կրծքի, որովայնի շրջանների, ինչպես նաև սրտային և անոթային վիրաբուժական հիվանդությունների տարբերակիչ ախտորոշմանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Atlas of general surgical techniques / [edited by] Courtney M. Townsend Jr.,
2. B. Mark Evers. -- 1s ed.
3. Essential surgery [edited by] Clive R. G. Quick, -- 5 ed.; 2016
4. Oxford Handbook of Clinical Surgery; [edited by] McLatchie, Greg; Borley, Neil; Chikwe, Joanna; 2017.
5. Бокерия Л.А. - Лекции по сердечно-сосудистой хирургии; в 2-х томах; М, 2000.
6. Дональд Б. Доути, Джон Р.Доути - Кардиохирургия. Техника выполнения операций, Москва, 2014 г.
7. Хирургические болезни: учебник /ред. М.И. Кузин. – 4-е изд., перераб. и доп. – Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2015. – 992 с.
8. Պարոնյան Ռ.Լ., 'Վիրաբուժական հիվանդություններ', Երևան, 1970թ.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
		ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
		ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
		ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄՅՐՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄՅՐՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տարային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՎՆԱՍՎԱԾՔԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՕՐԹՈՊԵԴԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՄԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	III, IV	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VI, VII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Առաքել Մինասյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ընդհանուր և մասնավոր վիրաբուժական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	Արթմեդ ԲԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Գազիկ Մկրտչյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթաբ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաբք
III	VI	3.5	17	4	105	68	24	44	34	3		
IV	VII	2.5	17	3	75	51	16	35	15	3	6	
Ընդամենը		6	34	7	180	119	40	79	49	6	6	

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Մարդու անատոմիա, Հյուսվածքաբանություն, Նորմալ ֆիզիոլոգիա, Տոպոգրաֆիկ անատոմիա և օպերատիվ վիրաբուժություն, Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, Դեղաբանություն, Ընդհանուր վիրաբուժություն, Անեսթեզիոլոգիա և ռեանիմացիա, Ճառագայթային ախտորոշում, Արտակարգ Իրավիճակների Բժշկություն
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա» կրթական դասընթացը բաղկացած է երկու բաժիններից: «Վնասվածքաբանություն» բաժինը ուսումնասիրում է վնասվածքաբանության զարգացման պատմությունը, հետազոտման մեթոդները, ոսկրերի անատոմիական կառուցվածքը և կոտրվածքների լավացումները, ոսկրերի կոտրվածքները, հոդախախտերը, փափուկ հյուսվածքների վնասվածքները, վերքերը և վերքային վարակը, հրազենային վիրավորումները, պոլիտրավման: «Օրթոպեդիա» բաժինը ուսումնասիրում է հոդերի դեգեներատիվ, դիստրոֆիկ հիվանդությունները, հոդերի էնդոպրոթեզավորումը, ստորին վերջույթի բնածին հիվանդությունները, ոտնաթաթերի օրթոպեդիկ հիվանդությունները, ողնաշարի և կրծքավանդակի բնածին և ձեռքբերովի դեֆորմացիաները, կմախքի բնածին համակարգային հիվանդությունները, մետաբոլիկ ախտահանումները, ոսկրի ուռուցքները, անդամահատումները և պրոթեզավորումը:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
«Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա» դասընթացի նպատակն է պատրաստ է ընդհանուր պրոֆիլի ապագա բժիշկներ, ովքեր արտակարգ իրավիճակների ժամանակ կարող են ցուցաբերել անհրաժեշտ ծավալի օգնություն վնասվածք ունեցող հիվանդին և գրագետ լուծել տարհանման հարցերը, իսկ օրթոպեդիկ ախտաբանության ժամանակ հայտնաբերել այն և ուղղորդել համապատասխան բուժման:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա տարբեր օրգան-համակարգերի վնասվածքները, վնասվածքաբանությունում և օրթոպեդիայում կիրառվող հետազոտման, հիվանդների բուժման սպեցիֆիկ, ժամանակակից մեթոդները, աշխատունակության վերականգնման ժամկետները տիպիկ վնասվածքների և օրթոպեդիկ հիվանդությունների ժամանակ:

Կարողանա իրականացնել կանխարգելման և ռեաբիլիտացիայի միջոցառումներ վնասվածքներից և տրավմատոլոգիական հիվանդություններից հետո, վարել բժշկական փաստաթղթեր, այդ թվում հաշվառման-հաշվետվություն, լուշել տրավմատոլոգիական օգնության կազմակերպման հիմնական հարցերը տուժածների մասսայական ընդունելության ժամանակ, արագ կողմնորոշվել արտակարգ իրավիճակներում, որոնք ծագում են ռազմական գործողությունների, աղետների և կոմբինացված ախտահարումների ժամանակ

Տիրապետի առաջին բժշկական օգնության կազմակերպման ձևերին ու եղանակներին, հատկապես շոկի և տերմինալ վիճակների առաջացման ժամանակ, տիպիկ վնասվածքների, տարատեսակների ախտորոշմանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Այվազյան Ա. Վ. «Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա», ձեռնարկ, Երևան, 2011
2. Демичев С. В. «Первая помощь при травмах и заболеваниях». /Учебное пособие/. М. «Гэотар-медиа», 2011
3. «Травматология и ортопедия» учебник. /под редакцией Н. В. Корнилова-М., Медиа, 2011
4. Oxford Textbook of Trauma and Orthopaedics; Edited by Christopher Bulstrode, Oxford University Press; Print ISBN-13: 9780199550647; 2011

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԻՐԱԲՈՒԺՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	V, VI
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Գագիկ Մկրտչյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ընդհանուր և մասնավոր վիրաբուժական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	Գագիկ Մկրտչյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննույթ. ժամ	Ստուգաթիվ
III	V	2.5	17	3	75	51	20	31	21	3		
	VI	2.5	17	3	75	51	22	29	15	3	6	
Ընդամենը		5	34	6	150	102	42	60	37	6	6	

- ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Մարդու անատոմիա, Ախտաբանական անատոմիա, Նորմալ ֆիզիոլոգիա, Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, Օպերատիվ վիրաբուժություն և տեղագրական անատոմիա
- ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Ընդհանուր վիրաբուժություն» առարկան ուսումնասիրում է վիրաբուժության մեջ ախտորոշման, բուժման և անզգայացման հիմնական սկզբունքները, վիրահատությունների դասակարգումը, անվանումները, թույլ է տալիս ծանոթանալ վիրաբուժական հիվանդությունների հիմնական տեսակների հետ; իմանալ անզգայացման հիմնական մեթոդները:
- ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
«Ընդհանուր վիրաբուժություն» դասընթացի նպատակն է ուսումնասիրել վիրաբուժության մեջ ախտորոշման, բուժման և անզգայացման հիմնական սկզբունքները, ուսանողներին ծանոթացնել վիրաբուժական հիվանդությունների կլինիկական հետազոտությունների հիմունքների և վիրաբուժական հիվանդությունների հիմնական տեսակների հետ:
- ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է**
Իմանա վիրաբուժական կլինիկայի առանձնահատկությունները, նրան ներկայացվող պահանջները, վիրահատությունների դասակարգումը, անվանումները, ասեպտիկայի և անտիսեպտիկայի օրենքները, ընդհանուր և տեղային անզգայացումն մեթոդները, վերքերի դասակարգումը, բուժման մեթոդները, վիրակապման կանոնները, տեսակները, երկարատև գերձնշման համախտանիշի առանձնահատկությունները, արյունահոսությունների տեսակները և դրանց դադարեցումն եղանակները, կոտրվածքների ու հողախախտերի ախտորոշման և բուժման եղանակները, նեկրոզի, գանգրենայի, խոցերի, խուղակների վիրաբուժական առանձնահատկությունները, ուռուցքների տարբերակման և ախտորոշման մեթոդները, անոթային վիրաբուժության սկզբունքները, թարախային ինֆեկցիա,

տեսակները, տարածումը, կտրվածքները, դրենավորման սկզբունքները, վիրաբուժական միջամտություն պահանջող պարագիտար հիվանդությունները:

Կարողանա կիրառել ասեպտիկայի և անտիսեպտիկայի կանոնները, դադարեցնել արյունահոսությունները, ժամանակավոր և վերջնական մեթոդներով, որոշել արյան խմբային պատկանելիությունը ստանդարտ շիճուկներով և ստանդարտ էրիթրոցիտներով, կատարել արյան կոնսերվացիա և պահպանում:

Տիրապետի վերջույթների իմոբոլիզացիայի ապահովում, տեղային անզգայացման որոշ մեթոդները, վիրակապերի տեսակներին, իմանա դեսմուրգիայի տեսակները:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Atlas of general surgical techniques / [edited by] Courtney M. Townsend Jr., B. Mark Evers. -- 1s ed.
2. Essentials of general surgery; Peter F. Lawrence; fifth edition, London 2007.
3. Гостищев, В.К. Общая хирургия: учебник / В.К.Гостищев. 4-е изд. М.: ГЭОТАР-Медиа, 2009. 848 с.
4. Շարիֆանյան Ս.Ս., Ընդհանուր վիրաբուժություն, Երևան, 1998թ.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԱԶՔԻ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IX
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. դոցենտ, Անահիտ Վարդանյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Հատուկ մասնագիտական և կլինիկական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	Թիվ 12 պոլիկլինիկա
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. դոցենտ, Սահականուշ Առուստամյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
V	IX	4	17	4	120	68	24	44	34	18		
Ընդամենը		4	17	4	120	68	24	44	34	18		

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Մարդու անատոմիա, Օպերատիվ վիրաբուժություն և տեղագրական անատոմիա, Ախտաբանական անատոմիա, Հյուսվածքաբանություն, Կլինիկական դեղաբանություն, Նորմալ ֆիզիոլոգիա, Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, Ներքին հիվանդություններ, Վիրաբուժական հիվանդություններ
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Աչքի հիվանդություններ» դասընթացը ուսումնասիրում է ակնաբուժության զարգացման պատմությունը, աչքի էմբրիոնալ զարգացումը, աչքի անատոմիան, ակնակապիճը, կառուցվածքը, աչքի հավելյալ օրգանները, նրանց դերը, աչքի թաղանթները, ակնագնդի խոռոչի պարունակությունը, ակնագնդի և նրա հավելյալ մասերի սնուցումը, հեմոդինամիկ առանձնահատկությունները, տեսողական ուղին, ակնագնդի և ակնակապճի պարունակության ներվալորումը, աչքի ֆիզիոլոգիան, լուսազգայնությունը, ադապտացիան, գունազգացողությունը, կենտրոնական և ծայրամասային տեսողությունը, երկաչյա տեսողությունը, աչքի ռեֆրակցիան և ակոմոդացիան, ռեֆրակցիայի տարբեր տեսակների բարդությունները, շաղկապենու ախտահարումների տեսակները, եղջրաթաղանթի հիվանդությունները, բարդությունները, էլքերը, անոթաթաղանթի հիվանդությունների կլինիկան, բարդությունները, բուժման սկզբունքները, ռուպիակի ախտահարումը, ընթացքը, բուժման կոնսերվատիվ և վիրաբուժական մեթոդները, ցանցաթաղանթի ախտահարումների տեսակները, բուժման սկզբունքները, տեսաներվի հիվանդությունները, գլաուկոման, տեսակները, սուր նոպան, բուժումը:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել տեսողական օրգանի հիվանդությունները, էթիոլոգիան, պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշումը, բուժումը, աչքի հիվանդությունների կապն այլ հիվանդությունների հետ, աչքի որոշ ֆունկցիոնալ հետազոտությունների կատարումը:

4. ԳՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է			
<p>Իմանա տեսողական օրգանի կլինիկական անատոմիան և ֆիզիոլոգիան, տեսողական օրգանի հիվանդությունների և վնասվածքների ախտորոշման, կանխարգելման և բուժման հիմնական մեթոդները՝ կոնսերվատիվ և վիրաբուժական:</p> <p>Կարողանա կատարել աչքի և նրա օժանդակ համակարգի արտաքին, աչքի օֆտալմոսկոպիկ հետազոտություններ, որոշել և գնահատել հետազոտման ընդհացքում աչքի անատոմիական տարրերը, կատարել տեսողության սրություն ստուգման, գունաին տեսողության և տեսադաշտի որոշման հետեզոտությունները:</p> <p>Տիրապետի ակնաբուժական կաթիլների և քունքների օգտագործմանը, ակնոցի համար դեղատոմսերի կազմմանը տարբեր տեսակի ռեֆրակցիայի դեպքերում, մոնո- և բինոկուլար վիրակապման մեթոդներին, կոնյունկիվալ պարկից օտար մարմնի հեռացմանը:</p>			
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Офтальмология: учебник для вузов / Под ред. Е.А. Егорова – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2010. – 240 с. 2. Глазные болезни. Основы офтальмологии: учебник / [Э. С. Аветисов и др.]; под ред. В. Г. Копаевой. - М.: Медицина, 2012. - 552 с.: ил. - (Учебная литература для студентов медицинских вузов). 3. Kanski's Clinical Ophthalmology; 8th Edition; Saunders Ltd. 2015. – 928p. 			
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ			
	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%	
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%	
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%	
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%	
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ			
Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՃԱՌԱԳԱՅԹԱՅԻՆ ԱԽՏՈՐՈՇՈՒՄ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	III	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	V
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Կարինե Մնացականյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Հատուկ մասնագիտական և կլինիկական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	Արթմեդ ԲԿ, ԳԲՈՒԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. դոցենտ, Սահականուշ Սմբատի Առուստամյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
III	V	2.5	17	3	75	51	20	31	21	3		+
Ընդամենը		2.5	17	3	75	51	20	31	21	3		

<p>1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - Մարդու անատոմիա - Քիմիա - Ֆիզիկա - Բիոէթիկա - Հոգեբանություն - Նորմալ ֆիզիոլոգիա
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>Դասընթացը ուսումնասիրում է ճառագայթային ախտորոշման սարքերի աշխատանքի, համակարգչային տոմոգրաֆիայի, միջուկային ռեզոնանսի, ռադիոիզոտոպային ախտորոշման սկզբունքներին, որոնք թույլ են տալիս հայտնաբերել աննշան փոփոխությունները դժվարաթափանց օրգաններում:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>«Ճառագայթային ախտորոշում» առարկայի դասավանդման նպատակն է բուժական ֆակուլտետի ուսանողներին նախապատրաստել կլինիկական աշխատանքին: Ծրագրի հիմնական դրույթների մեջ ներառված են տեսական գիտելիքների ամրապնդում և նորացում, գործնական ունակությունների և հմտությունների կատարելագործում:</p>
<p>4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԳՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է</p> <p>Իմանա ճառագայթային բոլոր հայտնի սարքերը, ճառագայթային ախտորոշման սարքերի աշխատանքի սկզբունքները, համակարգչային տոմոգրաֆիայի, միջուկային ռեզոնանսի, ռադիոիզոտոպային ախտորոշման սկզբունքներին, որոնք թույլ են տալիս հայտնաբերել աննշան փոփոխությունները դժվարաթափանց օրգաններում, ռադիոլոգիայի և բժշկական տեխնիկայի նորագույն նվաճումները:</p> <p>Կարողանա ընթերցել ռենտգեն նկարները և ըստ ռենտգեն պատկերի գրել ախտորոշման եզրակացությունները:</p>

Տիրապետի ճառագայթային ախտորոշման ժամանակակից սարքերի աշխատանքի սկզբունքներին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Գ. Ավետիսյան, Հ. Էդիլյան, Ճառագայթային ախտորոշում, Երևան, 2012,
2. J. Benseker, The Radiology Handbook, Athens, 2006,
3. M. Chen, T. Pope, D. Ott, Basic Radiology, New York, 2011,
4. Ю. Лишманова, В. Чернова, Радионуклидная диагностика для практических врачей, Томск, 2004.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԴԱՏԱԿԱՆ ԲԺՇԿՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XI
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Հասմիկ Զաքարյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Հատուկ մասնագիտական և կլինիկական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶՄ	-
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. դոցենտ, Սահականուշ Սմբատի Առուստամյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
VI	XI	4	17	4	120	68	24	44	34	18		+
Ընդամենը		4	17	4	120	68	24	44	34	18		

- 1. ՆԱԽԱՂԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Մարդու անատոմիա, Ախտաբանական անատոմիա, Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, Դեղաբանություն, Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա, Ճառագայթային ախտորոշում, Ընդհանուր վիրաբուժություն, Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա, Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա:
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
Դասընթացն ուսումնասիրում է դատական բժշկության առարկան և նրա ուսումնասիրության օբյեկտները, դատաբժշկական ծառայության կազմակերպման հիմունքները, դատաբժշկական մահաբանությունը, դիակի (տարբեր տարիքի և սեռի) դատաբժշկական փորձաքննությունը, դատաբժշկական վնասվածքաբանությունը, նրա տեսակները, դատաբժշկական փորձաքննությունը, դատաբժշկական ընդհանուր և մասնավոր թունաբանությունը, տուժածների, կասկածյալների և մեղադրյալների (կենդանի անձանց), իրեղեն ապացույցների դատաբժշկական փորձաքննություն, բուժ. Աշխատողների մասնագիտական իրավախախտումները:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՂԱՏԱԿԸ**
Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել դատաբժշկական փորձաքննության հիմնական բաժինները, որոնց իմացությունը կկիրառվի գործնական աշխատանքում ծագող բժշկական բնույթի տարբեր հարցեր լուծելիս: Այն կնպաստի նաև ուսանողների բժշկական բարոյագիտական հմտության ձեռքբերմանը, որն անհրաժեշտ է ապագայում քրեական, քաղաքացիական օրենսդրության հետ բախումներից խուսափելու համար:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է			
<p>Իմաստ դատավարական, բժշկական ուսումնասիրության եղանակները, եզրակացությունների ձևակերպումները և փաստաթղթերը, բժշկական բարոյագիտություն, դիախեռման տեխնիկան, դատաբժշկական վնասվածքաբանության տեսակները և փորձաքննությունը, դատաբժշկական ընդհանուր և մասնավոր թունաբանությունը, կենդանի անձանց դատաբժշկական փորձաքննությունը, պտղի և նորածինների դիակների դատաբժշկական փորձաքննության առանձնահատկությունները, իրեղեն ապացույցների դատաբժշկական փորձաքննությունը, բուժաշխատողների պատասխանատվությունը մասնագիտական իրավախախտումների դեպքում:</p> <p>Կարողան կատարել դեպքի վայրի գնում, կատարել դիախեռում և դիակի դատաբժշկական փորձաքննություն, ախտորոշել աուտոպսիոն նյութը, վերլուծել դատաբժշկական փորձաքննության արդյունքները:</p> <p>Տիրապետի տուժածի հարցաքննմանը, բռնի և բնական մահվան պատճառների ախտորոշմանը:</p>			
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ			
<ol style="list-style-type: none"> Ն.Մ. Ավագյան, Կ.Լ. Նազարեթյան, Ա.Ս.Թորոսյան, «Դատական բժշկության դասընթաց», Երևան, 1978 թ. Շ.Ա.Վարդանյան, «Դատական բժշկություն», Երևան, 1995 թ. Nageshkumar G Rao. Textbook of forensic medicine and toxicology, 2nd revised edition, New Delhi, India, ISBN13 9788184487060, 2010. “Судебная медицина” под ред. В.М.Смольянинова, Москва, 1975г. Балаян Р.А., “Смертельная травма в связи с падением с высоты”, Ленинград, 1976 г. Гурочкин Ю.Д., “Курс лекции по судебной медицине”, Москва, 1999г. Крюков В.Н., “Судебная медицина”, Москва, 1998г. Пиголкин Ю.Н, “Судебная медицина”, Москва, 2005г. 			
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
		ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
		ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
		ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ			
Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀՈԳԵԲՈՒԺՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Աննա Զիլինգարյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 98 26 26 90

ԱՄԲԻՈՆ	Հատուկ մասնագիտական և կլինիկական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	Երևանի քաղաքապետարանի №12 պոլիկլինիկա
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. դոցենտ, Սահականուշ Սմբատի Առուստամյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
VI	XII	3	17	3	90	51	24	27	25	14		
Ընդամենը		3	17	3	90	51	24	27	25	14		

<p>1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - Անատոմիա - Կենսաբանություն - Ֆիզիկա - Կեսաքիմիա - Քիմիա - Ֆիզիոլոգիա - Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա - Ախտաբանական անատոմիա - Հիստոլոգիա - Ներքին հիվանդություններ - Նյարդաբանություն - Բժշկական հոգեբանություն - Դեղաբանություն - Կլինիկական դեղաբանություն
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>«Հոգեբուժություն» դասընթացը կազմված է «Ընդհանուր հոգեախտաբանություն» և «Մասնավոր հոգեբուժություն» բաժիններից և ուսումնասիրում է հոգեկան հիվանդությունների զարգացման պատճառները, կլինիկական դրսևորումները, դրանց կանխումը, բուժումը և համապատասխան օգնության կազմակերպումը:</p>

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացել հոգեբուժության, մասավորապես, ընդհանուր հոգեախտաբանության հիմունքներին, առանձին հոգեկան հիվանդությունների, դրանց կլինիկական դրսևորումներին և տարբերակիչ ախտորոշման առանձնահատկություններին, կապ հաստատել այլ բժշկագիտական առարկաների հետ և դասընթացի ընթացքում ձեռք բերած գիտելիքների ընդհանուր հիմքի վրա ուսանողի մոտ ձևավորել կլինիկական մտածելակերպ:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա հոգեկան ոլորտում առկա խանգարումների կլինիկական դրսևորումները, հոգեկան ոլորտի ճանաչողական գործունեության առանձին տիպերի ախտաբանական արտահայտաման ձևերը /ախտանիշները/, հոգեկան խանգարումների կլինիկական դրսևորումները /փսիխոտիկ, ներտիկ/

Կարողանա, Գործնականում հանդիպելով հոգեկան ոլորտում առկա խանգարումներին, ճիշտ գնահատական տալ առկա խնդիրներին, տարբերակել առանձին հոգեկան խանգարումների դրսևորումները, վերլուծել հոգեկան գործընթացների առանձնահատկությունները և վարքային դրսևորումները տարբեր հոգեկան խանգարումների դեպքում:

Տիրապետի հոգեբուժության բնագավառում գործող էթիկայի նորմերին, պրոֆիլակտիկ միջոցառումների և դիսպանսեր հսկողության պլանի կազմմանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ս. Սուքիասյան, Ս. Մարգարյան, Հոգեբուժություն, Երևան, 2009,
2. Ա. Մելիք-Փաշայան, Հոգեբուժություն, Երևան, 2012,
3. А. Бухановский, Общая Психиатрия, Ростов-на-Дону, 2000,
- А. Hibbert, А. Godwin, F. Dear, P. Raven, Rapid Psychiatry, Malden, 2004,
4. J. Kay, A. Tasman, Essentials of Psychiatry, Sussex, 2006.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԻՆՖԵԿՑԻՈՆ ՇԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	IV-V	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VIII-IX
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Անահիտ Մկրտչյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Հատուկ մասնագիտական և կլինիկական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. դոցենտ, Սահակյանուշ Սմբատի Առուստամյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
IV	VIII	2.5	17	3	75	51	18	33	21	3		+
V	IX	4	17	4	120	68	22	46	34	12	6	
Ընդամենը		6.5	34	7	195	119	40	79	55	15	6	

<p>1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - Համաճարակաբանություն - Հանրային առողջություն և առողջապահություն - ՆՀՊ - Թերապիա
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>Դասընթացը տալիս է գիտելիքներ ինֆեկցիայի, ինֆեկցիոն պրոցեսի, ինֆեկցիոն հիվանդության մասին, ուսումնասիրում է ինֆեկցիոն հիվանդությունների դասակարգումը, ախտորոշման և բուժման սկզբունքները, վիրուսային հեպատիտները՝ a, b, c, d, e, էթիոպաթոգենեզ, կլինիկա-համաճարակաբանական առանձնահատկությունները, ախտորոշման և բուժման սկզբունքները, շիզոֆրենիա, էլեկտրոֆիզիոլոգիա, սննդային թունավարակները, էթիոպաթոգենեզը, համաճարակաբանությունը, կլինիկական նկարագիրը և դասակարգումը, ախտորոշման և բուժման սկզբունքները, իերսիսիոզային ինֆեկցիան (աղիքային իերսիսիոզ, պսևդոտուբերկուլյոզ), կլինիկական նկարագիրը և դասակարգումը, ախտորոշման և բուժման սկզբունքները, խոլերան, վիրուսային դիարեաները, էթիոլոգիան, ջրաաղային փոխանակության խանգարման պաթոգենեզը, կլինիկական առանձնահատկությունները, տարբերակիչ ախտորոշումը, ախտորոշման և բուժման սկզբունքները, բրուցելյոզը, կլինիկա- համաճարակաբանական առանձնահատկությունները, կլինիկական դասակարգումը, ախտորոշման և բուժման սկզբունքները, սալմոնելյոզը, տիֆ-պարատիֆային հիվանդությունները՝ որովայնային տիֆ, պարատիֆ՝ a, b, կարմրուկը, կարմրախտը:</p>

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ			
Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին սովորեցնել ինֆեկցիոն հիվանդությունների էթիոլոգիան, համաճարակաբանությունը, պաթոգենեզը, կլինիկական նկարագիրը, ախտորոշման և բուժական սկզբունքները:			
4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է			
Իմանա ինֆեկցիոն հիվանդությունների էթիոպաթոգենետիկ և համաճարակաբանական առանձնահատկությունները, պաթոգնոմոնիկ ախտանիշները:			
Կարողանա մեկնաբանել և համադրել կլինիկական և պարակլինիկական տվյալները, կատարել նախնական կլինիկական ախտորոշում, կազմել լրացուցիչ հետազոտությունների և բուժման պլան, լիարժեք գնել հիվանդին, նշանակել անհրաժեշտ լաբորատոր-գործիքային հետազոտություններ, դիէտա, բուժում, ճիշտ մեկնաբանել լաբորատոր-գործիքային հետազոտությունների տվյալները:			
Տիրապետի լաբորատոր ծառայությունների բոլոր օղակների աշխատանքի կազմակերպմանը, բոլոր հնարավոր բուժախտորոշիչ աշխատանքներին			
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ			
<ol style="list-style-type: none"> 1. А.Ф. Блюгер, «Вирусные гепатиты», Москва, 1990г. 2. В.И. Покровский, «Руководство по инфекционным болезням», Москва, 1990г. 3. В.И. Покровский, «Сальмонеллез», Москва, 1995г. 4. В.Н. Тимченко, «Инфекционные болезни у детей», Москва, 2001 г. 5. Е. П. Шувалова, «Инфекционные болезни», Москва, 1995г. 6. К.П. Мауер, «Гепатит и его последствия», Москва, 2001г. 7. Н.Д. Ющук, «Лекции по инфекционным болезням», Москва, 1999г. 8. Н.И. Нисевич, Учайкин В,Ф. «Детские инфекционные болезни», Москва, 1995г. 9. С.Н. Соринсон, «Вирусные гепатиты», Москва, 1995г. 10. Ю.В Лобзин, «Руководство по инфекционным болезням», Москва, 2000г. 			
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
		ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
		ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
		ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՍՅՐԻ /ՌԵՅՏԻՆԳՍՅՐԻ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ			
Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՔԻԹ, ԿՈԿՈՐԴ, ԱԿԱՆՋԻ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	IX
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Ռոբերտ Ֆրանգուլյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Հատուկ մասնագիտական և կլինիկական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	Թիվ 12 պոլիկլինիկա, Արթմեդ ԲԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. դոցենտ, Սահականուշ Առուստամյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
V	IX	4	17	4	120	68	24	44	34	18		
Ընդամենը		4	17	4	120	68	24	44	34	18		

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Մարդու անատոմիա, Օպերատիվ վիրաբուժություն և տեղագրական անատոմիա, Ախտաբանական անատոմիա, Հյուսվածքաբանություն, Կլինիկական դեղաբանություն, Նորմալ ֆիզիոլոգիա, Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, Ներքին հիվանդություններ, Վիրաբուժական հիվանդություններ
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Քիթ, կոկորդ, ականջի հիվանդություններ» դասընթացը ուսումնասիրում է օտոռինոլարինգոլոգիա առարկան, զարգացումը և կապն այլ դիսցիպլինների հետ, քթի կլինիկական անատոմիան, պաշտպանողական դերն օրգանիզմում, ռինիտները, քթի հարակից ծոցերի սուր և խրոնիկական բորբոքումները, քթի միջնապատի ծովածքը, խեցիների գերածը, ընկանը, կլինիկական անատոմիան, նշիկների գերածը, աղետիզ գերածը, անզինանները, կոկորդը, լարինգիտները, կեղծ կրուպը, կոկորդի և շնչափողի սուր ստենոզը, ականջը, արտաքին ականջի հիվանդությունները, սուր և խրոնիկական օտիտները, լսողական նյարդի բորբոքումը, կլինիկական, դեղորայքային բուժումը, մենյերի հիվանդությունը, օտոսկլերոզը:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին սովորեցնել քթի, կոկորդի, ականջի հիվանդությունները, նրանց բնորոշ ախտանիշները, ախտորոշման ժամանակակից գործիքային, ռենտգենաբանական, կլինիկական և այլ մեթոդների կիրառումն ու բուժումը:
- 4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԳՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է**
Իմանա ԼՕՌ օրգանների կլինիկական անատոմիան և ֆիզիոլոգիան, հիվանդությունների հիմնական ախտորոշման մեթոդները և բուժման մեթոդները՝ կոնսերվատիվ և վիրաբուժական:

Վարդանա ճանաչել և կարդալ կոնտրաստային, ոչ կոնտրաստային եղանակներով ռենտգեն նկարները, կատարել արտաքին, միջին ականջի գործիքային քննության մեթոդները, մեկնաբանել աուդիոսկոպիկ հետազոտման մեթոդները, տարբերել քթի արյունահոսությունների պատճառները, նկարագրել նորմալ ռինոսկոպիկ պատկերը, մեկնաբանել քթի, կոկորդի և ականջի բնածին արատները, նկարագրել լարինգոսկոպիայի, ֆարինգոսկոպիայի, տրախեոսկոպիայի տվյալները:

Տիրապետի ականջի մաքրմանը և դրենավորմանը թարախային հիվանդությունների ժամանակ, արտաքին լսողական անցուղու լվացմանը, արտաքին լսողական անցուղու օտար մարմնի հեռացմանը լվացման միջոցով, ականջի կաթիլների կաթեցմանը, ականջի մեջ փռչի դեղամիջոցների փչմանը, միջին ականջի փչմանը՝ ըստ Պոլիտցերի, լսողության սրության որոշմանը շշուկով, խոսակցական ձայնով և կամերտոններով, քթի խոռոչի քննություններին՝ ռինոսկոպիա, քթի զոնդավորմանը, քիթ-ըմպանի ու հավելյալ խոռոչների պալպացիային, քթի խոռոչի առաջնային և հետին տամպոնադային:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Կ.Գ.Շուքուրյան, Վարդանյան Ա.Ս., «Քթի, կոկորդի, ականջի հիվանդություններ», Երևան, 1992թ.
2. Пальчун В.Т., Магомедов М.М., Лучихин Л.А “Оториноларингология”, 2-е издание; Москва, 2011 г.- 584 с.
3. Y. Chan, J. Goddard, “KJ Lee's Essential Otolaryngology”, New York, 2015.
4. P. Dhingra, “Diseases of Ear, Nose and Throat”, Chennai, 2013.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳԻՆԵԼՈՎՈՑԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՄԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	IV-VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VII-XII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		
ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Գինարգա Մարտիրոսյան		
ՀԵՌԱԽՈՍ	-		
ԱՄԲԻՈՆ	Հատուկ մասնագիտական և կլինիկական առարկաների		
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	Մոր և մանկան առողջության պահպանման կենտրոն		
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. դոցենտ, Սահակյանուշ Առուստամյան		

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաթիվ
IV	VII	4,5	17	5	135	85	24	61	41	9		+
	VIII	2,5	17	3	75	51	16	35	15	3	6	
V	IX	2	17	2	60	34	14	20	17	9		+
	X	2	17	2	60	34	14	20	17	3	6	
VI	XI	3	17	3	90	51	18	33	26	13		+
	XII	3	17	3	90	51	18	33	26	13		+
Ընդամենը		17	102	18	510	306	104	202	142	50	12	

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Ֆիզիկա, Քիմիա, Կենսաբանություն, Անատոմիա, Հյուսվածաբանություն, Ֆիզիոլոգիա, Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, Ախտաբանական անատոմիա, Ֆարմակոլոգիա, Ընդհանուր վիրաբուժություն, Թերապիա
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Մանկաբարձություն և գինեկոլոգիա» դասընթացը նախատեսված է բուժական ֆակուլտետի ուսանողների համար, որն իր մեջ ընդգրկում է ֆիզիոլոգիական և ախտաբանական մանկաբարձություններ, կոնսերվատիվ և վիրաբուժական գինեկոլոգիա բաժինները:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
Դասընթացի նպատակն է, ուսուցանելով նախատեսված նյութերը, հնարավորություն ընձեռնել ուսանողներին, ապագա բժշկի պրակտիկայում՝ անհրաժեշտության դեպքում, կանխարգելել հղիության, ծննդաբերության և հետծննդյան շրջանի, ինչպես նաև մի շարք գինեկոլոգիական հիվանդությունների հնարավոր բարդությունները, առկայության դեպքում՝ ճիշտ ախտորոշել, ընտրել վարման ճիշտ տակտիկա և համապատասխան օգնություն կազմակերպել:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա հղիների, ծննդաբերների և ծննդկանների և ինչպես նաև մի շարք գինեկոլոգիական հիվանդների բժշկական օգնության կազմակերպման առանձնահատկությունները ամբուլատոր և ստացիոնար պայմաններում, հիվանդանոցների մանկաբարձա-գինեկոլոգիական բաժանմունքների սանիտար-էպիդեմիկ ռեժիմը, ծնարաններում ներհիվանդանոցային ինֆեկցիաների կանխարգելման կարգը, մանկաբարձա-գինեկոլոգիական դեռնոտոլոգիայի հիմնահարցերը, արտասեռական, վիրաբուժական և գինեկոլոգիական պաթոլոգիաների դեպքում հղիության երկարաձգման ցուցումները կամ հակացուցումները, հոսպիտալիզացիայի ցուցումները, հղիության, ծննդաբերության, հետծննդյան շրջանների պաթոլոգիաների ախտորոշումը, կանխարգելումը և բուժումը, բնականոն և պաթոլոգիական ծննդաբերությունների վարման տակտիկան, մանկաբարձական և գինեկոլոգիական վիրահատությունների հիմնական էտապները, ընդհանուր և տեղային անզգայացման սկզբունքները և մեթոդները:

Կարողանա տրամաբանորեն հիմնավորել ախտորոշումները, հղիության և ծննդաբերության ընթացքի բարդությունները, կատարել դիֆֆերենցիալ դիագնոստիկա, բուժում, պրոֆիլակտիկա և ռեաբիլիտացիա մանկաբարձ-գինեկոլոգիական պրոֆիլի հիվանդներին, ժամանակին ուղորդել համապատասխան մասնագետի մոտ, իսկ անհրաժեշտության դեպքում ցույց տալ անհետաձգելի առաջին օգնություն:

Տիրապետի հղիության, ծննդաբերության ժամկետների և պտղի քաշի որոշուման մեթոդներին, արտաքին մանկաբարձական հետազոտությանը, կոնքի չափերի և արզանդի հատակի բարձրության չափման մեթոդներին, մանկաբարձական ստետոսկոպով հղիի որովայնի աուսկուլատցիան պտղի սրտի բարախի հայտնաբերման նպատակով արզանդի պարանոցի վիճակի գնահատման մեթոդին, ծննդաբերական գործունեության գնահատման մեթոդին, գեստոզների ծանրության աստիճանի գնահատման մեթոդին, գինեկոլոգիական հիվանդությունների ախտորոշման և բուժման հիմնական սկզբունքներին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. D.C Dutta, “Text Book of Obstetrics”, Sixth Edition-2004
2. В.Е. Радзинский, А.М Фукс ” учебник по Акушерстве”
3. Е.В.Трифопова, “Акушерство и гинекология”, Москва, 2005
4. Աբրահամյան Ռ.Ա, Ավագյան Գ.Ս. ”Մանկաբարձություն”, Երևան, 1998

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տարային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԱՆԿԱԲՈՒԺՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	V, VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	X, XI
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. դոցենտ, Սահականուշ Սմբատի Առուստամյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 55 43 75 75

ԱՄԲԻՈՆ	Հատուկ մասնագիտական և կլինիկական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	Երևանի քաղաքապետարանի №12 պոլիկլինիկա
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. դոցենտ, Սահականուշ Սմբատի Առուստամյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
V	X	4	17	4	120	68	36	32	34	18		
VI	XI	5	17	5	150	85	36	49	42	17	6	
Ընդամենը		9	34	9	270	153	72	81	76	35	6	

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
 Անատոմիա, Հյուսվածքաբանություն, Նորմալ ֆիզիոլոգիա, Կենսաբանություն, Մանրէաբանություն, Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, Ախտաբանական անատոմիա, Դեղաբանություն, Ներքին հիվանդություններ, Վիրաբուժություն, Համաձարակաբանություն, Վերակենդանացում և անզգայացում
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
 «Մանկաբուժություն» դասընթացը ընդգրկում և հիմնավորում է գիտելիքներ և ունակություններ, մանկության բոլոր շրջանների (պրենատալ, ինտերնատալ, պոստնատալ) վերաբերյալ, վեր հանում դրանց տարբերությունները, ձևավորում մտածելակերպ տարբեր հասակի երեխաների առողջության, ֆիզիկական զարգացման և ախտաբանական պրոցեսների գնահատման և շտկման վերաբերյալ:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
 Դասընթացի նպատակն է ապահովել ուսանողների կողմից նորածնային հասակի առանձնահատկությունների իմացությունը, հատուն – անհաս նորածինների տարբերակման, նորածնի կենսունակության, սահմանային վիճակների գնահատման, նորածնային հասակի առավել տարածված հիվանդությունների բացահայտման, ծանրության գնահատման և բուժման կազմակերպման կարողությունը, ավագ հասակի երեխաների առավել տարածված հիվանդությունների ախտորոշման, տարբերակման և կանխարգելման կազմակերպման, ինչպես նաև մանուկների անհապաղ վիճակների գնահատման և օգնության կազմակերպման կարողությունը:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա մանկան օրգան-համակարգերի անատոմիա-ֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները, մանկան ռացիոնալ սնուցման հարցերը, հիմնական ստմատիկ և տարափոխիկ հիվանդությունների դասակարգումը, ծագումնաբանությունը, ախտածնությունը և կլինիկայի ընթացքի առանձնահատկությունները մանկական հասակում, հետազոտման հիմնական և օժանդակ եղանակները, նրանց ախտորոշիչ արժեքավորումը, հիվանդ երեխայի բուժման կազմակերպումը տնային ստացիոնար պայմաններում, ինֆեկցիայի օջախում կանխարգելիչ և հակահամաճարակային միջոցառումների կազմակերպումը և պայքարը նրանց տարածման դեմ,

Կարողանա հավաքել և գնահատել մանկան կյանքի և հիվանդության պատմությունը, իրականացնել մանկան ֆիզիկալ հետազոտություն, գնահատել ստացված արդյունքները հասակային նորմերին համապատասխան, ախտորոշել առավել հաճախ հանդիպող հիվանդությունները, հրատապ վիճակները, նշանակել համապատասխան բուժում, ցուցաբերել անհրաժեշտ հրատապ օգնություն, կազմել սննդակարգը, իրականացնել հիվանդությունների կանխարգելումը և հետագա վերականգնումը, ապահովել ստացիոնար բուժման անհրաժեշտություն ունեցող հիվանդների ժամանակին հոսպիտալացումը:

Տիրապետի երեխաների օբյեկտիվ հետազոտությունների իրականացմանը, հետազոտման արդյունքներ վերլուծությանը, երեխաների ֆիզիկական և նյարդահոգեկան զարգացման գնահատմանը, հիմնական և բուժական պրոֆիլակտիկ միջոցառումների և դիսպանսեր հսկողության պլանի կազմմանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. E. Crain , J. Gershel , S. Cunningham, “Clinical Manual of Emergency Pediatrics”, Cambridge, 2010.
2. E. Crain, “Clinical Manual of Emergency Pediatrics”, Cambridge, 2011.
3. R. Tasker, R. McClure, C. Acerini, “Oxford Handbook of Pediatrics”, Oxford, 2013.
4. Ա. Բարլոյան, Ն. Բաղդասարյան, Մ. Օհանյան, Ա. Ղազարյան, Հ. Սուքիասյան, «Մանկաբուժություն: Ուսումնական ձեռնարկ ընդհանուր բժշկության ֆակուլտետի ուսանողների համար», Երևան, 2010.
5. Ռ. Մինասյան, «Մանկական հիվանդությունների տարբ. ախտորոշում», Երևան, 2000

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԱՇԿԱՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	IV	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Կարինե Ավետյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	+374 98 92 31 81

ԱՄԲԻՈՆ	Հատուկ մասնագիտական և կլինիկական առարկաների
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	Թիվ 12 պոլիկլինիկա, Արթմեդ ԲԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. դոցենտ, Սահակյանուշ Սմբատի Առուստամյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
IV	VII	4	17	4	120	68	24	44	34	12	6	
Ընդամենը		4	17	4	120	68	24	44	34	12	6	

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Անատոմիա, Ախտաբանական անատոմիա, Հյուսվածաբանություն, Ախտաբանական, Ֆիզիոլոգիա, Կենսաքիմիա, Մանրէաբանություն, Դեղաբանություն, Մանկաբուժություն, Ակնաբուժություն, Քիթ, կոկորդ, ականջաբանություն, Ներքին հիվանդություններ:
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
Դասընթացը ուսումնասիրում է հաճախ հանդիպող մաշկային և սեռավարակ հիվանդությունները, դրանց կանխարգելման, հետազոտման, հայտնաբերման մեթոդները:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
«Մաշկավեներական հիվանդություններ» առարկայի դասավանդման նպատակն է տալ ընդհանուր և մասնավոր մաշկավեներաբանության գիտելիքներ, և ձևավորել դերմատոլոգների և սեռավարակ հիվանդությունների էթիոլոգիայի և պարզագենեզի, ախտորոշման, բուժման սկզբունքների, բերանի խոռոչի լորձաթաղանթում տեղակայման իմացություն:
- 4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱԲՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է**
Իմանա մաշկախտերի, մաշկի ախտահարումների կանխարգելման և ախտորոշման հիմունքները, հիմնական մաշկային արտահայտությունները, որոնք առաջացել են սոմատիկ հիվանդությունների ժամանակ, սեռավակների, նրանց կանխարգելման, ախտորոշման, բուժման և փոխանցման ուղիները, դերմատոլոգիայում օգտագործվող հիմնական բուժական ալգորիթմները, ախտորոշման հաստատման և հավաստի տվյալների ստացման համար, հիվանդության ելքի համաձայն, պլանավորել լրացուցիչ հետազոտությունների ծավալը:
Կարողանա գնահատել բուժվածների և քրոնիկ հիվանդների դիսպանսեր հսկողության արդյունքները, կատարել կանխարգելիչ, հիգիենիկ և հակահամաճարակային միջոցառումները, հավաքել անամնեզ, որոշել պացիենտի ստատուսը՝ անցկացնել պացիենտի և հարազատների հարցում, մշակել թերապևտիկ (վիրաբուժական)

գործողությունների պլան՝ հաշվի առնելով հիվանության ընթացքը և բուժումը, գնահատել անցկացվող բուժման անվտանգությունը և արդյունավետությունը, որոշել դեղամիջոցների ներմուծման ուղիները, ռեժիմը և դեղաչափերը, հիմնական ախտաբանական ախտանիշների դեպքում հիմնավորել տվյալ հիվանդի մոտ ֆարմակոթերապիան, տալ ընտրված բուժման մեթոդի ցուցումների ձևակերպումը, հաշվի առնելով էթիոտրոպ և պաթոգենետիկ միջոցները, բուժական գործունեությունում օգտագործել առաջնային և երկրորդային կանխարգելիչ մեթոդները (ապացուցողական բժշկության հիման վրա), տարիքա-սեռային խմբերում իրականացնել հանրաառողջացման միջոցառումներ, անցկացնել առողջ սննդակարգի խորհրդատվություն, պլանավորել և անցկացնել ազգաբնակչության շրջանակում հաճախ հանդիպող հիվանդությունների կանխարգելիչ միջոցառումներ:

Տիրապետի բժշկական փաստաթղթերի գրագետ լրացմանը, կլինիկական ախտորոշման լայնածավալ ակգորիթմերին, լաբորատոր, գործիքային ախտորոշման մեթոդների արդյունքների վերլուծությանը, կյանքին սպառնացող իրավիճակներում և անհետաձգելի իրավիճակներում առաջին բուժօգնության կազմակերպման հիմնական բժշկական ախտորոշիչ և բուժական միջոցառումներին, մաշկավեներական հիվանդությունների հիմնական միջամտությունների տեխնիկային՝ մանիպուլյացիաների կատարմանը, կանխարգելմանը, դիսպանսերիզացիային, կլինիկական ախտորոշման ձևակերպմանը, ախտորոշման հաստատման լրացուցիչ հետազոտություններին մաշկավեներական հիվանդի խորհրդատվության անցկացմանը ու անհետաձգելի օգնության ցուցաբերմանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ю. Скрипкин, Кожные и венерические болезни, Москва, 2000.
2. В. Адаскевич, В. Козин, Кожные и венерические болезни, Москва, 2006.
3. А. Родионов, Справочник по кожным и венерическим заболеваниям, 3-е издание, Санкт-Петербург, 2005.
4. Մ. Միրաբյան, Մակերեսային սնկային հիվանդություններ, Երևան, 2003:
5. L. Goldsmith, S. Katz, B. Gilchrest, A. Paller, D. Leffell, K. Wolff, Fitzpatrick's Dermatology in General Medicine, 8th edition, New York, 2008,
6. W. James, T. Berger, D. Elston, Andrews' Diseases of the Skin 12th Edition, Clinical Dermatology - Expert Consult, Amsterdam, 2016.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տարային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՆՅԱՐԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	III, IV	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VI, VII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		
ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Աշոտ Քոսյան		
ՀԵՌԱԽՈՍ	-		
ԱՄԲԻՈՆ	Հատուկ մասնագիտական և կլինիկական առարկաների		
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	ԳԲՈՒԿ		
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. դոցենտ, Սահակյանուշ Առուստամյան		

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
III	VI	4	17	4	120	68	22	46	34	18		+
IV	VII	2.5	17	3	75	51	18	33	15	3	6	
Ընդամենը		6.5	34	7	195	119	40	79	49	21	6	

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Մարդու անատոմիա, Քիմիա, Ֆիզիկա, Բիոլոգիկա, Հյուսվածքաբանություն, Նորմալ ֆիզիոլոգիա, Հոգեբանություն, Ախտաբանական անատոմիա, Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա, Դեղաբանություն, Կլինիկական դեղաբանություն, Ներքին հիվանդությունների պրոպեդևտիկա
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
Նյարդաբանություն առարկան ուսումնասիրում է մարդու նյարդային համակարգը, նրա առանձնահատկությունները ըստ բաժինների, հիվանդությունները, տարբերակիչ ախտորոշումը և բուժումները:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել նյարդային համակարգի զարգացման օրինաչափությունները, հետազոտման մեթոդները, հիվանդությունների պատճառագիտությունը, ախտաճանությունը և կլինիկական դրսևորումները: Ծանոթացնել գլխուղեղի արյան շրջանառության խանգարումների հետ, քանի որ այն համարվում է հիմնականը նյարդաբանությունում, որը կապված է սրտի գործունեության, միզասեռական համակարգի և էնդոկրին գեղձերի յուրահատկությունների դրսևորման հետ:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է			
<p>Իմանա նյարդաբանության հիմունքները, հիմնական հիվանդությունների պաթոգենեզը, կլինիկան, ախտորոշումը, բուժումը, անհրաժեշտ բուժական միջոցառումների կիրառումը կոմատոզ վիճակների առկայության դեպքում /առաջին բուժօգնություն/, հիմնական բուժական /դեղորայքային/ սխեմաների կիրառումը էպիլեպսիայի, տրավմաների, ուշագնացությունների ժամանակ /տարբեր պատճառներից/:</p> <p>Կարողանա հիվանդի հետազոտման մեթոդիկային, հիվանդությունների տարբերակիչ ախտորոշմանը:</p> <p>Տիրապետի ողնուղեղային պունկցիային, գործիքային հետազոտությունների ինտերպրետացիային, սահմանամերձ մասնագիտությունների հետ, տարբերել դիաբետիկ կամ ուրեմիկ կոման էպիլեպտիկ և հետտրավմատիկ կոմայից:</p>			
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ			
<ol style="list-style-type: none"> Գ. Միրզոյան, Ներվային հիվանդություններ, Երևան, 1988 Է. Գևորգյան, Ա. Հակոբյան, Հ. Ստեփանյան, Նյարդաբանություն, Երևան, 1990 M. Baehr, Duus' Topical Diagnosis in Neurology: Anatomy, Physiology, Signs, Symptoms, Stuttgart, 2005 А. Триумфов, Топическая диагностика заболеваний нервной системы, Москва, 2007 Болезни нервной системы, /под ред. Член-кор. РАМН, проф. Н. Н. Яхно, проф. Др. Штульмана/, в 2-х томах, Москва, 2001 Д. Штульман, О. Левин, Неврология, Москва, 2008 Т. Скоролец, А. Скоролец, А. Скоролец, Пропедевтика клинической неврологий, Москва, 2004 			
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
		ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
		ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
		ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ			
Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԱՍԵՂ – ԱՅՐՈՒՄ ԹԵՐԱՊԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	III-IV	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VI-XI
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Էլեոնորա Մինասյան Վահե Վարդանյան Աննա Թարջումանյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ավանդական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	ԳԲՈՒԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Էլեոնորա Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շարքթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգաբք
III	VI	2	17	2	60	34	22	12	17	9		
IV	VII	2	17	2	60	34	22	12	17	9		
	VIII	4	17	4	120	68	24	44	34	18		
V	IX	2.5	17	3	75	51	24	27	15	3	6	
	X	3.5	17	4	105	68	24	44	34	3		
VI	XI	3	17	3	90	51	22	29	26	7	6	
Ընդամենը		17	102	18	510	300	138	168	143	49	12	

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Անատոմիա, Ֆիզիոլոգիա, Պաթոֆիզիոլոգիա, Օպերատիվ վիրաբուժություն, Ֆարմակոթերապիա, Ֆիտոթերապիա, Փիլիսոփայություն
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ**
«Ասեղ-այրում թերապիան» փիլիսոփայական գիտություն է, որն ունի իր աշխարհայացքները, գործառույթները (инь-ян, у-син, մերիդիանային համակարգի, ներքին օրգանների, էներգիայի, արյան և հեղուկների ու կենսական կետերի մասին): Այն ուսումնասիրում է մարդու օրգանիզմի ֆիզիոլոգիական հիմունքները, հիվանդությունների զարգացման պաթոմեխանիզմները, ախտորոշման մեթոդները (զննում, հարցում, ունկնդրում, շոշափում, գործիքային հետազոտություն) և բուժման մեթոդները՝ ասեղ-այրում թերապիան, որն ունի համաշխարհային ճանաչում, ինչպես ԿՅՅԻՆ-ԱՅՅԹ թերապիան:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
«Ասեղ-այրում թերապիա» դասընթացի նպատակն է ապագա բժիշկներին ուսուցանել արևելյան ավանդական բժշկության տեսական և գործնական հիմունքները, ախտորոշման և բուժման մեթոդները, տիրապետել ասեղ-այրում թերապիան հիվանդությունների բուժման կոմպլեքսում՝ ինտեգրելով ժամանակակից բժշկության հետ:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա արևելյան ավանդական բժշկության փիլիսոփայական ուսմունքները՝ Ին-յան, Ու-սին, Ցզին-լո, Ջան-ֆու, Շու-սյուե, Էներգիայի, արյան և հեղուկների, ախտաբանական վիճակների զարգացման էթիոլոգիան և պաթոգենեզը, ռեֆլեքտոթերապիայի ֆիզիոլոգիական հիմունքները և սկզբունքները, մերիդիանների ընդհանուր բնութագիրը, տոպոգրաֆիան, ուղին, գլխավոր կետերը և նրանց թերապևտիկ ցուցումները, ասեղ-այրում թերապիան ներքին, շնչական, սիրտ-անոթային, մարսողական, միզասեռական, հեպատոբիլիար, հենաշարժական համակարգերի հիվանդությունների բուժման կոմպլեքսում և ռեանիմատոլոգիայում:

Կարողանա կիրառել հին արևելքի բժշկության մեջ ընդունված բուժման եղանակները և մեթոդները:

Տիրապետի ախտորոշման 4 մեթոդներին (զննում, հարցում, ունկնդրում և շոշափում), գործիքային հետազոտությանը՝ Ռեոդորակուի, Ակաբանեի մեթոդին, կետերի ընտրությանը՝ ըստ ավանդական բժշկության և ռեֆլեքտոթերապիայի, արյան բաց թողման, աուրիկուլոթերապիայի, ակուպրեսուրայի (ըստ արևելյան ավանդական և ժամանակակից բժշկության), ասեղ-այրում թերապիայի մեթոդներին, մարմնի տարբեր մասերի վրա տեղադրված կենսական կետերի և զոնաների վրա ներգործելու համար:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Белоусов П.В. "Теоретические основы китайской медицины" Алматы 2010г.
2. Васичкин В.И. "Методы китайской акупунктуры" Москва 2001г.
3. Давыдов М.А. "Пространство и время в китайской медицине" Ростов 2008г.
4. Лувсан Г. "Традиционные и современные методы восточной рефлексотерапии" М. 1986г.
5. Мачерет Е. Л., Самосюк И.З. "Руководство по рефлексотерапии" Киев 1982г.
6. Мачоча Дж. "Основы китайской медицины" Москва 2013г.
7. Мачоча Дж. "Психика в китайской медицине" Москва 2013г.
8. Песиков Я.С., Рыбалко С.Я. "Атлас клинической аурикулотерапии" Москва 1990г.
9. Самосюк И.З., Лысенюк В.П. "Акупунктура. Энциклопедия" Киев, Москва 1990г.
10. Табеева Д.М. "Руководство по иглорефлексотерапии" Москва 1980г.
11. У Вэй-Синь "Энциклопедия китайской медицины. Целительные силы природы" М. 2002г.
12. Чжу-Лян "Руководство по современной Чжэнь-цзю терапии" Москва 1959г.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տարային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՖԻՏՈԹԵՐԱՊԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	IV-VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VIII-XI
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Աստղիկ Աբրահամյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ավանդական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	ԳԲՈՒԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Էլեոնորա Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
IV	VIII	2.5	17	3	75	51	26	25	21	3		
V	IX	2.5	17	3	75	51	26	25	15	3	6	
	X	2	17	3	60	51	26	25	6	3		
VI	XI	3	17	3	90	51	24	27	25	8	6	
Ընդամենը		10	68	12	300	204	102	102	67	17	12	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝

- Անատոմիա
- Կենսաբանություն
- Ֆիզիկա
- Քիմիա
- Կենսաքիմիա
- Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա
- Ախտաբանական անատոմիա
- Հիստոլոգիա
- Դեղաբանություն
- Կլինիկական դեղաբանություն
- Ասեղ-այրում թերապիա

2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Ֆիտոթերապիա» դասընթացը ուսումնասիրում է Դեղաբույսերում պարունակվող կենսակտիվ նյութերը, նյարդային համակարգի վրա հանգստացնող և ցավազրկող ազդեցությամբ օժտված, խթանիչ ազդեցություն ունեցող դեղաբույսերը, նյարդային սինապսների շրջանում գործող, հակաաթերոսկլերոտիկ ազդեցությամբ օժտված, սրտային գլիկոլիդներ պարունակող, շնչական համակարգի վրա ազդող դեղաբույսերը, դրանց դեղաբանական ազդեցության մեխանիզմները, ցուցումները, հակացուցումները, Խորիաբեր և բրոնխոլիտիկ ազդեցությամբ օժտված դեղաբույսերը:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ			
Դասընթացը նպատակաուղղված է ապագա բժիշկներին ուսուցանել ժողովրդական (ավանդական) բժշկության հիմքը հանդիսացող բուսաբուժության տեսական և գիտական հիմունքները՝ բժշկական հետազոտությունների ժամանակ ժամանակակից բժշկության հետ զուգակցելու, ինտեգրելու նպատակով:			
4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է			
Իմանա դեղաբույսերի դեղաբանական ազդեցությունը մարդու օրգանիզմի վրա, Հայաստանում և այլ երկրներում աճող դեղաբույսերը, դրանց օգտագործումը տարբեր հիվանդությունների բուժման կոմպլեքսում, դեղաբույսերի հակացուցումները, թունավոր դեղաբույսերը և հազվագյուտ դեղաբույսերը:			
Կարողանա կատարել դեղաբույսերի ընտրություն կոնկրետ հիվանդությունների ժամանակ, պատրաստել դեղաձևեր տնային պայմաններում			
Տիրապետի դեղաչափավորմանը, դեղաբույսերի հավաքների կազմավորմանը, դեղատոմսերի դուրսգրմանը:			
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ			
1. Ա.Ա. Թորոպյան, Հայաստանի դեղաբույսերը, Երևան, 1983			
2. Լ. Վ. Հարությունյան, Բուսաբուժություն, Երևան, 1999			
3. Л.В. Пастушенков, Е.Е. Лесиовская, Фармакотерапия с основами фитотерапии, Москва, 1994			
4. С. Я. Соколов, Фитотерапия и фитофармакология, Москва, 2000			
5. С. Я. Соколов, Замотаев, Фитотерапия, Москва, 1993			
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ		ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
		ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
		ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
		ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄԱՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԱՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ			
Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՖԻԶԻՈԹԵՐԱՊԻԱ ԵՎ ԿՈՒՐՈՐՏՈՂՈՎԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XI
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	բ.գ.թ. Էլեոնորա Մինասյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ավանդական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	ԳԲՈՒԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Էլեոնորա Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
VI	XI	2	17	2	60	34	16	18	17	9		+
Ընդամենը		2	17	2	60	34	16	18	17	9		

<p>1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - Մարդու անատոմիա - Քիմիա - Ֆիզիկա - Բիոէթիկա - Հոգեբանություն - Նորմալ ֆիզիոլոգիա
<p>2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>Դասընթացը ուսումնասիրում է բուժումը բարձր հաճախականության փոփոխական հոսանքով և բարձր հաճախականության էլեկտրամագնիսական դաշտերով, մագնիսոթերապիան, բուժական կոմպլեքսում ֆիզիոթերապիայի կիրառումը, հիվանդությունների տարբեր շրջաններում բուժման էտապայնությունը (սուր, ենթասուր և խրոնիկ շրջանում և որպես պրոֆիլակտիկ միջոց), ջերմաբուժությունը (պարաֆին, օզոկերիտ, կավ, ավազ, բուժական ցեխեր), ջրաբուժությունը և բալնոթերապիան, բուժական ինհալյացիաները և կլիմայաբուժությունը:</p>
<p>3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ</p> <p>«Ֆիզիոթերապիա և կուրորտոլոգիա» առարկայի դասավանդման նպատակն է տալ ֆիզիոթերապիայի բուժման ձևերի և մեթոդների վերաբերյալ տեսական գիտելիքներ, կատարելագործել գործնական հմտություններն ու ունակությունները:</p>

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է			
<p>Իմանա տարբեր ֆիզիկական գործոնների ազդեցությունը օրգանիզմի վրա, ֆիզիկական գործոնների ազդեցության մեխանիզմը, ֆիզիկական գործոնների թերապևտիկ ցուցումներն ու հակացուցումները յուրաքանչյուր բորբոքման ձևի ժամանակ:</p> <p>Կարողանա ձեռք բերած գիտելիքները ներդնել գործնական բժշկության ասպարեզում, համադրել ֆիզիկական մեթոդները բուժական այլ մեթոդների հետ, կիրառել պրոֆիլակտիկ բժշկության մեջ:</p> <p>Տիրապետի ապարատների հետ աշխատելու ընդհանուր կարգին, տեխնիկայի անվտանգության կանոններին ֆիզիոթերապևտիկ կաբինետներում, պրոցեդուրա կատարելու տեխնիկային:</p>			
5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Գ.Կ.Սկրտչյան, «Ֆիզիոթերապիա», Երևան, 1962 թ. 2. А.А.Чаркин, В.С.Улашин, “Ультразвуковая терапия”, Москва, 1983 г. 3. В. М. Бологолюбов, "Физиотерапия и курортология", Москва, 2009г. 4. В. С. Улащик, "Физиотерапия", Универсальная медицинская энциклопедия, Минск, 2008г. 5. В.В.Оржошковский, “Клиническая физиотерапия”, Москва, 1984г. 6. В.Г.Ясногородский, “Электротерапия”, 1987 г. 7. В.М.Боголюбов, “Физиотерапия и курортология”, Москва, 1999 г. 8. В.С.Улашин, "Физико-фармакологические методы лечения и профилактики”, Москва, 1979г. 9. Н.Н.Сосина, “Физиотерапевтический справочник”, Москва, 1999 г. 			
6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ			
		ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
		ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
		ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
		ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%
7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ			
Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀՈՄԵՈՊԱԹԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	III, IV	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VI, VII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Գոհար Հարությունյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ավանդական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	ԳԲՈՒԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Էլեոնորա Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
III	VI	2	17	3	60	51	20	31	6	3		
IV	VII	2	17	2	60	34	20	14	17	3	6	
Ընդամենը		4	34	5	120	85	40	45	23	6	6	

- 1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝**
Կենսաբանություն, Անատոմիա, Ֆիզիոլոգիա, Պաթոֆիզիոլոգիա, Վիրաբուժություն, Ֆարմակոթերապիա, Ասեղ-այրում թերապիա, Ֆիտոթերապիա, Փիլիսոփայություն
- 2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ**
«Հոմեոպաթիա» դասընթացը ուսումնասիրում է հոմեոպաթիայի դերը ընդհանուր բժշկության մեջ, հոմեոպաթիայում առկա նշանները, հիվանդության հոմեոպաթիկ կոնցեպցիան, դեղորայքի ազդեցության պատկերը, հոմեոպաթիկ պրեպարատների դասակարգումը, դեղորայքի ընտրությունը տարբեր հիվանդությունների ժամանակ:
- 3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ**
«Հոմեոպաթիա» դասընթացի նպատակն է ծանոթացնել առարկայի տեսական և պրակտիկ հիմնական սկզբունքների՝ որպես բժշկագիտության այլընտրանք և բուժման մեթոդի մասին, ուսուցանել հոմեոպաթիկ պրեպարատների կիրառումը տարբեր օրգան-համակարգերի հիվանդությունների ժամանակ, կատարելագործել գործնական ունակություններն ու հմտությունները և մագիստրոսներին պատրաստել կլինիկական աշխատանքներին:
- 4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԳՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է՝**
Իմանա հոմեոպաթիայի դերը բժշկության մեջ, հոմեոպաթիայի հիմնական օրենքները:
Կարողանա մասնագիտական գործունեության համար օգտվել ուսումնական, գիտական, հանրամատչելի գրականությունից և համացանցից, կիրառել հոմեոպաթիան հիվանդությունների բուժման և պրոֆիլակտիկայի ժամանակ:
Տիրապետի հոմեոպաթիկ պրեպարատների ընտրության և պատրաստման մեթոդներին:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ա.Ա.Սարաֆյան, Գ.Պ.Քյալյան, 'Մարդու անատոմիա', 1995
2. Gray's Anatomy, 41st Edition, 2016
3. Sobotta. Атлас анатомии человека (2 тома). Путц Р., Пабст Р.
4. Frank H. Netter Atlas of Human Anatomy 6th Edition, 2014
5. Pocket Atlas of Human Anatomy Feneis H., Dauber W, 2012
6. Гайворонский И.В. Норм. Анатомия человека: В 2т: Учеб. – СПб. : Спец. литр., 2003-2004.
7. Егоров И.В. Клиническая анатомия человека: Учебн. пособ.- Ростов н/Д.: «Феникс», 3. 1997 Корнев М.А., Надъярная Т.Н. Анатомия человека от эмбриогенеза до зрелости: Учеб. пособ. – СПб: ООО «Издательство ФОЛИАНТ», 2002
8. Клиническая анатомия - Учебное пособие (2 тома) - Кирпатовский И.Д., Смирнова Э.Д. - 2003 год
9. М. Р. Сапин, Д. Б. Никитюк НОРМАЛЬНАЯ И ТОПОГРАФИЧЕСКАЯ АНАТОМИЯ ЧЕЛОВЕКА. В 3 томах. (2007)
10. Привес М.Г., Лысенков Н.К., Бушкович В.И. Анатомия человека.- 11-е изд., испр. и доп. - СПб. : Гиппократ, 2001
11. Сапин М.Р. Анатомия человека. - М.: Медицина, 2009 в 2-х томах
12. Сапин М.Р. Атлас нормальной анатомии человека. М: Мед пресс информ, 2006-2007.
13. Синельников Р.Д. Атлас анатомии человека. - М.: Медицина, 1996 в 4-х томах
14. Ханц Фениш Карманный атлас анатомии человека. – Минск: «Вышэйшая школа», 2002.2.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇԱՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳԱՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ			
Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տարային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԻՐԻՂՈՂԻԱԳՆՈՍՏԻԿԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	IV	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	VIII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Արմինե Հովհաննիսյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ավանդական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	ԳԲՈՒԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Էլեոնորա Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾԱՎԱԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
IV	VIII	4	17	4	120	68	34	34	34	18		+
Ընդամենը			4	17	4	120	68	34	34	34	18	

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝

- Անատոմիա
- Ֆիզիոլոգիա
- Հիստոլոգիա
- Ախտաբանական ֆիզիոլոգիա
- Ախտաբանական անատոմիա
- Թերապևտիկ հիվանդությունների կանխարգելում

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Իրիդոդիագնոստիկա» դասընթացը հանդիսանում է ավանդական բժշկության կրթամաս: Այն ներառում է հետևյալ բաժինները.

- Ծիածանաթաղանթի անատոմիական կառուցվածքը: Դասընթացը ուսումնասիրում է ծիածանաթաղանթի նորմալ անատոմիական կառուցվածքը, բնածին դեֆեկտները, շերտերի դասավորությունը, կազմավորումը:
- Ծիածանաթաղանթի ախտաբանական ախտահարումները, աչքի տարբեր հիվանդությունները, որոնք ազդեցություն կունենան ծիածանաթաղանթի նորմալ անատոմիական կառուցվածքի վրա:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.

3.1. Դասընթացի նպատակը

Պատրաստել բժիշկներ, որոնք կկարողանան օգտագործելով բժշկական գիտության և պրակտիկայի ժամանակակից մեթոդները, ցուցաբերեն բժշկական ճիշտ օգնություն, բուժման և ախտորոշման հարցերում ցանկացած տարիքի հիվանդներին:

3.2. Դասընթացի խնդիրները

- Թերապևտիկ տարբեր հիվանդությունների ախտորոշման մեթոդների յուրացում (այսինքն՝ ճշգրտորեն իմանան տվյալ օրգանի ճիշտ տոպոգրաֆիկ տեղադրությունը ծիածանաթաղանթի վրա՝ ըստ ժամ-սլաքի):
- Թերապևտիկ հիվանդությունը հայտնաբերելուց հետո բուժման ցուցումներն ու հակացուցումները:
- Բուժման բարդությունների հայտնաբերում, վերացում, կանխարգելում:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է

Իմանա ծիածանաթաղանթի անատոմիական կառուցվածքը, բնածին արատները, օրգանների ճիշտ տեղադրությունը ծիածանաթաղանթի վրա:

Կարողանա հասկանալ ծիածանաթաղանթի դեֆեկտների տեսակները և իմանա տվյալ զոնայի պաթոլոգիան որ օրգանին է պատկանում և ինչ ախտաբանական վիճակ է: Կարողանա կատարել բուժման պլանավորում, բարդությունների հայտնաբերում և վերացում:

Տիրապետի իրիդոլոգիազոստիկայում կիրառվող հետազոտման մեթոդների ախտորոշմանը և ճիշտ բժշկական օգնության ցուցաբերմանը:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. E. C. Вельхонер и др., “Иридодиагностика”, М., 1988г.
2. E. C. Вельхонер и др., “Основы иридодиагностики”, Баку, 1982г.
3. Jausas G. L., ” Iridologie renovee” Paris, 1983
4. Jensen B., “The science and practice of iridology. Escondido, 1985
5. Bourdiol R., “Traite d` irido-diagnostic Maisonneuve” ,1975
6. Deck L., “Grundlagen der iris-diagnwstic. Etlingeo”, 1965.

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՍՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՈՒՄՆԵՐ /ՌԵՅՏԻՆԳՄԵՆՆԵՐ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Չի ներկայացել	0	-	F

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԱՆՈՒԱԼ ԹԵՐԱՊԻԱ		
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿ	Պարտադիր		
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ	ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱՑՎԱԾ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ		
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ	Առկա		
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Բուժական գործ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Բուժական		
ԿՈՒՐՍ	VI	ԿԻՍԱՄՅԱԿ	XII
ՈւՍՈւՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ	2015-2016		

ԿԱԶՄՈՂ	Արևիկ Դարիբյան
ՀԵՌԱԽՈՍ	-

ԱՄԲԻՈՆ	Ավանդական բժշկության
ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶԱ	ԳԲՈՒԿ
ԱՄԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ	բ.գ.թ. Էլեոնորա Մինասյան

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԾԱՎԱԼԸ

Կուրս	Կիսամյակ	Կրեդիտ	Ուսումն. շաբաթ	Շաբաթակ. ժամ	Ընդհանուր ժամ	Ընդամ. լս. ժամ	Դասախ. ժամ	Գործն., լաբ. ժամ	Ինքն. աշխ. ժամ	Կոնսուլ. ժամ	Քննութ. ժամ	Ստուգարք
VI	XII	3	17	3	90	51	20	31	25	14		
Ընդամենը		3	17	3	90	51	20	31	25	14		

1. ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ. Դասընթացի յուրացման համար անհրաժեշտ է՝
 Առարկայի անվանումը, Վնասվածքաբանություն և օրթոպեդիա, Նյարդաբանություն, Ասեղնաբուժություն, Ներքին հիվանդություններ, Ֆիզիոթերապիա, Ռեֆլեքսոթերապիա

2. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ
 «Մանուալ թերապիա» դասընթացը ուսումնասիրում է կինեզոթերապիայի, մանուալ թերապիայի, բուժական մերսման հիմունքները, սկոլիոտիկ կեցվածքը և սկոլիոտիկ հիվանդությունը, կինեզոթերապիայի առանձնահատկությունները տարբեր տիպի սկոլիոզների ժամանակ, ողնաշարի ֆունկցիայի սպեցիֆիկ խանգարումները, դրանց թերոփաները, ողնաշարի ֆունկցիոնալ խանգարումների հետևանքները, բարդությունները, ողնաշարի ֆունկցիոնալ անատոմիան և ռենտգենոլոգիան, ողնաշարը ֆրոնտալ հարթության մեջ:

3. ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ
 «Մանուալ թերապիա» առարկայի դասավանդման նպատակն է ուսուցանել մանուալ թերապիայում կիրառվող բուժական ազդեցության հնարքային մեթոդների գիտական-թերոփետիկ հիմնավորումները, դրանց ցուցումներն ու հակացուցումները, հետազոտման և բժշկական ներգործության ուղղվածության ու ընթացքի ճիշտ կազմակերպումը, ինչպես նաև ֆիզիկական զարգացման շեղումներն ու խանգարումները և մանուալ թերապիայի միջոցներով դրանց շտկման ձևերը:

4. ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ. Դասընթացի ավարտին ուսանողը պետք է
Իմանա մանուալ թերապիայում կիրառվող բուժական ազդեցության հնարքային մեթոդների գիտական-թերոփետիկ հիմնավորումները, դրանց ցուցումներն ու հակացուցումները, հետազոտման և բժշկական ներգործության ուղղվածության ու ընթացքի ճիշտ կազմակերպումը, ինչպես նաև ֆիզիկական զարգացման շեղումներն ու խանգարումները և մանուալ թերապիայի միջոցներով դրանց շտկման ձևերը:
Կարողանա որոշել ողնաշարի տարբեր բաժինների դեֆորմացիաները, խնդիրները և շարժունակությունը, հոդերի շարժունակության ծավալը, հետազոտել ողնաշարի շարժողական սեգմենտների, կրծքավանդակի, ուսագոտու, կոնքի և վերջույթների ակտիվ և

պասիվ շարժումները, ընտրել և կիրառել ողնաշարի տարբեր բաժինների ֆլեքսիոն, էքստենզիոն և լատեռալֆլեքսիոն, մոբիլիզացիոն տեխնիկաները, ողնաշարի, ինչպես նաև տարբեր մկանների և հոդերի տրակցիոն մանիպուլիացիաները, կիրառել բուժական մերսման տարբեր հնարքները՝ ըստ հիվանդության խնդրի, կիրառել առարկայի դասավանդման ընթացքում ձեռք բերած գիտելիքները և հմտությունները տարբեր բնույթի հիվանդների վերականգնողական բուժման պրակտիկայում:

Տիրապետի հետևյալ հմտություններին՝ անցկացնել շնչառական վարժություններ/ստատիկ, դինամիկ, մարզական շնչում և արտաշնչում, տեղայնացված շնչառություն/, ձգման, ուժային թուլացման վարժություններ, մանուալ թերապևտիկ, կոնտակտային, պալպատոր, դիագնոստիկ և բուժական նպատակային և ոչ նպատակային հնարքների:

5. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. А.А. Артеменков, Динамика кардиореспираторного сопряжения при дозированных физических нагрузках: Автореф. канд. дис. СПб., 2002
2. И.В. Милюкова, Т.А. Евдокимова, Лечебная гимнастика при заболеваниях позвоночника: Санкт-Петербург «Сова», Москва «ЭКСМО», 2004
3. С.Н. Попов, Физическая реабилитация: Учебник для академий и институтов физической культуры, Ростов н/Д: «Феникс», 1999
4. Ф.А. Хабиров, Клиническая неврология позвоночника: Учебник, Казань, 2002
5. Յ. Լևիտ, Մանուալ բժշկություն, Մոսկվա, 1993

6. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ	ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	%
	ՆԵՐԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	20%
	ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ I ԵՎ II ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՍՏՈՒԳՈՒՄ (ԲԱՆԱՎՈՐ ԿԱՄ ԹԵՍ)	40%
	ԱՄՓՈՓԻՉ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՍՏՈՒԳԱՐՔ	40%

7. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՎԱՐԿԱՆԻՇՄՅԻՆ /ՌԵՅՏԻՆԳՄՅԻՆ/ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Գնահատականները	Ռեյտինգային միավորը	Թվանշանը	Տառային նշանակումը
Գերազանց	96-100	4,0	A+
	90-95	4,0	A
	87-89	3,7	A-
Լավ	80-86	3,3	B+
	76-79	3,0	B
	71-75	2,7	B-
Բավարար	66-70	2,3	C+
	63-65	2,0	C
	58-62	1,7	C-
Անբավարար	57 և ցածր	0	D
Ստուգված	>58	-	S
Չստուգված	<57	-	U
Զի ներկայացել	0	-	F